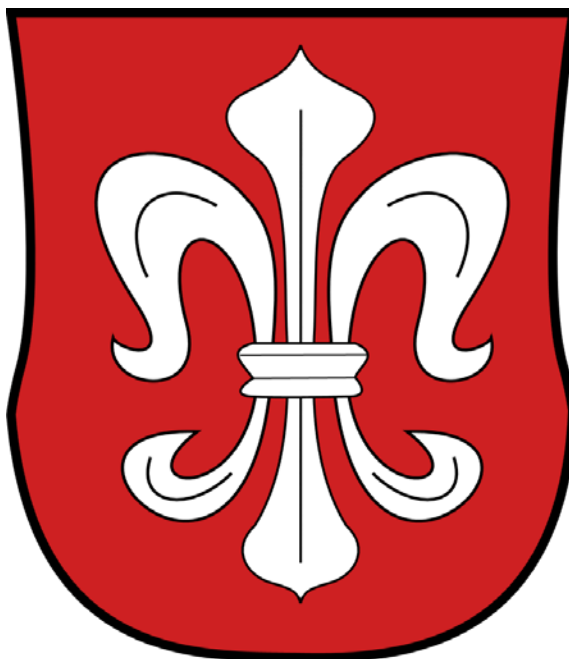

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXXII/187/17
Rady Gminy Dąbrówno
z dnia 4 stycznia 2017 r.
w sprawie uchwalenia zmiany Studium
uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Dąbrówno

GMINA DĄBRÓWNO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Olsztyn 2016 r.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno (2016)

Zespół autorski:

Główny projektant: mgr inż. Michał Karol Sobieraj
(POIU Nr G-291/2012)

Projektanci:

mgr inż. arch. Szymon Zabokrzecki
(POIU Nr G-092/2002)

mgr Marzena Belowska

mgr Barbara Grządka

mgr Patrycja Szarek

Biuro Architektoniczno - Urbanistyczne "BDK" s.c.
10-686 Olsztyn, ul. Wilczyńskiego 25E/221

.....
Wcześniejsze Uchwały w sprawie Studium:

**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno
Uchwała nr XVII/110/99 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 20 grudnia 1999 roku.**

Zespół autorski:

Główny projektant: mgr inż. arch. Ewa Piekarska
uprawnienia Ministra GP i B
do projektowania w planowaniu
przestrzennym Nr 409/88

Projektant prowadzący: mgr inż. arch. Anna Łukaszewicz-Paczkowska

Projektanci:

ekonom. dypl. Bożena Kowalczyk

mgr inż. arch. kraj. Agnieszka Mrozek

inż. Hanna Jędrasik

mgr inż. Hanna Kurowska

mgr inż. Teresa Trager

mgr Zbigniew Zaprzelski

mgr inż. Grzegorz Obątek

inż. Karol Więckowski

Opracowanie graficzne: Elżbieta Markowska

**Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno
Uchwała nr XXXI/255/09 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 26.11.2009 r.**

Zespół autorski:

Główny projektant: mgr inż. arch. Anna Łukaszewicz – Paczkowska
Północna Okręgowa Izba Urbanistów
Wpis Nr G-014/2002 z dn. 26.01.2002

Projektanci

mgr inż. arch. Marek Paczkowski

mgr Barbara Grządka

mgr inż. Hanna Kurowska

mgr inż. arch. kraj. Agnieszka Mrozek

mgr inż. Monika Wróblewska

mgr Zbigniew Zaprzelski

Współpraca

mgr inż. Agnieszka Smoleńska

mgr Łucja Krupińska

Opracowanie graficzne

mgr inż. Łukasz Szymański

**Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno
Uchwała nr VIII/44/15 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 27 kwietnia 2015 r.**

Zespół autorski:

Główny projektant: mgr inż. Michał Karol Sobieraj
(POIU Nr G-291/2012)

Projektanci:

mgr inż. arch. Szymon Zabokrzecki

(POIU Nr G-092/2002)

mgr Marzena Belowska

Biuro Architektoniczno - Urbanistyczne "BDK" s.c.
10-686 Olsztyn, ul. Wilczyńskiego 25E/221

Spis treści:

Wstęp

I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Uwarunkowania wynikające z powiązań zewnętrznych, dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony
2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i planistycznych
3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych, występowania udokumentowanych złóż kopalin, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego
4. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
5. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych
6. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia oraz zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz gospodarki.
7. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.
8. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.
9. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów
10. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych
11. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami
12. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych
13. Uwarunkowania wynikające z sytuacji planistycznej w gminie

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego
2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy
3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk
4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej
5. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym
6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
7. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej
8. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne
9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
10. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych
11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny
12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 2120)
13. Obszary wymagające przekształceń rehabilitacji lub rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane
14. Obszary zdegradowane
15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych
16. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym
17. Obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kV, a także ich strefy ochronne związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

18. Obszary na których mogą być lokalizowane obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Część graficzna

Mapy poglądowe zamieszczone w tekście Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno:

- Mapa nr 1 Środowisko kulturowe,
- Mapa nr. 2 Sytuacja planistyczna.

Mapy poza tekstem głównym:

- Mapa nr 3 Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno (skala 1:25000) - załącznik nr 2 do Uchwały Rady Gminy Dąbrówno,
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno (skala 1:25000) - załącznik nr 3 do Uchwały Rady Gminy Dąbrówno.

Wstęp

W dniu 25 lutego 2016 roku Rada Gminy Dąbrówno podjęła Uchwałę Nr XVIII/101/16 o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno w obrębie geodezyjnym Gardyny dla działki o numerze ewidencyjnym 88/1. Niniejsze opracowanie stanowi zmianę i aktualizację Studium przyjętego Uchwałą Nr VIII/44/15 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 27 kwietnia 2015 roku w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno.

Wprowadzone zmiany dotyczą działki o numerze ewidencyjnym 88/1 w obrębie geodezyjnym Gardyny oraz dostosowują dokument do obecnie obowiązujących przepisów prawa i uwzględniają aktualne uwarunkowania.

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej zmiany studium stanowią:

- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku (Dz.U. z 2016 r., poz. 778 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. Nr 1118, poz. 1233),
- Uchwała Nr XVIII/101/16 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 25 lutego 2016 roku o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówno w obrębie geodezyjnym Gardyny dla działki o numerze ewidencyjnym 88/1.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa politykę przestrzenną gminy, wyznacza kierunki przekształceń struktury przestrzennej gminy oraz kierunki zmian w zagospodarowaniu i przeznaczeniu terenów.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy obok strategii rozwoju gminy jest jednym z dwóch podstawowych dokumentów planowania strategicznego. Studium stanowi wykładnię polityki przestrzennej gminy w odniesieniu do całego obszaru gminy, wypracowaną na podstawie analizy uwarunkowań, celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, jest aktem kierownictwa wewnętrznego władzy samorządowej gminy. Nie powoduje bezpośrednich skutków prawnych dla mieszkańców, właścicieli nieruchomości czy inwestorów, ale stwarza istotne skutki pośrednie głównie w sferze zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie zmian nie narusza kierunków polityki przestrzennej oraz zasad zagospodarowania przestrzennego gminy zawartych w obowiązującym studium z 2015 r.

Analiza aktualnych danych składających się na uwarunkowania rozwoju przestrzennego pozwoliła stwierdzić, że możliwe i zasadne jest wprowadzenie planowanych zmian w studium.

Wobec powyższego postanowiono zastąpić tekst i rysunek obowiązującego dotychczas studium, nowymi: tekstem i rysunkiem, zawierającymi treści zachowywane i zmieniane oraz przystosowując tekst do wymagań określonych w artykule 10 ust.2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wprowadzone korekty nie powodują zmiany kierunków polityki przestrzennej gminy Dąbrówno,

I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Uwarunkowania wynikające z powiązań zewnętrznych, dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Gmina wiejska Dąbrówno położona jest w południowej części powiatu ostródzkiego i w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Siedzibą władz gminy jest wieś Dąbrówno, położona w centralnej części gminy, między jeziorami Dąbrowa Wielka i Dąbrowa Mała. Dąbrówno stanowi lokalny ośrodek rozwoju. Gmina graniczy z gminami wiejskimi: Działdowo, Grunwald, Kozłowo, Lubawa, Ostróda, Rybno. Najbliższe ośrodki miejskie to Działdowo (25 km), Lubawa (26 km), Olsztynek (28 km), Lidzbark (30 km), Nidzica (32 km) i Ostróda (35 km). Miejscowość Dąbrówno położona jest w odległości 57 km od Olsztyna.

Gmina zajmuje powierzchnię 166 km², co stanowi 9% powierzchni powiatu i 0,7% powierzchni województwa. Wg danych GUS BDL w 2015 roku gminę zamieszkiwało 4405 osób (zaledwie 4% udziału ludności powiatu), a wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 27 osób/km² (w powiecie i województwie 60 osób/km²). Strukturę administracyjną gminy stanowi 18 sołectw i 33 miejscowości, w tym wsie, osady i kolonie. Poniżej zestawiono wykaz wszystkich miejscowości w gminie.

Tabela nr 1. Wykaz miejscowości w gminie Dąbrówno (stan na 2015 rok)

1.	Bartki	osada
2.	Brzeźno Mazurskie	wieś
3.	Dąbrowa	osada
4.	Dąbrówno	wieś
5.	Elgnowo	wieś
6.	Fiugajki	osada
7.	Folaży	część wsi Lewała Wielki
8.	Gardynki	część wsi Gardyny
9.	Gardyny	wieś
10.	Jabłonowo	osada
11.	Jagodziny	wieś
12.	Jakubowo	osada
13.	Kalbornia	wieś
14.	Klonówko	kolonia
15.	Lasek	część wsi Samin
16.	Leszcz	osada
17.	Leszcz	wieś
18.	Lewała Wielki	wieś
19.	Łogdowo	wieś
20.	Marwała	wieś
21.	Odmy	wieś
22.	Okraęte	wieś
23.	Osiekowo	wieś
24.	Ostrowite	wieś
25.	Płachawy	osada
26.	Samin	wieś
27.	Saminek	osada
28.	Stare Miasto	wieś
29.	Tułodział	wieś
30.	Wądzyn	wieś
31.	Wierzbica	osada
32.	Zamkowy Młyn	część wsi Dąbrówno
33.	Zielonka	część wsi Lewała Wielki

Źródło: Wykaz urzędowych nazw miejscowości i ich części wg www.ksng.guigk.gov.pl.

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 537 (Lubawa – Frygnowo – Pawłowo) i nr 542 (Rychnowo – Działdowo); łączą one gminę z układem krajowym poprzez drogi nr 7 i 15. Na terenie gminy Dąbrówno, wyznaczony jest projektowany korytarz trasy rowerowej o znaczeniu regionalnym (relacji Elbląg – Działdowo – granica z województwem mazowieckim do trasy VeloMazovia).

Blisko 60% powierzchni gminy położone jest w obrębie chronionych obszarów cennych przyrodniczo: Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich (obręb Jagodziny), Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu (centralna część gminy), Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno (wschodnia część

gminy), Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich (wokół PK Wzgórz Dylewskich, pełniący rolę jego otuliny), obszary Natura 2000 mające znaczenie dla wspólnoty (Ostoja Dylewskie Wzgórzka i Ostoja Welska). Obszary te wpisują się w Regionalny system obszarów chronionych. W obrębie gminy, w jej południowej części przebiega korytarz ekologiczny łączący sieć Natura 2000¹.

W strukturze przestrzennej gminy wyodrębniają się:

- obszar jezior Dąbrowa Wielka i Dąbrowa Mała,
- kompleksy leśne w obrębie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich,
- tereny rolne z niewielkimi enklawami leśnymi i zabudową kolonijną,
- wsie połączone siecią dróg.

W strukturze użytkowania terenów przeważają użytki rolne – 70%, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione stanowią 17%, grunty pod wodami 6%, a grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 4%.

Istniejąca struktura osadnicza zapewnia potencjalnie dobre funkcjonowanie gminy. Ośrodek gminny Dąbrówno, o znaczeniu lokalnym i cztery uzupełniające ośrodki usługowe: Elgnowo, Samin, Gardyny i Marwałd zapewniają mieszkańcom dobrą dostępność usług podstawowych,

Strukturę przestrzenną miejscowości Dąbrówno tworzą: tereny mieszkaniowe, tereny usługowe, tereny przemysłowe i tereny zieleni. Przez wieś Dąbrówno przebiega droga wojewódzka nr 542 (Rychnowo – Działdowo). Charakterystycznym elementem struktury przestrzennej wsi jest zachowany historyczny układ urbanistyczny miejscowości i jego harmonijna kontynuacja przy realizacji nowych inwestycji (odtworzenia zabudowy w części staromiejskiej, zgodnie planem rewitalizacji oraz uzupełnień i intensyfikacji zabudowy na terenach pozostałych).

Gmina Dąbrówno znajduje się w strefie powiązań i oddziaływań ekonomicznych, społecznych i funkcjonalnych przede wszystkim miast: Ostróda, Działdowo, Lubawa (dojazdy do pracy i szkół).

Główną funkcją gospodarczą gminy jest rolnictwo, a funkcjami uzupełniającymi są turystyka i przemysł.

2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i planistycznych

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (Uchwała Nr VII/164/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 maja 2015 r.) jest podstawowym dokumentem planistycznym zawierającym zasady polityki przestrzennej na szczeblu regionalnym. Jest ściśle powiązany ze Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku, przekładając na przestrzeń województwa zawarte w niej zapisy. Dokument łączy politykę przestrzenną na poziomie lokalnym (studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), z polityką przestrzenną na szczeblu krajowym (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju). Dokument formułuje zasady zagospodarowania przestrzennego na poziomie regionalnym oraz perspektywiczne kierunki polityki przestrzennej. W planie określone są inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Głównym celem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu.

W zapisach Planu gmina Dąbrówno została wskazana jako:

- obszar, przez który przebiegać będzie projektowany korytarz trasy rowerowej o znaczeniu regionalnym,
- gmina włączona do obszaru turystycznego Pojezierza Iławskiego i Kanału Elbląskiego, wyróżniającego się w kraju, charakteryzującego się jedną z największych w regionie atrakcyjności turystycznych, przydatności zasobów i walorów przyrodniczych dla turystyki,
- obszar posiadający znaczne złoża kopaliny,
- obszar o przeciętnych warunkach dla rozwoju rolnictwa, charakteryzujący się dużym udziałem użytków rolnych z przewagą gruntów ornych, na których dominuje uprawa pszenicy oraz żyta.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025 (Uchwała Nr XXVIII/553/13 Sejmiku Województwa Warmińsko Mazurskiego z dnia 25 czerwca 2013 r.). Zadanie Strategii jest określenie misji, wizji oraz głównych założeń rozwoju regionu a także stworzenie podstaw do realizacji wyznaczonych celów. Strategia wdraża na szczeblu regionalnym zapisy dokumentów krajowych i stanowi wytyczne dla planowania na szczeblu lokalnym. Dokument określa wizję województwa warmińsko-mazurskiego: „*Warmia i mazury regionem, w którym warto żyć...*”. Strategia opiera się na trzech płaszczyznach rozwoju obejmujących ludzi, gospodarkę i relacje między nimi zachodzące. Na tej podstawie

¹ Wg „Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce” ZBS PAN Białowieża 2005 rok

wyróżnione zostały trzy priorytety strategiczne realizowane przy poszanowaniu środowiska przyrodniczego Warmii i Mazur: Konkurencyjna gospodarka, Otwarte społeczeństwo i Nowoczesne sieci.

Cel główny Strategii województwa dotyczy „spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej Warmii i Mazur z regionami Europy”. Poprawa spójności powinna być osiągana w kontekście inteligentnych specjalizacji (ekonomia wody, przemysł drzewny i meblarski oraz żywność wysokiej jakości) wywodzących się z tradycji regionu oraz jego potencjału wewnętrznego. W dokumencie zdefiniowano 9 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), które odzwierciedlają potencjały i problemy rozwojowe w województwie warmińsko-mazurskim. Gmina Dąbrówno – jako jedyna w województwie – nie została zaliczona do żadnego OSI (na podstawie wartości wskaźników statystycznych). Decyzją Zarządu Województwa włączona została do OSI – Obszary o słabym dostępie do usług publicznych (jako najbardziej zbieżna z jego cechami). Obszary te charakteryzują się trudnościami związanymi z dostępnością do usług publicznych, które skutkują marginalizacją niektórych obszarów, a także przekładają się na jakość kapitału ludzkiego. Zgodnie ze Strategią gmina Dąbrówno charakteryzuje się przeciętnym potencjałem rozwojowym.

Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu ostródzkiego na lata 2008 – 2020 (Uchwała Nr XXVII/120/2208 Rady Powiatu w Ostródzie z dnia 9 grudnia 2008 r). Misją Strategii jest powiat ostródzki jako „obszar wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju, wykorzystujący miejscowy kapitał ludzki, zasoby gospodarcze i walory przyrodnicze dla swojego rozwoju ekonomicznego, kulturalnego i społecznego”. Wizja rozwoju realizowana jest za pomocą celów strategicznych obejmujących:

- rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, rynku pracy, funkcji turystycznych, infrastruktury komunikacyjnej,
- zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, w tym rozwój systemu edukacji, rozwój kultury, sportu, systemu opieki społecznej, systemu bezpieczeństwa publicznego, systemu ochrony zdrowia, systemu administracji,
- ochronę środowiska naturalnego, w tym: rozwój systemu gospodarowania odpadami, systemu gospodarowania zasobami środowiska naturalnego, systemu zarządzania informacją o środowisku naturalnym, systemów ochrony środowiska.

Wizja rozwoju zakłada, że „rozwinęty gospodarczo powiat ostródzki ze swoją kulturą, tradycjami, bogactwem przyrodniczym i zasobnym społeczeństwem będzie miejscem, w którym chce się mieszkać, pracować i godnie żyć oraz do niego zawsze chętnie powracać”. Zadania szczególnie istotne z punktu widzenia gminy Dąbrówno obejmują infrastrukturę komunikacyjną, rozwój funkcji turystycznej oraz ochronę środowiska przyrodniczego.

Strategia rozwoju gminy Dąbrówno (Uchwała Nr XXII/142/16 Rady Gminy Dąbrówno z dnia 28 czerwca 2016 r.). Jest to podstawowy dokument strategiczny gminy, w którym zawarte są najważniejsze potrzeby rozwojowe gminy i gdzie dokonuje się przede wszystkim określenia celów rozwojowych oraz sposobów ich osiągnięcia w danym czasie. Strategia stanowi podstawę sprawnego zarządzania na szczeblu lokalnym oraz wyznaczenia przyszłych kierunków rozwoju gminy. W dokumencie określono mocne i słabe strony gminy oraz szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań zewnętrznych. Do mocnych stron zaliczono m.in.: bogactwo środowiska przyrodniczego i kulturowego, potencjał do rozwijania funkcji turystycznych i produkcji rolnej, w tym żywności ekologicznej oraz znaczący potencjał społeczny i gospodarczy, o którym decydują np. zasoby ludności aktywnej zawodowo. O słabych stronach gminy decydują m.in.: braki w zagospodarowaniu turystycznym, niski wskaźnik przedsiębiorczości. Szanse dla rozwoju gminy upatrywane są w np. rozwoju turystyki, szczególnie poprzez popularyzację turystyki kwalifikowanej w oparciu o walory i zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego. Natomiast zidentyfikowane zagrożenia to: negatywne tendencje demograficzne, wykluczenie inwestycyjne oraz spadek zainteresowania turystyką poprzez silną konkurencję innych obszarów.

W dokumencie sformułowano wizję rozwoju, której głównym celem jest *osiągnięcie rozwoju społecznego i gospodarczego gminy Dąbrówno poprzez tworzenie wysokiej jakości kapitału społecznego, racjonalnej gospodarki przestrzenią gminną wraz z zabezpieczeniem w niezbędną infrastrukturę, rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz tworzenie warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej.*

Strategia rozwoju zakłada, że Dąbrówno w 2026 roku ma stać się gminą oferującą mieszkańcom dobre i stabilne warunki życia, a podmiotom gospodarczym sprzyjający klimat do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania. W oparciu o korzystne warunki naturalne, bogatą ofertę i infrastrukturę edukacyjną, kulturową i sportowo-rekreacyjną może zapewnić mieszkańcom i turystom dobrą jakość życia w czystym środowisku.

W Strategii zdefiniowano pięć równorzędnych celów strategicznych, w tym m.in.: *Budowa ładu przestrzennego*, realizowanego poprzez np.: zwiększanie świadomości ekologicznej, ochronę i rewitalizację obiektów zabytkowych, w tym poprzez nadawanie im nowych funkcji, budowę i modernizację infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, z wykorzystaniem zasobów i walorów przyrodniczych, a także objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszarów gminy o znaczeniu strategicznym dla jej rozwoju. Realizacja celu *Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o zasoby lokalne i potencjał własny gminy*, poprzez m.in.: rozwój podmiotów gospodarczych branż inteligentnych specjalizacji, budowanie przewagi

konkurencyjnej MŚP w oparciu o odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu i zasobów lokalnych, przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa lub modernizacja układu komunikacyjnego na potrzeby tworzenia terenu inwestycyjnego. Dla realizacji celu *Rozbudowa infrastruktury technicznej i doinwestowanie obiektów użyteczności publicznej*, przewidziano m.in.: takie działania jak: usprawnianie sieci komunikacyjnej poprzez budowę i przebudowę dróg o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym wraz z towarzyszącą infrastrukturą, budowę i modernizację ciągów pieszych i ścieżek rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym, zagospodarowanie przestrzeni publicznych nastawione na podniesienie atrakcyjności zamieszkania oraz nadawanie nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych, poprawa gospodarki odpadami, rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej, budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej, zapewnienie warunków do rozwoju mieszkalnictwa oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i gospodarka niskoemisyjna.

3. **Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych, występowania udokumentowanych złóż kopalin, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego**

3.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

a) Geomorfologia i budowa geologiczna

Obszar gminy (według podziału fizycznogeograficznego Kondrackiego) położony jest w obrębie Garbu Lubawskiego, który to mezoregion wchodzi w skład makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego. Razem z Pojezierzami Południowobałtyckimi jest on częścią około bałtyckiej strefy pojeziernej. Od południa teren gminy graniczy z mezoregionem Wzniesienia Mławskie, będącym częścią Równiny Północnomazowieckiej.

Powierzchnia terenu jest dość znacznie zróżnicowana. Została ukształtowana przez łądólód zlodowacenia północnopolskiego, głównie w jego fazie poznańsko-dobrzyńskiej.

Północno-zachodnia część obszaru gminy to w przewadze pagórkowata morena czołowa, o intensywnie zróżnicowanej rzeźbie, której powierzchnia usytuowana jest na wysokościach 200 – 260 m npm. Jej budowa geologiczna charakteryzuje się dużą zmiennością osadów; obok osadów niespoistych (piasków, żwirów, głazów) występują spoiście utwory gliniaste. Pagórki czołowo-morenowe o mniejszych powierzchniach i deniwelacjach występują też na innych terenach gminy. Mają one niezbyt duże powierzchnie występowania i mniejsze deniwelacje.

Na większości obszaru gminy przestrzennie dominuje falista wysoczyzna moreny dennej. Podłoże jej stanowią gliny zwałowe, a w części południowej i wschodniej terenu gminy – w większości jest to morena przemyta zbudowana od powierzchni z piasków i żwirów lodowcowych.

Powierzchnia gminy przecięta jest dwiema podłużnymi głębokimi strukturami o rozciągłości południkowej. Są to subglacialne rynny jezior Mała Dąbrowa i Wielka Dąbrowa. W rynn timerzej Dąbrowy płynie od północy Mała Wkra, a na południe od jeziora - rzeka Wel. Rynn timerzej Wielkiej Dąbrowy płynie Wielka Wkra, a na południu znajduje się w niej jezioro Brzeźno. W północno – wschodniej odnodze tej rynny położone jest jezioro Dąbrowa. Na północy gminy rynny są niegłębokie- kilkumetrowe, w kierunku południowym stopniowo się zagłębiają w wysoczyznę i w rejonie Wądzynia dochodzą głębokości 40 m. Obok jezior, rynny wypełnione są holocenijskimi osadami jeziornymi i bagiennymi. Rynn timerzej towarzyszą faliste powierzchnie sandrowe, zbudowane z piaszczysto - żwirowych osadów wodnolodowcowych. Osadziły je wody lodowcowe wypływające bramą z rejonu Wzgórz Dylewskich. Wśród nich zostały udokumentowane duże złoża kruszywa naturalnego w południowej części gminy.

Ponadto na terenie gminy występuje dość znaczna ilość drobnych form wytopiskowych, które w dużej części wypełnione są osadami organicznymi.

Mięszkość utworów czwartorzędowych na terenie gminy jest zróżnicowana. Według Mapy Geologicznej Polski 1:200 000 waha się w granicach od kilkudziesięciu metrów w części południowo-wschodniej gminy do ponad 150 m – w części zachodniej gminy. W profilu czwartorzędu przeważają spoiście gliny zwałowe przewarstwione wodnolodowcowymi osadami piaszczysto – żwirowymi. Powierzchnię podczwartorzędową stanowią osady młodszego trzeciorzędu.

Obszar leży w syneklizie perybałtyckiej platformy wschodnioeuropejskiej, w pobliżu niecki brzeźnej paleozoicznej platformy zachodnioeuropejskiej. Łączna miąższość skał osadowych, osadzonych w trzech erach geologicznych: paleozoicznej, mezozoicznej i kenozoicznej, może wynosić około 2,5 - 3 km. Poniżej zalega prekambryjskie podłoże krystaliczne.

b) Gleby

Użytki rolne zajmują około 70 % powierzchni gminy. Przeważają wśród nich zdecydowanie grunty orne nad użytkami zielonymi.

Kompleksami przeważającymi na terenie gminy, a dominującymi na wysoczyźnie morenowej są: głównie żytni bardzo dobry (pszenno – żytni), a także pszenno dobry, na ogół IV klasy bonitacyjnej. W ich składzie gatunkowym przeważają piaski gliniaste mocne lub piaski gliniaste lekkie zalegające na glinie lekkiej, lub wypełniające cały profil glebowy. Są to gleby o średniej urodzajności, średnio zwarte i średnio zasobne w składniki pokarmowe.

Gleby zwarte, pszenno dobrego kompleksu glebowo – rolniczego występują na dużych powierzchniach w rejonie Elgnowa, a także lokalnie na innych terenach np. w rejonie Płachaw i Brzeźna Mazurskiego. Wykształcone są z piasków gliniastych mocnych, płytko podścielonych gliną lekką, lub – z gliny lekkiej w całym profilu. Są to gleby urodzajne, zasobne w składniki pokarmowe. Według klasyfikacji bonitacyjnej są to gleby klasy III i IVa.

Miejscami gleby zwarte i średnio zwarte zalegają na terenach o silnie rozczłonkowanej rzeźbie. Są to głównie rejon Jagodzin, Starego Miasta i Okrągłego. Są one mniej przydatne do upraw płuźnych, ze względu na trudności w uprawie mechanicznej i podatność na erozję.

Gleby słabo urodzajne kompleksu żytniego słabego i żytnio-łubinowego, głównie V i VI klasy bonitacyjnej dominują na obszarach zandrowych, przylegających do rynien jezior Dąbrowskich. Tworzą one południkowo rozciągnięty pas w obrębie powierzchni gminy. Przeważają one także w rejonie Ostrowitego, a duże ich powierzchnie występują też w rejonie Gardyn. Są to gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych zalegających na piaskach luźnych, wrażliwe na suszę, często trwale za suche.

Trwale użytki zielone występują na terenie gminy w rozproszeniu na niedużych powierzchniach. Duża ich część znajduje się w obrębie rynien subglacialnych. Są to użytki zielone średnie - IV klasy bonitacyjnej, i słabe - V i VI klasy bonitacyjnej. Gleby trwałych użytków zielonych w większości są pochodzenia organicznego (głównie gleby torfowe i murszowe).

c) Flora i fauna

Lesistość terenów gminy jest niska - wynosi około 13 %. Stawia to gminę w rzędzie gmin o niskiej lesistości. Tym bardziej, że w większy kompleks leśny występuje tylko w północno-zachodniej części gminy. Są to uroczyska wchodzące w skład Lasów Dylewskich.

Pozostałe obszary leśne rosną w postaci niewielkich śródpolnych i wąskich pasm nad jeziorami.

Struktura siedliskowa i wiekowa, lasów na terenie gminy jest średnio sprzyjająca dla potrzeb turystyki.

Większość obszarów leśnych gminy wchodzi w skład lasów Nadleśnictwa Olsztynek. Tereny leśne fragmentu gminy na południe od miejscowości Lewałd Wielki, Dąbrówno, południowych linii brzegowych jezior Dąbrowskich, oraz miejscowości Brzeźno Mazurskie stanowią tereny Nadleśnictwa Lidzbark, obręb Kostkowo. Fragment wschodni gminy (teren na wschód od Gardyn i drogi Jankowice-Gardyny) pozostaje w granicach Nadleśnictwa Nidzica.

Wśród lasów ochronnych występujących na terenie gminy w Nadleśnictwie Olsztynek, są lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (wyróżnione na terenie PKWD i jego otuliny), lasy chroniące środowisko przyrodnicze (wyróżnione na terenie PKWD, nad rzeką Małą Wkrą, w pobliżu północnego brzegu jeziora Wielka Dąbrowa oraz na terenie kompleksu leśnego będącego składową lasów nad jeziorem Linowiec), lasy wodochronne (wyróżnione nad jeziorem Linowiec oraz lokalnie nad jeziorem Wielka Dąbrowa) oraz lasy glebochronne (wyróżnione nad jeziorami Dąbrowskimi). Lasy chroniące środowisko przyrodnicze mają związek z występowaniem stanowisk ptaków objętych ochroną strefową. Na terenie Nadleśnictwa Olsztynek „ochroną strefową” objęto stanowiska kilku rzadkich gatunków ptaków tj. bielika, rybołowa, orlika krzykliwego, kani czarnej i rudej, puchacza i bociana czarnego [na podstawie *Programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Olsztynek*]. Z wykazu stanowisk gatunków ptaków o szczególnej ochronie miejsc lęgowych zawartym w *Programie ochrony* wynika, że na terenie gminy Dąbrówno zanotowano występowanie bielika i orlika krzykliwego. Ponadto z wykazu gatunków rzadkich i zagrożonych ptaków lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych wynika, że nad jeziorem Dąbrówno Wlk. odnotowano odzywające się samce bąka. Natomiast w okolicy Saminka zanotowano występowanie derkacza.

Wśród siedlisk leśnych na terenie gminy przeważają żyzne typy lasowe, występujące głównie na terenie PKWD i jego otuliny. Natomiast pozostałe tereny leśne stanowią typy borowe, głównie świeży bór sosnowy. Gatunki lasotwórcze dominujące w Nadleśnictwie Olsztynek to: sosna, brzoza, buk, dąb, świerk.

Na terenie gminy największym kompleksem leśnym są lasy będące składową Lasów Dylewskich. Znajdują się one w granicach Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich.

Wśród ekosystemów leśnych Parku dominują lasy liściaste tj. łęgi, olsy, grądy i buczyny. Przy czym największe powierzchnie zajmują grądy i buczyny, które występują na tym terenie na wschodnich krańcach swego zasięgu. Drzewostany zbudowane są głównie z buka i grabu oraz dębu szypułkowego, niekiedy z domieszką klonu zwyczajnego i brzozy brodawkowatej.

Wśród zbiorowisk nieleśnych na terenie Parku i jego otuliny, w tym w obrębie gminy Dąbrówno, dominują półnaturalne i antropogeniczne zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe. Zbiorowiska zaroślowe reprezentowane są przez zarośla tarniny i glogów [na podstawie Mapy roślinności rzeczywistej i stanowisk wybranych gatunków roślin i ptaków chronionych Dylewskiego Parku Krajobrazowego 1:25 000]. Na terenie Parku występuje wiele cennych i ciekawych gatunków zwierząt. Występuje tu wiele rzadkich gatunków bezkręgowców, w tym bardzo ciekawa i cenna jest fauna motyli dziennych. Z kręgowców żyje tu 10 gatunków płazów (m.in. traszka grzebieniasta, ropucha zielona, rzekotka drzewna), 4 gatunki gadów (jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, żmija zygzakowata), 105 lęgowych i prawdopodobnie lęgowych gatunków ptaków oraz 7 gatunków regularnie zlatujących z sąsiedztwa (m.in. bocian biały, myszołów zwyczajny, orlik krzykliwy, słonka, kukułka, kruk, pokrzewka jarzębata), a także 25 ssaków (m.in. jeź wschodni, kret, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, zając szarak, lis, jenot, sarna, jelen).

Fauna gminy, w związku z występowaniem terenów leśnych, akwenów wodnych, terenów bagiennych i rozlewisk, a także pól i łąk, jest stosunkowo bogata.

Płazy i gady na obszarze gminy występują dość licznie, reprezentowane są przez takie gatunki jak traszka zwyczajna, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha zielona, żaba wodna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworódka, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata.

Wszystkie wymienione wyżej gatunki gadów i płazów są objęte ścisłą ochroną.

Awifauna regionu również jest bogata. Między innymi znajdują się tu miejsca bytowania: żurawia, perkoza dwuczubego i rdzawoszyjnego, perkozka, bociana białego, orlika krzykliwego, bielika, rybołowa, kaczkę: krzyżówka, głowienka, czernica, krakwa, gałgół.

Ssaki najliczniej reprezentowane są przez sarny i jelenie. Występują także gatunki objęte ochroną, w tym jeź wschodni, ryjówka aksamitna i malutka, wydra, gronostaj. Wydra jest gatunkiem ssaków znajdującym się w załączniku Dyrektywy Siedliskowej.

d) Wody powierzchniowe

Obszar gminy niemal całkowicie znajduje się w zlewni rzeki Wel > dorzecze Drwęcy > zlewisko Wisły. Tylko wschodni fragment terenu gminy należy do innych dorzeczy. Część południowa tego fragmentu odwadniana jest w kierunku Szkotówki > dorzecze Wkry. Natomiast w jego części północnej znajdują się źródła i górny bieg Marózki > dorzecze Pregoły > zlewisko Zalewu Wiślanego.

Garb Lubawski, a w szczególności jego kulminacja - Wzgórza Dylewskie - jest węzłowym obszarem hydrograficznym, z którego rzeki biorą początek i odpływają we wszystkich kierunkach. Położenie na tym obszarze jest powodem, że cieką płynące przez teren gminy mają na ogół małe przepływy. Dotyczy to też rzek (Marózka, Wel), gdyż na terenie gminy znajdują się ich źródłowe i górne odcinki.

Rzeką główną przepływającą przez teren gminy jest Wel. Wyływa ona z jeziora Mała Dąbrowa i przepływa przez południową część gminy. Jej średni przepływ przy wypływie z jeziora wynosi około 1 m³/sek. Przepływy pozostałych większych cieków są mniejsze o około rząd wielkości. Największa z nich (Mała Wkra) 3 km przed ujściem do jez. Mała Dąbrowa ma średni przepływ około 0,15 m³/sek. Wel, Mała Wkra, Wielka Wkra, Saminka i Marózka oraz cieką wpływające do jez. Wielka Dąbrowa od strony Jankowic i Brzeźna Mazurskiego zostały zaliczone do cieków podstawowych.

Prawie cały obszar gminy znajduje się w zlewni pojeziernej. Tylko zlewnia Szkotówki (teren na południe od Gardyn) pozostaje poza tą zlewnią. Jeziora są znaczącym elementem hydrograficznym obszaru gminy. Największe z nich to jeziora: Wielka i Mała Dąbrowa. Jezioro Wielka Dąbrowa jest największym jeziorem Pojezierza Chełmińskiego – Dobrzyńskiego. Według niektórych danych poziom jeziora został obniżony pod koniec ubiegłego stulecia.

Tabela nr 2. Zestawienie charakterystycznych parametrów większych jezior na terenie gminy.

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia w ha	Głębokość w m średnia / maksymalna
Zlewnia rzeki Wel			
1	Wielka Dąbrowa	615,1	8,2 / 34,7
2	Mała Dąbrowa	173,4	10,0 / 34,5
3	Dąbrówka	33,6	4,6 / 10,2
4	Okragłe		
5	Brzeźno	13,2	- / -
Zlewnia Marózki			
6	Gardejki		
Jezioro przylegające do granic gminy w zlewni Welu			
7	Rumian	306	6,5 / 14,4

Wododziałowe położenie obszaru gminy Dąbrówno znajduje odzwierciedlenie w podziale na liczne jednolite części wód powierzchniowych (JCWP).

Większość obszaru gminy, która jest położona w zlewni rzeki Wel i Szkotówki znajduje się w regionie wodnym środkowej i dolnej Wisły. Wschodni fragment obszaru gminy, leżący w zlewni Marózki, pozostaje w regionie wodnym Łyny i Węgorapy. Obowiązują Plany Gospodarowania Wodami (zatwierdzone przez Radę Ministrów w 2011 roku), odpowiednio na obszarze dorzecza Wisły i na obszarze dorzecza Pregoły.

Większość obszaru gminy (pozostająca w dorzeczu rzeki Wel) jest to rzeczne JCWP *Wel do dopływu z jeziora Grądy* (PLRW 20002528653). Jest to JCWP silnie zmieniona. Ocena stanu: zły. Zagrożona jest nieosiągnięciem celów Ramowej Dyrektywy Wodnej. Przesunięcie w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na konieczność dodatkowych analiz oraz długości procesu inwestycyjnego.

W obrębie powyższego rzeczno JCW na terenie gminy Dąbrówno leży jeziora JCWP *Dąbrowa Duża* (PLLW20134). Jest to JCWP naturalna. Ocena stanu: zły. W uzasadnieniu wyznaczenia JCW do derogacji pisze się, iż 6 lat jest okresem zbyt krótkim aby mogła nastąpić poprawa stanu wód nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. Na jeziorach zanieczyszczenia kumulują się głównie w osadach dennych, które w jeziorach eutroficznych są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez wiele lat po ustaniu ich zanieczyszczenia.

W obrębie tego rzeczno JCW na terenie gminy Dąbrówno leży też jeziora JCWP *Dąbrowa Mała* (PLLW20139). Jest to JCWP naturalna. Ocena stanu: zły. Podobnie jak w przypadku *Dąbrowy Dużej*, w uzasadnieniu wyznaczenia JCW do derogacji pisze się, iż 6 lat jest okresem zbyt krótkim aby mogła nastąpić poprawa stanu wód nawet przy założeniu całkowitej eliminacji presji. Na jeziorach zanieczyszczenia kumulują się głównie w osadach dennych, które w jeziorach eutroficznych są źródłem związków biogenych

oddawanych do jezior jeszcze przez wiele lat po ustaniu ich zanieczyszczenia.

Fragment wschodniej części terenu gminy na południe od Gardyn położony jest w zlewni Szkotówki i należy do rzecznej JCWP *Szkotówka od źródeł do Lipowskiej Strugi z jeziorem Kownackim* (PLRW 200017268289). Jest to JCWP naturalna. Ocena stanu: zły. Zagrożona jest nieosiągnięciem celów Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wpływ działalności antropogenicznej na JCW generuje przesunięcie w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.

Gardyny i teren położony na północ od tej miejscowości (pozostająca w dorzeczu Pregoly) jest to rzeczne JCWP *Łyna do dopływu z jeziora Jełguń (Jełguńskie)* (PLRW 70002558435). Jest to JCWP naturalna. Ocena stanu: zły. Zagrożona jest nieosiągnięciem celów Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wpływ działalności antropogenicznej na JCW generuje przesunięcie w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.

e) Wody podziemne

W odniesieniu do wód podziemnych większość obszaru gminy pozostaje w regionie wodnym dolnej i środkowej Wisły.

Zlewnia rzeki Wel jest fragmentem jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o kodzie: PLGW240040. Zlewnia Szkotówki jest fragmentem jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o kodzie: PLGW230048. Natomiast zlewnia Marózki jest to fragment jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o kodzie: PLGW720020.

Według Planów Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Pregoly i Wisły (zatwierdzonych przez Radę Ministrów w 2011 roku) ocena stanu ilościowego dla tych JCWPd określona została jako: *dobra*; ocena stanu chemicznego: *dobra*; ocena ryzyka: *niezagrożona*.

Na większości obszaru gminy warunki zaopatrzenia w wodę podziemną można ocenić jako przeciętne. Możliwe do uzyskania wydajności pojedynczych ujęć wahają się z reguły w granicach 15 – 70 m³/godz. Wodoprzepuszczalność warstw wodonośnych jest przyzwoita, gdyż wydajności jednostkowe są zwykle rzędu kilku m³/godz./1m depresji lustra wody. W rejonie Wzgórz Dylewskich występuje większa zmienność warunków hydrogeologicznych na niewielkich przestrzeniach. Niekorzystne warunki zaopatrzenia w wodę stwierdzono też w gospodarstwie w Fiugajkach, gdzie nawiercono warstwę wodonośną o niskiej wydajności. W miejscowości Okrągłe do 48 m nie natrafiono na warstwę wodonośną nadającą się do ujęcia.

Wody użytkowego poziomu wodonośnego, ujmowane studniami wierconymi, na terenach gminy zalegają generalnie na głębokościach od kilkunastu metrów do około 80 m pod powierzchnią terenu. Jest to czwartorzędowy poziom wodonośny. Warstwy wodonośne tego poziomu występują na różnych głębokościach nawet na jednym ujęciu. Są to w przewadze w piaski i żwiru międzymorenowe. Lokalnie w południowej części gminy użytkowym poziomem wodonośnym jest także poziom trzeciorzędowy. Warstwy wodonośne od powierzchni terenu posiadają na ogół naturalną izolację z warstw o słabej przepuszczalności. Użytkowy poziom wodonośny o zróżnicowanej izolacji często słabej, narażony na zanieczyszczenia z powierzchni terenu, zalega w południkowo rozciągniętym pasie środkowym gminy – w rejonie rynien jezior Dąbrowskich. W pojedynczych studniach (Leszcz, Kalbornia) zaobserwowano brak izolacji od powierzchni terenu do ujmowanej warstwy wodonośnej. Woda w tych studniach, a także w studniach na ujęciu w Dąbrównie jest związana hydraulicznie z wodami jezior Dąbrowskich. Wskazują na to podobne poziomy stabilizacji. Również w Gardynach stwierdza się słabą izolację do warstw wodonośnych ujmowanych w kilku studniach w tej miejscowości.

Wody użytkowych poziomów wodonośnych ujmowanych studniami wierconymi na terenie gminy są średniej i dobrej jakości. Wymagają prostego uzdatnienia ze względu na naturalne ponadnormatywne zawartości żelaza i manganu, względnie na części ujęć nadają się do picia bez konieczności uzdatniania. Potwierdza to raport z 24.02.1999r. Państwowego Inspektora Sanitarnego z Ostródy, który wykazuje ponadnormatywną zawartość żelaza w wodzie wielu wodociągów.

Wody mineralne

Na obszarze województwa olsztyńskiego występują wody chlorkowo-sodowe. Południowo-zachodnia część województwa, w której leży gmina Dąbrówno określana jest jako stosunkowo perspektywiczna w występowanie wód mineralnych o znaczeniu leczniczym. Zalegania solanek (wód chlorkowo-sodowych z dodatkiem bromu i być może jodu) o znaczeniu leczniczym i mineralizacji ogólnej rzędu 30-50 g/l można się spodziewać w piaskowcach dolnej jury na głębokościach około 1200-1500 m. Spodziewać się należy wód mineralnych pospolitych, nadających się głównie do kąpeli leczniczych i rekreacyjnych.

Energia geotermalna

Możliwości wykorzystania energii geotermalnej, przy obecnej technice, istnieją już od głębokości kilku metrów, gdzie temperatura środowiska wodnego i skalnego jest stabilna i wynosi kilka stopni Celsjusza. Wraz ze wzrostem głębokości temperatura się podnosi i na głębokości około 2,5 km jest rzędu 50° C. Takich temperatur można się spodziewać w najgłębszych skałach osadowych na terenie gminy Dąbrówno, powstałych w kambry. Nie jest znana wydajność kambryjskich warstw wodonośnych.

Wykorzystanie energii wód geotermalnych, występujących w rejonie gminy Dąbrówno wymagać będzie zastosowania pomp ciepłych. Dotyczy to również tych wód najcieplejszych.

f) Klimat

Klimat gminy Dąbrówno, podobnie jak klimat Polski, odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody. Związane jest to z przemieszczaniem się frontów atmosferycznych i częstą zmiennością mas powietrza.

Z danych stacji meteorologicznej w Ostródzie wynika, że przeważają wiatry z kierunków: południowo-zachodniego (22,3%) i zachodniego (21,4%). Duży jest także udział wiatrów z kierunku południowo-wschodniego (16,1%). Najrzadziej wieją wiatry północne (3,6%) i północno-wschodnie (4,6%). Wiatry silne i porywiste występują najczęściej jesienią i zimą.

Średnia roczna temperatura wynosi 7,1 °C, a długość okresu wegetacyjnego osiąga 204 dni. Roczna suma opadów wynosi około 620 - 630 mm.

Najwięcej dni pochmurnych występuje w grudniu, a najmniej we wrześniu. Generalnie zachmurzenie jest większe w okresie późnej jesieni i zimą, mniejsze w pozostałych porach roku.

Klimatu nieco surowszego z większą ilością opadów należy się spodziewać w rejonie Wzgórz Dylewskich, tj. w północnej części gminy. Występuje tu znaczna ilość dni mroźnych i z przymrozkami, pokrywa śnieżna zalega do dwóch tygodni dłużej i często występują silne wiatry. Okres wegetacji jest krótszy.

Na klimat lokalny ma wpływ rzeźba terenu. Obniżenia terenowe przyczyniają się do zalegania chłodnego, wilgotnego powietrza, dużych wahań dobowych temperatury, mniejszych prędkości wiatrów, występowania przymrozków wczesną jesienią. Topoklimat terenów wyniesionych jest na ogół bardziej sprzyjający pobytowi ludzi. Cechą ujemną jest narażenie na działanie silnych wiatrów w kulminacjach pagórków.

g) Złóża kopalin i tereny górnicze

Na terenie gminy Dąbrówno występują udokumentowane złoża kruszywa naturalnego i kredy jeziornej. Obszar gminy jest szczególnie bogaty w zasoby kruszywa naturalnego.

Tabela nr 3. Wykaz złóż kopalin i terenów górniczych z terenu gminy Dąbrówno, stan na 31.12.2015 r.

Nazwa złoża	Kopalina	Zasoby w tys. ton, wg stanu na 31.12.2015 r.	Wykaz terenów górniczych - złoża objęte koncesją na wydobywanie kopaliny	Oznaczenie na mapach uwarunkowań i kierunków
Tułodziad	Kruszywo naturalne	203	Tułodziad	10Kn / 4TG
Osiekowo	- „ -	9 413	-	1Kn
Fiugajki	- „ -	2 101	-	2Kn
Fiugajki I	- „ -	357	-	3Kn
Kalbornia	- „ -	2 151	Złoże, którego wydobywanie zostało zaniechane	4Kn
Grzybiny-Kalbornia	- „ -	2 051	Złoże, którego wydobywanie zostało zaniechane	5Kn
Kalbornia-Mosznica	- „ -	21 475	-	6Kn
Gardyny		1 282	Gardyny	7Kn / 1TG
Gardyny II	- „ -	2 110	Gardyny II pole A Gardyny II pole B	8Kn / 2TG, 3TG
Gardyny III	- „ -	2 356	<i>Koncesja wygaszona</i>	9Kn
Samin I	- „ -	4 816	Samin I	11Kn/ 5TG
Samin I/1	- „ -	103	Samin I/1	12Kn / 6TG
Osiekowo I	- „ -	4087		13Kn
Osiekowo I/1	- „ -	223		14Kn
Osiekowo I/2	- „ -	198		15Kn
Tułodziad I	- „ -	269		16Kn
Tułodziad II	- „ -	290		17Kn
Tułodziad III	- „ -	307	Tułodziad III	18Kn/ 7TG
Gardyny IV	- „ -	389	-	19 Kn
Gardyny V	- „ -	2526	-	20Kn
Wądryń	- „ -	434	Wądryń	21Kn/ 8TG
Razem złoża kruszywa naturalnego		33217		

Wądryń	Kreda jeziorna	230	-	1Kj
Wądryń II	- „ -	103	-	2Kj
Razem złoża kredy jeziornej		333		

Źródło: według „Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce”; z uzupełnieniami – w tym z portalu Państwowego Instytutu Geologicznego: geoportal.pgi.gov.pl/midas).

Tereny spodziewanego występowania złóż kruszywa naturalnego znajdują się:

- w pobliżu wsi Ostrowite (22KnP),
- w pobliżu udokumentowanego złoża Samin I (23KnP),
- w okolicy Lewału Wielkiego (24KnP),
- w okolicy Tułodziadu -Tułodziad IV (25KnP),

i oznaczone są na mapach uwarunkowań i kierunków jak wyżej określono.

Z przedstawionego wykazu wynika, że obszar gminy Dąbrówno jest zasobny w złoża kruszywa naturalnego. Znaczenie ich jest ponadlokalne. Są to w większości złoża osadów wodnolodowcowych. Występują one w obrębie sandru, utworzonego przez wody lodowcowe wypływające bramą z rejonu Wzgórz Dylewskich. Wśród nich zostały udokumentowane duże złoża kruszywa naturalnego w południowej części gminy. Ich eksploatacja w ostatnich latach została zaniechana.

Część złóż ma genezę lodowcową- są to głównie złoża zalegające we wschodniej części obszaru gminy. W ostatnich latach część z nich była dość intensywnie eksploatowana.

Ilość udokumentowanych zasobów złóż kruszywa naturalnego w obrębie obszaru gminy, w ostatnich latach pozostaje na podobnym poziomie. Jest to równowaga w przychodach z tytułu udokumentowania nowych złóż i ubytków z tytułu wydobycia kopalin.

Niewielkie udokumentowane złoża kredy jeziornej, zalegają w dolinie rzeki Wel i predysponowane są do zaspakajania lokalnych potrzeb w zakresie odkwaszania gleb.

Na obszarze gminy występują też torfy. Z rozpoznania przeprowadzonego w ramach *Inwentaryzacji surowców mineralnych na terenie gminy Dąbrówno* wynika, że wstępnie rozpoznano 27 złóż tego surowca. Ich szacunkowe zasoby wynoszą 6,4 mln m³. Torfy mogą być przydatne do celów rolniczych i ogrodniczych, a także w lecznictwie – jako borowiny.

Teren złoża Gardyny V

W obrębie Gardyny w maju 2016 roku zostało udokumentowane złożo kruszywa naturalnego - złożo piasku, o punkcie piaskowym powyżej 75%, Gardyny V. Złożo kruszywa naturalnego Gardyny V udokumentowane zostało w formie dokumentacji geologicznej w kategorii poznania C₁. Dokumentacja została zatwierdzona decyzją z up. Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Złożo leży około 1,3 km na wschód od miejscowości Gardyny i około 0,5 km na północ od przysiółka Dąbrowa. Obejmuje ono północną część działki gruntu nr 88/1. Powierzchnia złoża udokumentowanego wynosi 23,9075 ha i według ewidencji gruntów obejmuje grunty klas niechronionych tzn. w większości pastwiska i grunty orne V i VI klasy bonitacyjnej i grunty zadrzewione i nieużytki oraz w mniejszym zakresie grunty orne i pastwiska IVb i IVa klasy bonitacyjnej. Są to grunty wykształcone na glebach pochodzenia mineralnego. Są one obecnie w większości użytkowane rolniczo, a na fragmencie wschodnim, w pobliżu lasu, są to podrosty zadrzewień wyrosłe w wyniku sukcesji naturalnej na terenach nieużytkowanych rolniczo.

Na terenie udokumentowanego złoża nie znajdują się żadne obiekty objęte ochroną przyrodniczą. Teren złoża położony jest też poza obszarami objętymi terytorialnymi formami ochrony przyrody.

Zasoby złoża wynoszą 2526,18 tys. ton. Średni punkt piaskowy wynosi 77,3 %. Średnia grubość nadkładu złoża to 1,6 m. Miąższość warstwy złożowej, stwierdzona w otworach badawczych, waha się od 2,0 m do 11,5 m a średnio wynosi 5,7 m. Maksymalna głębokość spągu złoża wynosi 14,0 m, a średnia – 7,2 m. Złożo piasków „Gardyny V” jest złożem „suchym”, w żadnym z wykonanych otworów nie stwierdzono zwierciadła wód podziemnych.

3.2. Stan i zagrożenia środowiska przyrodniczego

a) Erozja i osuwiska

Na terenach o skonfigurowanej rzeźbie (głównie rejon Wzgórz Dylewskich oraz Starego Miasta i Okrągłego) gleby narażone są na erozję. Dla przeciwdziałania procesom erozyjnym wskazane jest zalesianie terenów (szczególnie tych o spadkach powyżej 18-20°). Osłabia także te procesy stosowanie użytków zielonych i upraw wieloletnich.

Według *Katalogu Osuwisk Instytutu Geologicznego Zakładu Geologii Inżynierskiej (W-wa 1971 r.) i Przeglądowej mapy osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie warmińsko-mazurskim* na terenie gminy Dąbrówno obszary o predyspozycjach do powstawania osuwisk występują głównie na zboczach dolin rynnowych. W szczególności tereny zagrożone osuwiskami dotyczą zboczy rynny Małej Wkry, jez. Mała Dąbrowa i rzeki Wel oraz zboczy nad jez. Okrągłym.

b) Wody powierzchniowe

Stan czystości wód powierzchniowych i zagrożenie ich zanieczyszczenia jest jednym z podstawowych problemów. Stan jednolitych części wód powierzchniowych w obrębie obszaru gminy oceniany jest jako zły. Zagrożone są nieosiągnięciem celów Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wrażliwość wód powierzchniowych wynika z położenia prawie całej gminy w zlewni jezior, które z natury mają niewielką zdolność do samooczyszczania - w porównaniu do wód płynących. Położenie w zlewni pojeziernej powoduje konieczność wysokiego stopnia oczyszczania ścieków. Powinno się też minimalizować dopływy substancji biogennych i organicznych z pól. Realizować to można poprzez tworzenie wzdłuż brzegów wód (szczególnie jezior) stref ochronnych z trwałej zieleni, a także budowę buforowych zbiorników wodnych na dopływach jezior.

Położenie gminy na Garbie Lubawskim stanowi o jej wododziałowym charakterze węzła hydrograficznego. Sposób odpływu wód z tego obszaru wpływa na prawidłowość stosunków wodnych na obszarach położonych w niższych partiach zlewni. Działania poprawiające stosunki wodne powinny generalnie polegać na opóźnianiu odpływu wód. Zalecanymi działaniami jest zalesianie terenów rolnych i budowa zbiorników małej retencji.

Tereny zagrożone powodzią

Zagrożenia występowania powodzi na obszarze gminy związane jest z przepływającą przez gminę rzeką Wel i jej dopływ – Wielką Wkrę. Zgodnie z opracowaniem Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Oddział Morski w Gdyni pt. „Wyznaczanie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych (etap II) - rzeka Wel” jako podstawę określenia granic stref zagrożenia powodziowego uznaje się granice strefy tzw. A1 i A10, określające zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią odpowiadających wysokiemu powodziowemu przepływowi, którego prawdopodobieństwo przewyższenia wynosi 1% i 10%.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wykonywania robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, zwiększyć zagrożenie powodziowe lub spowodować zagrożenie dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, z dopuszczeniem możliwości zwolnienia z tych zakazów zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo wodne.

Ze względu na predyspozycje do występowania podtopień lokalizacji obiektów budowlanych należy unikać także w innych dolinach rzecznych oraz w obniżeniach terenu.

c) Wody podziemne

Według Planów Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Pregoty i Wisły dla jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Dąbrówno zarówno stanu ilościowy jak i stan chemiczny tych wód podziemnych oceniony został jako dobry i niezagrożony.

Niemniej, jak wynika z map hydrogeologicznych zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych użytkowego poziomu wodonośnego jest szczególnie możliwe w pasie środkowym gminy, w rejonie rynien jezior Dąbrowskich oraz w okolicach Gardyn. Są to obszary o zróżnicowanej izolacji do wód podziemnych. Podstawowymi odbiornikami oczyszczonych ścieków powinny być wody płynące. Możliwość odprowadzania oczyszczonych ścieków w grunt względnie stosowanie zbiorników bezodpływowych w pojedynczych przypadkach, w oddaleniu od jednostek osadniczych, powinno się uwarunkować od wyników szczegółowych badań hydrogeologicznych.

Strefy ochronne ujęć wodnych

Z zestawienia sygnowanego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie wynika, że na terenie gminy Dąbrówno nie ma prawnie obowiązujących stref ochronnych ujęć wód podziemnych.

a) Powietrze atmosferyczne.

Zarówno w roku 2013, jak i 2014 w strefie warmińsko-mazurskiej, obejmującej też gminę Dąbrówno, jakość powietrza pod względem niemal wszystkich zanieczyszczeń mieściła się w klasie A, co oznacza, że poziom zanieczyszczeń nie przekraczał dopuszczalnego. Przekroczenia nastąpiły w poziomie docelowym zanieczyszczenia benzo(a)piranem (z pomiarów także w Nidzicy), którego głównym źródłem zanieczyszczenia jest spalanie paliw kopalnych, szczególnie w indywidualnych domostwach, a także obecny jest w spalinach samochodowych. Stąd jakość powietrza w strefie warmińsko-mazurskiej, ze względu na zawartość benzo(a)pirenu {B(a)P}, została oceniona w raporcie WOIS w klasie C, tj. nie odpowiadająca normom. W roku 2014 w strefie warmińsko-mazurskiej jakość powietrza w klasie C oceniono również ze względu na zawartość pyłu zawieszony PM10.

Przekroczenia dotyczą jakości powietrza ze względu na zdrowie ludzi. Nie zanotowano przekroczeń ze względu na ochronę roślin.

Z uzyskanych informacji wynika, że na terenie gminy Dąbrówno nie ustanowiono obszarów

ograniczonego użytkowania z tytułu nie dotrzymania standardów jakości środowiska. Niemniej w rejonie oczyszczalni ścieków występują zanieczyszczenia powietrza odorami.

b) Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na obszarze gminy nie udokumentowano geologicznie kopalni, których eksploatacja byłaby opłacalna sposobem podziemnym. Wobec tego nie występują też filary ochronne złóż takich kopalni.

Na obszarze gminy występują tylko złoża kopalni pospolitych, które eksploatuje się sposobem odkrywkowym. Obiekty wymagające wyznaczenia filarów ochronnych w złożach tych kopalni, to głównie ciągi infrastrukturalne (takie jak drogi czy linie elektroenergetyczne), zabudowania i tereny leśne. Te obiekty i obszary są – zgodnie z obowiązującym prawodawstwem – wyznaczane szczegółowo w trybie procedury na udzielenie koncesji na wydobycie poszczególnych złóż kopalni.

Wydobycie tych kopalni na obszarze gminy jest możliwe o ile nie stworzy kolizji z innym zagospodarowaniem danych terenów i pozostanie w zgodzie z przepisami prawa.

c) Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji i rekultywacji

Dąbrówno należy do gmin w których powierzchnia ziemi nie została w sposób istotny zdegradowana. Tereny wymagające rekultywacji związane są z terenami eksploatacji kopalni. Na obszarze gminy dotyczy to kopalni piasku ze żwirem. Tereny przekształcone odkrywkową eksploatacją kopalni – zgodnie z obowiązującymi uwarunkowaniami prawnymi – muszą zostać zrehabilitowane najpóźniej w ciągu 5 lat od zakończenia wydobycia kopaliny.

3.3. Prawne formy ochrony przyrody

Duże powierzchnie gminy Dąbrówno objęte zostały terytorialnymi formami ochrony przyrody. Wielkoprzestrzennymi ich formami są park krajobrazowy oraz obszary chronionego krajobrazu. Obszary Natura 2000 obejmują stosunkowo nieduże fragmenty terenu gminy Dąbrówno. W obrębie gminy występuje użytek ekologiczny. Ustanowiono też kilka pomników przyrody.

a) Obszary Natura 2000

Niewielkie fragmenty gminy Dąbrówno położone są w granicach obszarów Natura 2000. Północnozachodni skraj obszaru gminy znajduje się w granicach obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty: Ostoi Dylewskie Wzgórze (PLH 280043). Ostoja Dylewskie Wzgórze obejmuje najwartościowsze kompleksy Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich z dominacją nie przekształconych lasów liściastych głównie z udziałem buka zwyczajnego w silnie zróżnicowanej rzeźbie terenu. Kompleksy leśne Ostoi są odizolowane od innych większych obszarów leśnych, a ich otoczenie stanowi mozaikę krajobrazu rolniczego w zróżnicowanej rzeźbie terenu. Na terenie Ostoi stwierdzono występowanie 11 siedlisk leśnych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej oraz 6 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Nie stwierdzono gatunków bezkręgowców oraz gatunków roślin z Załącznika II. Natomiast fragment terenu w południowozachodniej części gminy (okolice rzeki Wel, na południe od m. Wądryń) znajdują się w granicach obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty: Ostoi Welskiej (PLH280014). Ostoja obejmuje odcinek rzeki Wel i jej doliny, wraz z przyległymi do niej obszarami bagiennymi. Łącznie stwierdzono 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 14 gatunków z Załącznika II. Liczne populacje rzadkich, typowych dla mechowisk gatunków roślin, m.in. Saxifraga hirculus, jedyna tak liczna w regionie oraz Liparis loeselii. Znajdują się tu stanowiska reliktywne polodowcowe: Betula humilis, Polemonium coeruleum i Viola epipsila. Oczka wodne Ostoi Koszelewskich i stawy rybne przy rzece Wel są istotnym miejscem rozrodu kumaka nizinnego Bombina bombina. Sama rzeka Wel łącząca poszczególne fragmenty obszaru jest ważnym biotopem ichtiofauny oraz ssaków: wydry i bobra.

b) Obszary chronionego krajobrazu

Znacząca część obszaru gminy Dąbrówno znajduje się w granicach obszarów chronionego krajobrazu. Są to Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich, Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno.

Obszarów chronionego krajobrazu obejmujących tereny gminy Dąbrówno dotyczą następujące rozporządzenia: Rozporządzenie Nr 106 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno; rozporządzenie Nr 113 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich; Rozporządzenie Nr 143 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Dąbrówieńskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Poza obszarami chronionego krajobrazu pozostają: fragment południowo-zachodni gminy (teren na zachód od dróg Wądryń – Lewałd Wielki – Stare Miasto – Wierzbica i na południe od drogi Wierzbica – Elgnowo), fragment środkowy gminy pomiędzy jeziorami Wielka Dąbrowa i Mała Dąbrowa oraz wschodnia część gminy (teren na wschód od drogi Ostrowite – Saminek – Samin oraz drogi z Samina do m. Tułodział i dalej w kierunku Dylewa z wyłączeniem fragmentu terenu na wschód od miejscowości Gardyny).

Na obszarach chronionego krajobrazu w w/w Rozporządzeniach Wojewody wprowadzone zostały

między innymi następujące zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 672 z późn. zm.) (z wyjątkami);
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych (z wyjątkami);
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych (z wyjątkami);
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych.

c) Parki krajobrazowe

Na terenie gminy znajduje się **Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich**, obejmuje swym zasięgiem północno-zachodnią część gminy (obręb Jagodzin).

Park został utworzony w 1994 roku Rozporządzeniem nr 4 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 4.01.1994 r. Obecnie aktualnym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 roku w sprawie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich.

Na terenie Parku obowiązuje Plan ochrony ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 13 z dnia 19 kwietnia 2007 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 59 poz. 963 z dnia 27.04.2007 roku) Celem ochrony w Parku Krajobrazowym Wzgórz Dylewskich jest ochrona części regionu Wzgórz Dylewskich ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w ramach zrównoważonego rozwoju.

W zakresie ochrony krajobrazu (K) w wyżej wymienionym Planie ochrony wyróżniono:

- strefa K-I - całkowita ochrona krajobrazowa. Stanowi krajobraz naturalny, związany z parkami dworskimi, krajobraz rolny krajobrazowych wybitnych walorach krajobrazowych obejmujący takie formy użytkowania, jak tereny objęte przyrodniczą ochroną rezerwatową, lasy i zalesienia, łąki, bagna, doliny rzek, nieużytki. Na terenie gminy Dąbrówno strefa ta obejmuje tereny leśne w obrębie Parku. W strefie tej powinny być realizowane cele przyrodniczo-ekologiczne, dydaktyczne i w ograniczonym stopniu turystyka (przyrodnicza, wędrowna, rowerowa, konna, narciarstwo biegowe, agroturystyka). Istniejąca zabudowa winna być rewaloryzowana zgodnie z regionalnym charakterem. Wskazane jest niedopuszczenie nowej zabudowy.
- strefa K-II - zachowawcza ochrona krajobrazowa – obejmuje między innymi okolice Wygody, Czerlina, Jagodzin, Klonówka, Klonowa - Giętłewa, Marwałdu - Fiugajek. Krajobraz jest naturalno-kulturowy, o wybitnych wartościach krajobrazowych rozwijający się w sposób najbardziej tradycyjny, harmonijny. Są to obszary o czytelnym historycznym układzie wsi chłopskich i majątków z licznymi zalesieniami, grupami i szpalerami śródpolnymi. Celem ochrony w tej strefie jest realizowanie ochrony fizjonomii krajobrazu i walorów kulturowych. Wskazane jest niedopuszczanie do zalesiania osi widokowych, terenów w Jagodzinach w kierunku na Rumienicę.

Ponadto w Planie ochrony wyróżniono 3 rodzaje stref (w wyniku analizy uwzględniającej: walory przyrodnicze, znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności, stopień antropogenicznych przekształceń krajobrazu, funkcje ochronne dla innych obszarów). Są to strefy (PI, PII, PIII).

Strefa P I - to tereny, które zostały zdefiniowane jako obszary o wyróżniających je walorach przyrodniczych. Strefa pełni funkcje naukowo-badawcze i dydaktyczne i jest wyłączona z użytkowania gospodarczego.

Strefa P II - to obszary o najwyższych wartościach przyrodniczych, z przewagą biocenoz naturalnych i półnaturalnych, dużą różnorodnością i bogactwem gatunków. Obejmuje na terenie gminy kompleksy leśne leżące na południe od Wygody (PII₂). Strefa pełni funkcje przyrodniczo-ekologiczne i w ograniczonym stopniu-turystyczne (turystyka przyrodnicza: wędrowna, piesza, rowerowa, konna, narciarstwo biegowe). Celem działań ochronnych jest kształtowanie naturalnego krajobrazu leśnego.

Strefa P III - to obszary o wysokich walorach przyrodniczych, głównie dzięki atrakcyjnej rzeźbie terenu. Strefa ta o charakterze krajobrazu rolniczo - leśnego obejmuje pozostałe tereny Parku, poza strefami PI i PII. Pełni ona głównie funkcje ochronne wobec stref PI i PII oraz ochrony fizjonomii krajobrazu i walorów kulturowych. Na terenie gminy obejmuje tereny okolic Jagodzin. Dopuszcza się funkcje turystyki krajoznawczej i narciarstwa zjazdowego. Celem działań ochronnych jest kształtowanie harmonijnego krajobrazu leśnego i rolniczego.

W Planie ochrony określa się korytarze ekologiczne i połączenia Parku z zewnętrznymi obszarami chronionym. Na terenie gminy Dąbrówno obejmują one dolinę Małej Wkry i źródłiska Strugi.

Gmina Dąbrówno graniczy z gminą Rybno, przez którą przebiega wschodnia granica Welskiego Parku Krajobrazowego. Aktualnym aktem prawnym jest Rozporządzenia Nr 34 Wojewody Warmińsko-

Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Welskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 140 poz. 1646 z 5.10.2005 roku) Park obejmuje obszary koncentracji walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i rekreacyjnych, związane z dorzeczem rzeki Wel.

d) Rezerwy przyrody

Na terenie gminy nie zostały do tej pory utworzone rezerwy przyrody. Na obszarze Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich projektowany do utworzenia jest rezerwat przyrody: „Uroczysko Wygoda”. Proponuje się objęcie ochroną fragmentu doskonale wykształconego zboczowego lasu lipowo-klonowego z udziałem w drzewostanie jawora, wiązu górskiego, jesionu wyniosłego, klonu zwyczajnego i grabu oraz z bogatym runem.

e) Użytki ekologiczne

W gminie Dąbrówno został utworzony jeden użytek ekologiczny o nazwie „Brzeźno Mazurskie”. Aktualnym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 46 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Brzeźno Mazurskie" (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009r. Nr 105, poz.1679). Powierzchnia użytku wynosi 19,12 ha. Przedmiotem ochrony są łąki i bagna wraz z jeziorem Brzeźno. Stanowi on ostoje wielu rzadkich gatunków ptaków wodno-błotnych.

Ponadto w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich projektuje się utworzenie jeszcze dwóch użytków ekologicznych na podmokłych łąkach i łożowiskach w pobliżu Elgnowa. Celem ich utworzenia jest mała retencja i ostoje zwierzyny. Tereny te nie powinny być meliorowane i osuszane.

f) Pomniki przyrody

Na terenie gminy Dąbrówno ustanowiono 6 pomników przyrody. Ochroną pomnikową objęte są głazy i drzewa:

- Głaz pomnikowy [nr 309]. Jest to głaz granitowy o obwodzie 6 m i wysokości 70 cm, położony w leśnictwie Napromek (oddział 185), przy drodze leśnej w odległości około 150 m na południe od szosy łączącej Marwałd z Wygodą. W wojewódzkim rejestrze pomników przyrody pod numerem 309 figurują dwa głazy granitowe. Drugiego głazu, o obwodzie 7 m i wysokości 50 cm, nie odnaleziono.
- Jesion wyniosły [nr 400] o obwodzie 368 cm i wysokości 27 m. Rośnie on na północno-zachodnim skraju parku podworskiego we wsi Tułodziad.
- Buk pospolity [nr 495] o obwodzie 350 cm i wysokości 24 m. Występuje w leśnictwie Napromek oddz. 172a.
- Jesion wyniosły [nr 496] o obwodzie 320 cm i wysokości 28 m. Rośnie w leśnictwie Napromek oddz. 186f.
- Głazowisko [nr 966], głazy narzutowe, grupa 150 szt., o obwodzie 490-276 i wysokości 1,18-0,55 m. Zlokalizowane w Leśnictwie Napromek oddz. 179k, miejscowość Napromek (P.K. Wzgórz Dylewskich).
- Głazowisko [nr 967], głazy narzutowe, grupa 1100 szt., o obwodzie 620-230 i wysokości 1,00-0,10 m. Zlokalizowane w Leśnictwie Dylewo oddz. 106, 115, 116 (P.K. Wzgórz Dylewskich).

3.4. Ocena zasobów i stanu środowiska - diagnoza

Obszar gminy (według podziału fizycznogeograficznego Kondrackiego) położony jest w obrębie Garbu Lubawskiego, który to mezoregion wchodzi w skład makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego.

Powierzchnia terenu jest dość znacznie zróżnicowana. Została ukształtowana przez łądolód zlodowacenia północnopolskiego, głównie w jego fazie poznańsko-dobrzyńskiej.

Północno-zachodnia część obszaru gminy to w przewadze pagórkowata morena czołowa, o intensywnie zróżnicowanej rzeźbie, której powierzchnia usytuowana jest na wysokościach 200-260 m n.p.m. Jej budowa geologiczna charakteryzuje się dużą zmiennością osadów obok osadów niespoistych (piasków, żwirów, głazów) występują spoiście utwory gliniaste. Na większości obszaru gminy przestrzennie dominuje falista wysoczyzna moreny dennej. Podłoże jej stanowią gliny zwałowe, a w części południowej i wschodniej terenu gminy – w większości jest to morena przemyta zbudowana od powierzchni z piasków i żwirów lodowcowych.

Powierzchnia gminy przecięta jest dwiema podłużnymi głębokimi strukturami o rozciągłości południkowej. Są to subglacialne rynny jezior Mała Dąbrowa i Wielka Dąbrowa. W rynn timer Małej Dąbrowy płynie od północy Mała Wkra, a na południe od jeziora - rzeka Wel. Rynn timer Wielkiej Dąbrowy płynie Wielka Wkra, a na południu znajduje się w niej jezioro Brzeźno. W północno – wschodniej odnodze tej rynny położone jest jezioro Dąbrowa. Ponadto na terenie gminy występuje dość znaczna ilość drobnych form wytopiskowych, które w dużej części wypełnione są osadami organicznymi.

Na terenie gminy Dąbrówno występują obszary o predyspozycjach do powstawania osuwisk. Koncentrują się one głównie na zboczach dolin rynnowych i w rejonie Wzgórz Dylewskich. W szczególności tereny zagrożone osuwiskami dotyczą zbcz timer Małej Wkry, jez. Mała Dąbrowa i rzeki Wel oraz zbcz timer

nad jez. Okrągłym. Tereny te powinno się zagospodarowywać trwałą zielenią, szczególnie zielenią wysoką, głęboko się korzeniącą.

Użytki rolne zajmują około 70 % powierzchni gminy. Przeważają wśród nich zdecydowanie grunty orne nad użytkami zielonymi.

Lesistość terenów gminy jest niska - wynosi około 13 %. Stawia to gminę w rzędzie gmin o niskiej lesistości. Tym bardziej, że w większy kompleks leśny występuje tylko w północno-zachodniej części gminy. Są to uroczyska wchodzące w skład Lasów Dylewskich.

Pozostałe obszary leśne rosną w postaci niewielkich śródpolnych i wąskich pasm nad jeziorami.

Na terenie gminy wielkoprzestrzennymi formami ochrony przyrody są Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich oraz obszary chronionego krajobrazu, w tym Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich, Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno. Obszary Natura 2000 zajmują niewielkie powierzchnie obszaru gminy. Są to obszary ważne dla Wspólnoty: Ostoja Dylewskie Wzgórzka na północ od Jagodzin oraz Ostoja Welska na południe od Wądzynia. Ponadto na terenie gminy znajduje się użytek ekologiczny Brzeźno Mazurskie, a także kilka pomników przyrody (głazy oraz drzewa). Projektowany jest rezerwat przyrody Uroczysko Wygoda (na terenie PKWD).

Położenie gminy na Garbie Lubawskim stanowi o jej wododziałowym charakterze węzła hydrograficznego. Sposób odpływu wód z tego obszaru wpływa na prawidłowość stosunków wodnych na obszarach położonych w niższych partiach zlewni. Działania poprawiające stosunki wodne powinny generalnie polegać na opóźnianiu odpływu wód. Zalecanymi działaniami jest zalesianie terenów rolnych i budowa zbiorników małej retencji.

Obszar gminy niemal całkowicie znajduje się w zlewni rzeki Wel > dorzecze Drwęcy > zlewisko Wisły. Tylko wschodni fragment terenu gminy należy do innych dorzeczy. Część południowa tego fragmentu odwadniana jest w kierunku Szkotówki > dorzecze Wkry. Natomiast w jego części północnej znajdują się źródła i górny bieg Marózki > dorzecze Pregoły > zlewisko Zalewu Wiślanego. Prawie cały obszar gminy znajduje się w zlewni pojeziernej. Tylko zlewnia Szkotówki (teren na południe od Gardyn) pozostaje poza tą zlewnią. Znaczącym elementem hydrograficznym obszaru gminy są jeziora. Największe z nich to jeziora: Wielka i Mała Dąbrowa. Jezioro Wielka Dąbrowa jest największym jeziorem Pojezierza Chełmińskiego – Dobrzyńskiego.

Wrażliwość wód powierzchniowych na zanieczyszczenia wynika z położenia prawie całej gminy w zlewni jezior, które z natury mają niewielką zdolność do samooczyszczania - w porównaniu do wód płynących.

Zagrożenia występowania powodzi na obszarze gminy związane jest z przepływającą przez gminę rzeką Wel i jej dopływ – Wielką Wkrę. Na terenach zalewowych (zagrożonych powodzią) nie powinno się wykonywać robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, w tym nie powinno się lokalizować obiektów budowlanych.

Stan wód powierzchniowych na całym obszarze gminy Dąbrówno, w obrębie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oceniony został jako zły, do derogacji z przesunięciem w czasie osiągnięcia celów środowiskowych. Dotyczy to także JCWP jeziornych: *Dąbrowa Duża* (PLLW20134) oraz *Dąbrowa Mała* (PLLW20139), gdyż na jeziorach zanieczyszczenia kumulują się głównie w osadach dennych, które w jeziorach eutroficznym są źródłem związków biogenych oddawanych do jezior jeszcze przez wiele lat po ustaniu ich zanieczyszczenia.

Na większości obszaru gminy warunki zaopatrzenia w wodę podziemną można ocenić jako przeciętne. Możliwe do uzyskania wydajności pojedynczych ujęć wahają się z reguły w granicach 15 - 70 m³/godz. Wodoprzepuszczalność warstw wodonośnych jest przyzwoita, gdyż wydajności jednostkowe są zwykle rzędu kilku m³/godz./1m depresji lustra wody. W rejonie Wzgórz Dylewskich występuje większa zmienność warunków hydrogeologicznych na niewielkich przestrzeniach. Niekorzystne warunki zaopatrzenia w wodę stwierdzono też w gospodarstwie w Fiugajkach, gdzie nawiercono warstwę wodonośną o niskiej wydajności. W miejscowości Okrągłe do 48 m nie natrafiono na warstwę wodonośną nadającą się do ujęcia.

Według Planów Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Pregoły i Wisły (zatwierdzonych przez Radę Ministrów w 2011 roku) ocena stanu ilościowego dla jednolitych części wód podziemnych obejmujących obszar gminy Dąbrówno określona została jako: *dobra*; ocena stanu chemicznego: *dobra*; ocena ryzyka: *niezagrożona*.

Klimat gminy Dąbrówno, podobnie jak klimat Polski, odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody. Przeważają wiatry z kierunków południowo-zachodniego oraz zachodniego.

Średnia roczna temperatura wynosi 7,1 °C, a długość okresu wegetacyjnego osiąga 204 dni. Roczna suma opadów wynosi około 620 - 630 mm.

Klimatu nieco surowszego z większą ilością opadów należy się spodziewać w rejonie Wzgórz Dylewskich, tj. w północnej części gminy. Występuje tu znaczna ilość dni mroźnych i z przymrozkami, pokrywa śnieżna zalega do dwóch tygodni dłużej i często występują silne wiatry. Okres wegetacji jest krótszy.

Zarówno w roku 2013, jak i 2014 w strefie warmińsko-mazurskiej, obejmującej też gminę Dąbrówno, jakość powietrza pod względem niemal wszystkich zanieczyszczeń mieściła się w klasie A, co oznacza, że poziom zanieczyszczeń nie przekraczał dopuszczalnego. Przekroczenia nastąpiły w poziomie docelowym zanieczyszczenia benzo(a)piranem (z pomiarów także w Nidzicy), którego głównym źródłem

zanieczyszczenia jest spalanie paliw kopalnych, szczególnie w indywidualnych domostwach, a także obecny jest w spalinach samochodowych. Stąd jakość powietrza w strefie warmińsko-mazurskiej, ze względu na zawartość benzo(a)pirenu {B(a)P}, została oceniona w raporcie WOIŚ w klasie C, tj. nie odpowiadająca normom. W roku 2014 w strefie warmińsko-mazurskiej jakość powietrza w klasie C oceniono również ze względu na zawartość pyłu zawieszzonego PM10.

Obszar gminy Dąbrówno jest zasobny w złoża kruszywa naturalnego. Znaczenie ich jest ponadlokalne. Są to w większości złoża osadów wodnolodowcowych. Występują one w obrębie sandru, utworzonego przez wody lodowcowe wypływające bramą z rejonu Wzgórz Dylewskich. Część złóż ma genę lodowcową- są to głównie złoża zalegające we wschodniej części obszaru gminy.

Obecnie na obszarze gminy Dąbrówno udokumentowanych jest 21 złóż kruszywa naturalnego, z których 9 objętych jest terenami górnictwami i koncesją umożliwiającą ich eksploatację. Ilość udokumentowanych zasobów złóż kruszywa naturalnego w obrębie obszaru gminy, w ostatnich latach pozostaje na podobnym poziomie. Jest to równowaga w przychodach z tytułu udokumentowania nowych złóż i ubytkach z tytułu wydobycia kopaliny.

Objęte zmianą Studium złoża kruszywa naturalnego Gardyny V, leży około 1,3 km na wschód od miejscowości Gardyny i około 0,5 km na północ od przysiółka Dąbrowa, poza obszarami objętymi terytorialnymi formami ochrony przyrody. Złoże znajduje się na gruntach rolnych niskich klas bonitacyjnych, o glebach pochodzenia mineralnego.

4. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Sieć osadnicza na terenie gminy Dąbrówno ukształtowała się w średniowieczu, głównie w postaci majątków / wsi rycerskich - później dużej własności szlacheckiej z nielicznymi wsiami chłopskimi. Zdecydowana większość jednostek osadniczych to lokacje średniowieczne, jedynie nieliczne pochodzą z XIX wieku, kiedy nastąpił gwałtowny rozwój folwarków. Wsie zakładane były zwykle na planie owalnicowym z typowym placem służącym jako pastwisko, gdzie mieścił się również staw, czasem kościół z cmentarzem. Na przestrzeni kolejnych wieków wsie przekształcone zostały w ulicówki lub wielodrożnice. Elementy struktury przestrzennej wsi obok kościoła, szkoły, cmentarza stanowiły również majątki i folwarki. Typowy układ majątku ziemskiego stanowił dwór / pałac bezpośrednio związany z podwórzem folwarcznym, park i na uboczu zabudowa gospodarcza, folwarku - dwór, zabudowa gospodarcza i park (niekoniecznie).

Na terenie gminy wyróżnia się układ urbanistyczny dawnego miasta Dąbrówno. Historia Dąbrówna sięga początków XIV wieku, kiedy Krzyżacy zdobyli pruski gród, znajdujący się w miejscu obecnej miejscowości. Krzyżacy w 1319 roku wybudowali tu zamek (siedziba prokuratorii). Dąbrówno prawa miejskie uzyskało w 1326. Na rozwój miasta szczególnie wpływ miała korzystna lokalizacja miasta przy szlaku handlowym z kierunku Gdańska i Elbląga na Mazowsze. W historii rozwoju miejscowości i jego zabudowy odnotowały się przede wszystkim skutki działań wojennych i klęsk (pożary), szczególnie dotkliwy był najazd tatarski w 1656 roku połączony z całkowitym spalaniem miejscowości. W skutek tych zniszczeń, Dąbrówno nie miało szansy rozwinąć się w znaczący ośrodek miejski, mimo że pełniło określone funkcje istotne również dla regionu. Dąbrówno stanowiło lokalny ośrodek kultury polskiej na tych ziemiach. W 1945 roku miasto zostało zajęte przez Armię Radziecką, zniszczeniu uległo wówczas blisko 80% zabudowy, która w większości nigdy nie została odbudowana². W 1946 roku miastu odebrano prawa miejskie.

W poniższej tabeli zestawiono wykaz miejscowości wraz z nazwami historycznymi z podaniem czasu ich powstania i charakterystyką typu zabudowy dawnej oraz współczesnej.

Tabela nr 4. Miejscowości w gminie Dąbrówno – charakterystyka.

Nazwa miejscowości /nazwa dawna/	Czas powstania	Typ układu zabudowy z elementami struktury przestrzennej	
		dawny ³	współczesny
Bartki /Bardtken/	XIX w.	folwark: dwór, zabudowa gospodarcza, park folwarczny	osada: tradycyjna zabudowa gospodarcza, park
Brzeżno Mazurskie /Bergling/	lokacja 1411 r.	majątek ziemski, wieś: dwór, zabudowa gospodarcza, zabudowa zagrodowa, ogród ozdobny (?)	wieś: współczesna i tradycyjna zabudowa zagrodowa i gospodarcza
Dąbrówno /Gilgenburg/	1326 r.	miasto: duży wytyczony na prostokącie rynek, podział na bloki, nie w pełni wykształcony układ szachownicowy ulic, założenie regularne, nieco odchylone od osi, zamek, mury obronne, pałac, zabudowa zagrodowa, kamieniczna, przemysłowa, obiekty użyteczności	wieś: rynek, kościoły, tradycyjna zabudowa kamieniczna, zagrodowa, przemysłowa, użyteczności publicznej, mury obronne, współczesna zabudowa mieszkalna, zagrodowa, letniskowa, przemysłowa, park zamkowy, trzy cmentarze

² Źródło: www.sztetl.org.pl

³ Na podstawie analizy archiwalnych map topograficznych z I połowy XX wieku.

		publicznej, obiekty sakralne, park zamkowy, cmentarze	
Elgnowo /Elgenau/	1317-1321 r.	wieś ulicówka przekształcona z owalnicy, majątek ziemski, kolonie, dwór, zabudowania gospodarcze, park, cmentarz, zabudowa zagrodowa, szkoła, kapliczka, prawdopodobnie posterunek celny	wieś z koloniami: dwór z zabudowaniami gospodarczymi, tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, park, cmentarz, szkoła
Fiugajki /Fiugaiken/	XIV w.	folwark: dwór, zabudowa gospodarcza, park dworski, zabudowa zagrodowa	osada: dwór z zabudową gospodarczą, tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, park
Gardyny /Gardinien/	XIV w.	wieś ulicówka, folwark, kolonie: dwór, zabudowa gospodarcza, park dworski, dwa cmentarze za wsią, kościół, zabudowa zagrodowa	wieś z koloniami: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, cmentarze, kościół
Jabłonowo /Dreililien/	XIX w.	osada: zabudowa zagrodowa	osada: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa
Jagodziny /Ketzwalde/	XIV w.	majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, ogród użytkowo-ozdobny, szkoła, cmentarz za wsią, zabudowa zagrodowa, młyn	wieś z koloniami: nieliczna zabudowa zagrodowa tradycyjna, współczesna zabudowa zagrodowa, szkoła, cmentarz za wsią
Jakubowo /Wellhausen/	XIX w.	osada: zabudowa zagrodowa	osada: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa
Kalbornia /Kahlborn/	źródłowo od 1312 r.	folwark: zabudowa gospodarcza, park folwarczny, zabudowa zagrodowa	osada: tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa
Klonówko /Hedwigshöhe/	XIX w.	folwark, leśniczówka: dwór, zabudowa gospodarcza i zagrodowa, park	osada (opuszczona): tradycyjna zabudowa zagrodowa, park (charakter leśny)
Leszcz /Heeselicht/	źródłowo od 1312 r.	wieś ulicówka, majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, park, szkoła, kościół, cmentarz, zabudowa zagrodowa	wieś: dwór, tradycyjna zabudowa zagrodowa i gospodarcza, współczesna zabudowa zagrodowa, letniskowa, park, kościół, cmentarz
Lewałd Wielki /Groß Lehwalde/	k. XIV w.	wieś ulicówka przekształcona z owalnicy, kolonie: zabudowa zagrodowa, kościół, szkoła, staw, dwa cmentarze za wsią	wieś: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, współczesna zabudowa produkcyjna, kościół, szkoła, dwa cmentarze, staw
Łogdowo /Logdau/	źródłowo od 1312 r.	wieś, majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, cmentarz za wsią, park, zabudowa zagrodowa	wieś: tradycyjna zabudowa zagrodowa, cmentarz
Marwałd /Marwalde/	XIV w.	wieś ulicówka z koloniami: zabudowa zagrodowa, kościół, szkoła, remiza, poczta, cmentarz za wsią, zakład wychowawczy z parkiem (za wsią)	wieś z koloniami: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, współczesna zabudowa produkcyjna, kościół, remiza, poczta, cmentarz, szkoła, szkoła i park przyszkolny
Odmy /Odmy/	XIX w.	osada: zabudowa zagrodowa	osada: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa
Okrągłe /Klein Lehwalde/	-	wieś: zabudowa zagrodowa, cmentarz za wsią	wieś: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, cmentarz
Osiekowo /Oschekau/	źródłowo od 1312 r.	majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, dwa cmentarze za wsią, park, zabudowa zagrodowa, staw	wieś: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, współczesna zabudowa produkcyjna, park, dwa cmentarze, staw
Ostrowite /Osterwitt/	źródłowo od 1312 r.	wieś ulicówka przekształcona z owalnicy, majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, cmentarz za wsią, park, zabudowa zagrodowa, szkoła	wieś: tradycyjna i współczesna zabudowa zagrodowa, współczesna zabudowa produkcyjna, park, cmentarz, szkoła
Płachawy /Plonchau/	1368 r.	folwark: dwór, zabudowa gospodarcza, park / ogród	osada: tradycyjna zabudowa gospodarcza, współczesna zabudowa zagrodowa i produkcyjna
Radomki /Radomken, Kurzbachmuhle/	-	folwark: zabudowa gospodarcza, wiatrak, ogród użytkowy	osada: współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa
Samín /Seemen/	1416 r.	wieś - przekształcona okolnica, majątek ziemski: pałac, zabudowa gospodarcza, park z cmentarzem rodowym, staw, kościół, szkoła, dwa cmentarze za wsią	wieś: pałac, współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa, park, kościół, dwa cmentarze, szkoła
Saminek /Schönwäldchen/	źródłowo od 1312 r.	folwark: zabudowa gospodarcza i zagrodowa, park / ogród	osada: współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa, współczesna zabudowa produkcyjna

Stare Miasto /Altstadt/	1414 r.	wieś ulicówka: zabudowa gospodarcza i zagrodowa, cmentarz za wsią	wieś: współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa, cmentarz
Tułodziad /Taulensee/	1328 r.	wieś dawna owalnica, przekształcona z wielodrożnicy, majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, cmentarz, park, zabudowa zagrodowa, szkoła	wieś z koloniami: współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa, cmentarz, park, szkoła
Wądryń /Wansen/	-	wieś, majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, park, zabudowa zagrodowa	wieś: współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa
Wierzbica /Vierzighufen/	1387 r.	majątek ziemski: dwór, zabudowa gospodarcza, park, zabudowa zagrodowa	wieś: współczesna i tradycyjna zabudowa gospodarcza i zagrodowa, park dworski

Źródło: opracowanie własne.

Tradycyjne budownictwo zagrodowe to domy w większości drewniane, ryglowane, które w XIX wieku zostały zastąpione budynkami murowanymi, z czerwonej cegły (niekiedy tynkowane), wzniesione na planie prostokąta, jednokondygnacyjne, z dachem dwuspadowym krytym dachówką (pojedynczo można spotkać dachy naczółkowe).

Natomiast budynki gospodarskie w większości były drewniane i stopniowo zastępowane murowano-drewnianymi, murowano - kamiennymi. Podobnie dla obiektów użyteczności publicznej czy przemysłowych powstałych w XIX wieku i później, typowe jest budownictwo murowane, jedno - i dwukondygnacyjne. Dla wsi Dąbrówno (dawnego miasta) charakterystyczny jest udział zabudowy kamienicznej, dwukondygnacyjnej, kalenicowej z ozdobnymi detalami architektonicznymi.

Zabudowę sakralną, pałacową czy dworską charakteryzowała zwykle architektura nieodbiegająca od ówczesnie panujących trendów. Jej wielkość, wyposażenie odzwierciedlały najczęściej zamożność właścicieli czy fundatorów. Często pojawiały się we wsiach kapliczki przydrożne, choć była to forma znana wcześniej, tutaj upowszechniła się na przełomie XIX i XX wieku i zyskała w tutejszym krajobrazie istotną rolę.

Założenia parkowe stanowiły zwykle element układu przestrzennego majątków i folwarków. Wyjątek stanowią założenia: przyzamkowe w Dąbrównie i przyszkolne w Marwałdzie. Powstanie większości założeń datuje się na wiek XIX. Typowy układ parków miał charakter krajobrazowy, nieregularny; komponując park w pełni wykorzystywano piękno i różnorodność naturalnego krajobrazu. Istotnymi elementami kompozycyjnymi były stałe elementy krajobrazu: rzeźba terenu, istniejące zadrzewienia, woda (jezioro, staw) itd. W obręb kompozycji parkowej często włączano również cmentarze rodowe.

Poniżej zestawiono wykaz zabytkowych parków w gminie, w różnym stanie zachowania (m.in.: nieczytelność układu, trwale przekształcenia):

- Bartki, park folwarczny z XIX w., pow. 0,40 ha,
- Dąbrówno, park zamkowy z XVIII/XIX w., pow. 2,77 ha,
- Elgnowo, park dworski, z XIX w., 4,75 ha,
- Fiugajki, park dworski z XIX/XX w., pow. 1,0 ha,
- Klonówko, park dworski, z XIX w., pow. 2,0 ha,
- Leszcz, park dworski, z XIX w., pow. 3,0 ha,
- Marwałd, park przyszkolny z XIX/XX w., pow. 0,50 ha,
- Osiekowo, park dworski z XIX w., 3,30 ha,
- Ostrowite, park dworski z XIX w., pow. 1,0 ha,
- Samin, park dworski z XIX w., pow. 5,30 ha,
- Tułodziad, park dworski z XIX w., pow. 2,0 ha,
- Wierzbica, park dworski z XVIII/XIX w., pow. 3,12 ha.

Istotnym elementem w krajobrazie gminy Dąbrówno, obok ww. parków są cmentarze. Przeważają ewangelickie. Lokalizowane były zarówno we wsi, przy kościołach, za wsią wśród pól, na terenie majątków, czasem włączane były w obręb kompozycji parkowej. Zwykle charakteryzowała je stosunkowo mała powierzchnia (zwłaszcza cmentarze rodzinne).

Cmentarze najczęściej otaczane były murem kamiennym lub ceglany. Układ kompozycji zwykle miał charakter regularny. Elementy zagospodarowania obok układu drzew (przeważały gatunki rodzime: lipa, grab, dąb, brzoza, modrzew, świerk, ale pojawiały się także okazy introdukowane, w pełni zaaklimatyzowane: tuja, kasztanowiec) stanowiły drewniane kaplice, dzwonnice, rzadziej krypty, zwykle mogiły i nagrobki.

Poniżej zestawiono wykaz zabytkowych cmentarzy w gminie, w różnym stanie zachowania:

Tabela nr 5. Wykaz cmentarzy w gminie Dąbrówno.

Nazwa miejscowości	Nazwa cmentarza	Przynależność wyznaniowa	Czas założenia	Pow. [ha]	Status
Dąbrówno	komunalny	rzym. - katol.	1870 r.	0,62	nieczynny
Dąbrówno	rzym. - katol.	rzym. - katol.	1800 r.	0,34	czynny

Dąbrówno	ewangelicki	ewangelicka	1825 r.	1,44	czynny
Elgnowo	komunalny	rzym. - katol.	1650 r.	0,25	nieczynny
Gardyny	ewangelicki	ewangelicka	XIX w.	0,10	czynny
Gardyny	wojskowy	-	p. XX w.	-	nieczynny
Jagodziny	ewangelicki	ewangelicka	XIX/XX w.	0,24	nieczynny
Leszcz	komunalny	rzym. - katol.	1800 r.	0,69	nieczynny
Lewałd Wielki	komunalny	ewangelicka	1850 r.	0,34	nieczynny
Lewałd Wielki	ewangelicki	ewangelicka	XIX w.	0,22	nieczynny
Łogdowo	komunalny	ewangelicka	2 poł. XIX w.	0,24	nieczynny
Marwałd	ewangelicki	ewangelicka	1900 r.	0,65	czynny
Okrągłe	ewangelicki	ewang -metod.	1900 r.	0,13	nieczynny
Osiekowo	komunalny	ewangelicka	XX w.	0,25	nieczynny
Osiekowo.	wojskowy	-	1914 r.	0,25	nieczynny
Ostrowite	komunalny	ewangelicka	p. XX w.	1,15	nieczynny
Samin	komunalny	ewangelicka	1897 r.	0,27	nieczynny
Samin	komunalny	ewangelicka	1900 r.	0,43	nieczynny
Stare Miasto	ewangelicki	ewangelicka	1870 r.	0,27	nieczynny
Tułodział	komunalny	ewangelicka	1 poł. XIX w.	0,72	nieczynny

Źródło: opracowanie własne.

Układ drogowy prawdopodobnie w większości zachował się od czasów średniowiecznych. Czas jego rozwoju związany był z rozwojem sieci osadniczej. Drogi w przewadze miały znaczenie lokalne, komunikowały majątki i folwarki. Istotną funkcję komunikacyjną i handlową pełniła natomiast droga na kierunku północ-południe, łącząca Gdańsk, Elbląg, przez Ostródę, Dąbrówno, Działdowo z Mazowszem. Cechą charakterystyczną układu drogowego są towarzyszące mu aleje przydrożne (przeważnie lipowe, klonowe, jesionowe, rzadziej dębowe i kasztanowcowe), pochodzące głównie z końca XIX i początku XX wieku. Innym charakterystycznym elementem w krajobrazie, typowym dla przemian dziejowych i postępującego rozwoju cywilizacyjnego była linia kolejowa, na kierunku północ-południe (Samborowo-Turza Wielka) powstała w 1910 roku.

Stanowiska archeologiczne zlokalizowane na terenie gminy Dąbrówno pod względem chronologicznym wiążą się głównie z okresem średniowiecznym i nowożytnym (osady, ślady osadnictwa). Większość stanowisk związana jest z miejscowościami, które powstawały w pierwszej fazie kolonizacji krzyżackiej na Ziemi Sasińskiej. Niezwykle skromne są ślady osadnictwa starożytnego.

Tabela nr 6. Wykaz stanowisk archeologicznych w gminie Dąbrówno.

Miejscowość	Nr*	Rodzaj stanowiska	Chronologia, kultura
Dąbrówno	1	miasto	nowożytność, średniowiecze
	2	grodzisko stokowe	średniowiecze 1326 - 1410
	3	grób	neolit
	4	skarb	nowożytność - XVII w.
	5	grodzisko (?)	nieokreślone
	6	śląd osadnictwa osada	późne średniowiecze nowożytność
	7	osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze nowożytność
	8	osada	nowożytność
	9	śląd osadnictwa	nowożytność, późne średniowiecze
	10	śląd osadnictwa	nowożytność, wczesne średniowiecze
	11	śląd osadnictwa	nowożytność, późne średniowiecze
Jakubowo	12	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność
Elgnowo	13	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	14	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	15	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność, wczesne średniowiecze
	16	stanowisko produkcyjne śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	17	śląd osadnictwa	średniowiecze

	18	śląd osadnictwo	epoka kamienia
	19	śląd osadnictwa	średniowiecze
	20	śląd osadnictwa	nowożytność
	21	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	22	śląd osadnictwa	średniowiecze
	23	śląd osadnictwa	nowożytność
	24	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
Gardyny	25	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
	26	osada	nowożytność, średniowiecze
	27	osada	średniowiecze
	28	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	29	obozowisko śląd osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze, nowożytność
	30	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	31	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność
	32	osada	nowożytność, średniowiecze
	33	osada śląd osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
	34	osada	średniowiecze, nowożytność
	35	osada śląd osadnictwa	średniowiecze nowożytność
	36	grodzisko	średniowiecze
	37	śląd osadnictwa	epoka kamienia, nowożytność
Kalbornia	38	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
Brzeźno Mazurskie	39	śląd osadnictwa	nowożytność
	40	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
Leszcz	41	grodzisko	nowożytność, średniowiecze
	42	cmentarzysko	nieokreślone
	43	osada	nowożytność, późne średniowiecze
	44	śląd osadnictwa	nowożytność
Lewald Wielki	45	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
	46	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
	47	osada śląd osadnictwa	średniowiecze wczesne średniowiecze, nowożytność
	48	śląd osadnictwa	średniowiecze
	49	śląd osadnictwa	średniowiecze
	50	śląd osadnictwa	nowożytność
	51	śląd osadnictwa	nowożytność
Łogdowo	52	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność
	53	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność
	54	śląd osadnictwa	nowożytność, nieokreślone
	55	osada	średniowiecze, nowożytność
	56	osada	średniowiecze, nowożytność
	57	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność
	58	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność

	59	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze nowożytność, średniowiecze
	60	cmentarzysko szkieletowe (?)	średniowiecze (?)
Marwałd	61	kurhan starożytny	starożytność
	62	kurhan starożytny	starożytność
	63	śląd osadnictwa	starożytność
	64	śląd osadnictwa	starożytność, nowożytność, wczesne średniowiecze
	65	śląd osadnictwa	średniowiecze
	66	śląd osadnictwa	nowożytność
	67	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
Osiekowo	68	śląd osadnictwa	nowożytność
	69	śląd osadnictwa	nieokreślone, nowożytność
	70	śląd osadnictwa	nowożytność, średniowiecze
Ostrowite	71	śląd osadnictwa	średniowiecze, nowożytność, wczesne średniowiecze
	72	konstrukcja kamienna	nieokreślone
Stare Miasto	73	śląd osadnictwa osada	średniowiecze nowożytność
	74	grodzisko	wczesne średniowiecze (?)
Tułodziad	75	śląd osadnictwa	nowożytność
	76	śląd osadnictwa	średniowiecze, starożytność
Wądryń	77	śląd osadnictwa	nowożytność
	78	śląd osadnictwa	nowożytność
	79	wał	średniowiecze
Wierzbica	80	śląd osadnictwa	nowożytność
	81	śląd osadnictwa	nowożytność
	82	śląd osadnictwa	średniowiecze
	83	śląd osadnictwa	średniowiecze

Źródło: WUOZ w Olsztynie

* numeracja stanowisk zgodna z numeracją na mapie nr 1 Środowisko kulturowe.

Najcenniejsze obiekty o znaczących wartościach kulturowych z terenu gminy Dąbrówno podlegają ochronie na mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.). Obiekty ujęte są w rejestrze zabytków nieruchomych, rejestrze zabytków archeologicznych oraz gminnej ewidencji zabytków.

a) Rejestr zabytków nieruchomych

Tabela nr 7. Decyzje o wpisie do Rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego.

Miejscowość, adres	Obiekt	Nr w Rejestrze
Dąbrówno	układ urbanistyczny	95(D/44) z 31.08.1949
Dąbrówno	zespół zamkowy: - zamek (ruina) - park zamkowy	94(D/18) z 31.08.1949 3589 z 13.04.1984
Dąbrówno	kaplica Finckensteinów	1039 z 28.03.1968
Dąbrówno	kościół ewangelicko-augsburski ob. metodystów	93"(D/17) z 31.08.1949
Dąbrówno	mury obronne	2790(D/19) z 31.08.1958
Dąbrówno, ul. Grunwaldzka 2	dom	1611 z 5.06.1997
Dąbrówno, ul. Grunwaldzka 6	synagoga	4250 z 28.01.1991
Dąbrówno, ul. Jeziorna 1	dom	1612 z 5.06.1997
Dąbrówno, ul. Kościuszki 1	dom	2802 z 30.12.1994
Dąbrówno, ul. Kościuszki 2	dom	2803 z 30.12.1994
Dąbrówno, ul. Kościuszki 3	dom	2804 z 30.12.1994
Dąbrówno, ul. Kościuszki 4	dom	2805 z 30.12.1994
Dąbrówno, ul. Ostródzka	kapliczka przydrożna	2794 z 28.04.1993
Dąbrówno, ul. Ostródzka	kapliczka przydrożna	2795 z 28.04.1993
Dąbrówno, ul. Ogrodowa 2	hotel „Germania”, ob. dom mieszkalny	1613 z 5.06.1997
Dąbrówno, ul. Ostródzka	wodociągowa wieża ciśnień	2796 z 1.03.1991
Dąbrówno, ul. Ostródzka 1	Sad, obecnie dom mieszkalny	16.14 z 5.06.1997
Dąbrówno, ul. Ostródzka 6	kościół pw. św. J. Nepomucena	A-2792 z 17.01.2000

Elgnowo	park	3583 z 13.01.1984
Gardyny	kościół ewangelicki	960 z 29.07.1968
Leszcz	kościół fil. Pw. Świętej Trójcy	1214 z 10.06.1968
Marwałd	kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP	1226 z 12.06.1968
Marwałd	cmentarz przykościelny	1226 z 12.06.1968
Samin	kapliczka przydrożna (centrum wsi)	2809 z 28.04.1993
Samin	park	1446 z 28.12.1978
Wierzbica	park dworski	1518 z 13.01.1984

Źródło: http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/stan%20na%2030%20czerwca%202014/WAR-rej.pdf, (stan na 31.03.2016 r.).

b) Rejestr zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego

Tabela nr 8. Decyzje o wpisie do Rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego.

Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu	Nr działki	Nr stanowiska w miejscowości	Nr decyzji	Obszar AZP
Dąbrówno	nawarstwienia kulturowe starego miasta	C-183	26.05.1993	-	st.I	PSOZ-IZA-5350-5(2)/93	31-57/1
Gardyny	zaczysko	C-018	11.06.1949	25, 26, 27, 47	st.II	IV-1-14/49	31-58/46
Gardyny	teren przylegający do grodziska Gardyny	C-030	5.07.1950	48, 49, 50	st.II	KM-136-41/50	31-58/46
Leszcz	grodzisko cyplowe wieloczołowe	C-199	28.12.1995	119/1	st.I	5350-45/49	31-57/6
Stare Miasto	grodzisko wyżynne dwuczołowe	C-075	29.11.1969	7/3	st.I	-	31-57

Źródło: <http://www.wuoz.olsztyn.pl/981-menu/rejestr-i-ewidencja-zabytkow/rejestr-zabytkow-archeologicznych-województwa-warmisko-mazurskiego.html>, pozyskanie danych sierpień 2016 rok.

c) Gminna ewidencja zabytków

Tabela nr 9. Obiekty ujęte w Gminnej ewidencji zabytków – miejscowość Dąbrówno.

Ulica	Nr domu	Nr działki	Obiekt
Dworcowa	1	8/46	dworzec kolejowy – ob. dom wraz z bud. gosp.
Dworcowa	2	8/46	dworzec kolejowy – ob. dom
Działdowska	1	385/3	dom
Floriana	1	170	dom
Floriana	2	167	dom
Grunwaldzka	3	293/8	dom
Grunwaldzka	4	264	dom
Grunwaldzka	8	285	mleczarnia
Grunwaldzka			wozownia naprzeciw nr 8
Jabłonowo	1	103	dom
Jabłonowo	2	27	dom
Jabłonowo	3/4		dom
Jagiellońska	2	235	dom
Jagiellońska	4	236	dom
Jagiellońska	6	237	dom
Jagiellońska	8	244	dom
Jeziorna	1	136/1	dom
Jeziorna	2	164	dom
Kościelna	1	156	dom
Kościelna	7	152	dom
Kościelna	9	151	dom
Kościelna	11	150	dom
Kościelna	13	149	dom
Kościuszki	5		dom
Kościuszki	6	158/3	dom
Kościuszki	7	157/1	dom

Kościuszki	14	216/3	dom
Kościuszki	15		dom
Krótką	3	261	dom
Krótką	5	260	dom
Krótką	7	259	dom
Mazurska	1		dom
Mazurska	2	222	dom
Mazurska	3	207	dom
Mazurska	4	223	dom
Nadbrzeżna	4	269	dom
Nadbrzeżna	4	269	stodoła
Nadbrzeżna	7		dom
Nadbrzeżna	8	271	dom
Ogrodowa	3	251	remiza
Ogrodowa	6	292	dom
Ogrodowa	8	295	dom
Ogrodowa	10	297/1	dom
Ogrodowa	30		dom
Ogrodowa	34	308	dom
Ogrodowa	36	308	dom
Ogrodowa			wiadukt kolejowy
Osiedleńcza	1	144	dom
Osiedleńcza	2	168	dom
Osiedleńcza	3	142	dom
Ostródzka			szkoła
Ostródzka	3	62/17	dom
Ostródzka	obok 5		magazyn
Ostródzka	6	107	dom
Ostródzka	7	95	dom
Ostródzka	9 obecnie 5		dom
Ostródzka	10	62/16	dom
Ostródzka	17	607/33	dom
Parkowa			stacja wodociągowa
Parkowa	1	112	dom
Parkowa	3		dom
Parkowa	4	114	dom
			wiadukt kolejowy przy parku
Powstańców	1		dom
Powstańców	4	97	dom
Rowowa	1	179	dom
Rowowa	2	178	dom
Zamkowa	2	206	dom
Zamkowa	3	201/3	dom
Zamkowa	4	205	dom
	6		dom
	32		dom
			baszta, ob. dzwonnica
			pozostałości baszty-dolna kondygnacja, ob. budynek gospodarczy

Źródło: Dane z UG Dąbrówno (sierpień 2016 rok).

Tabela nr 10. Obiekty ujęte w Gminnej ewidencji zabytków – miejscowości w gminie Dąbrówno.

Miejscowość	Nr	Nr działki	Obiekt
Bartki	1	65	dom
	2	77	dom
	3	76	dom
Brzeźno Mazurskie	2	26/1	dom
	3	20/3	dom
	4	58/3	dom
	5	11/3	dom
	6	11/4	dom
	8	8	dom
	9	7	dom

	11	36	dom
	12	120/2	dom
	14	116	dom-dwór
	14	116	obora
	14	116	stodoła
	14	116	wiatrak???
	15	74/13	dom
	16	46/3	dom
	17	45	dom
	18	30/3	dom
	19	89/2	dom
	20	28/1	dom
			aleja
Elgnowo			kapliczka
			dom-dwór
			zespół folwarczny
			spichlerz w zespole
			obora w zespole
			stodoła w zespole
			szkoła
	1	133/5	dom
	2	185/6	obora
	3	186/2	dom
	4	194	dom
	5 (dawny 9)	197/1	dom drewniany
	7	199	dom
	8	199/1	dom
	10	192	dom
	12	195/1	dom
	13	93/2	obora
			kuźnia
	14	91	dom
	16	202	dom
	17	203/6	dom
	20	85	dom
	21	84	dom
	22	84	dom
	23	84	dom
	25	53/5	dom
	27	79	dom
	29	39	dom
	29	39	obora
	30	37/2	dom
	31	225	dom
	32	225	dom
	34	34/9	dom
	35	33/3	dom
	36	30/1	dom
	37	25	dom
	38	12/1	dom
	38	12/1	budynek gosp.
	39	9/1	dom
	42	20	dom
	43	21/4	dom
	44	22/1	dom
	45		dom
	46	99/4	dom
	47	97/3	dom
	48	106/1	dom
	49	111	dom
	52	9/8	dom
	60	212/2	dom
			cmentarz
Fiugajki	1	2/2	dom
	1	2/2	obora
	4	1/19	dom
	5	1/18	dom

Gardyny	8	1/20	dom	
	2		dom	
	3		budynek miesz.-gosp.	
	4		dom	
	5	50	dom	
	6	46	dom	
	6	46	obora	
	8	44/1	dom	
	8	44/1	bud. gosp.	
	9	42/1	dom	
	14	18	dom	
	15	17	dom	
	16	16/1	dom	
	17	13/2	dom	
	19	149/21	dom	
	20	149/20	dom	
	31	131/2	dom	
	34	148/1	dom	
	36	140	dom	
	37	102	dom	
Jabłonowo	5	5/3	dom	
	6	3/6	dom	
	7	3/9	dom	
	8	2/7	dom	
	9	1/3	dom	
	10	38/4	dom	
	11	41/1	dom	
	12	40/4	dom	
	13		dom	
	14		dom	
	15		dom	
	16		dom	
	17		dom	
	18		dom	
	19		dom	
	Jagodziny	33	151/1	szkoła
		1	12/2	dom
		2	9	dom
		3	3190/3	dom
4		34/6	dom	
6		57	dom	
7		58/4	dom	
8		59/4	dom	
17		274	dom	
17		274	obora	
18		273	dom	
19		270/2	budynek miesz.-gosp	
19		270/2	pompa	
20		269	dom	
21		259	dom	
21		259	obora	
26		320/2	budynek miesz.-gosp	
27		378/4	dom	
28		367	dom	
30		177/1	budynek miesz.-gosp	
31		141/2	dom	
32		146	dom	
Jakubowo		1	608/20	dom
	2-3	178/7 178/5	dom	
Kalbornia	1	170/8	dom	
	3	166/5	dom	
	4	172/4	obora	
Leszcz			zespół folwarczny	
	1	38/7	dom	

	2	27/2	dom
	3	31	obora
	4	49	dom
	5	46/13	dom
	6	45/7	szkoła
	6	45/7	bud. gosp.
	12	29/8	dom
	12	29/8	bud. gosp.
	dawny nr 12		dom
	13	119/13	dom
	15	121/26	dom
	16	121/26	dom
	17	121/39	dom
	18	121/33	dom
Lewałd Wielki			kapliczka
	1	185	dom
	2	118	dom
	5	176/2	dom
	6		dom
	7	172/2	dom
	9	171	dom
	10	109/3	dom
	11	170/3	dom
	12	105/3	dom
	13	173/2	szkoła
	14	102/2	dom
	15	152/8	dom
	16	107/7	dom-kaplica
	17	151/12	dom
	21	150	dom
	23	151/8	budynek miesz.-gosp.
	25	143/2	dom
	27	142/2	dom
	29		dom
	50		dom
	50		obora
Łogdowo	1	104	dom
	1	104	bud. gosp.
	2	44/1	dom
	2	44/1	bud. gosp.
	3	103	bud. gosp.
	3	103	stodoła
	4	45	dom
	5	34/3	dom
	7	22/1	dom
	8	50	dom
	8	50	bud. gosp.
	8A		dom
	9	22/2	dom
	10	115	dom
	10	115	bud. gosp.
	10	115	stodoła
Marwałd			ogrodzenie kościoła z pomnikiem z I wojny światowej
			kapliczka
			remiza
			młyn
			układ wsi
	1	167	dom
	1	167	młyn przy domu
	2	222	bud. mieszk.- gosp
	3	99	bud. mieszk.- gosp.
	4	98	dom

	4	98	obora
	7	89/1	dom
	8	96/1	dom
	9	131	dom
	10	124	dom
	11	130	dom
	12	123	dom
	13	122	dom
	14	129	dom
	15	121	dom
	16	160/2	dom
	18	120/4	dom
	22	93/1	magazyn
	23	94	dom i magazyn
			obora naprzeciw kościoła
	26	109	obora
	27	91/1	plebania
	27	91/1	bud. gosp.
	28	108	obora
	31	106	szkoła
	33	88	dom
	35	86	dom
	35	86	obora
	37	103/1	dom
	38	83	dom
	40	68	dom
	41	82	dom
	42	80	dom
	43	61	dom
	44	60	dom
	45	59	dom
	46	58	dom
	47	3207/6	dom
	48	55	dom
	49	54	dom
	53	218/1	dom
	54	260	dom
	54	260	obora
Okragłe	1	42/3	dom
	2	66	dom
	3	67/2	dom
	5	121/3	dom
			kapliczka przy domu nr 5
	6	73/1	chata
	7	99/3	dom
	15	144	budynek miesz. -gosp.
Osiekowo	2	5/2	dom
	2	5/2	obora
	4		dom-sklep
	4		budynek gosp.
	13	23/6	dom
	13	23/6	budynek gosp.
	14	23/8	dom
	15	23/9	dom
Ostrowite	7	51/1	dom
	9	48/1	dom
	11	32	dom
	12	31	dom
	13	145	dom
	14	128	dom
	15	129	dom
	15A		dom
	16	146	dom
	18	148/2	dom

	19	137/1	dom
			szkoła
			budynek gosp. przy szkole
	21	132	
	22	140	
	23	133	
	24	134	
	25	135	
	28	95	obora
Płachawy			zespół folwarczny
Samín			pałac
			oficyna pałacowa
			zespół folwarczny
	9	266	dom
	10	153/3	dom
	11	131/3	dom
	12	265	dom
			szkoła
	16	81/4	dom
	22	73	dom
	23	74	dom
	25	244/9	dom
	28	4/37	dom
	29	5/2	dom
	32	6/11	dom
	34	15/4	dom
	34	15/4	bud. gosp.
			dom drewniany
	48	49/2	dom
	50	43/1	dom
	51-62		kolonia domków
	64	2/12	dom
	67	2/68	dom
	68	2/71	dom
Saminek	1	6/16	dom
	2	6/18	dom
	3	6/3	dom
	5	6/5	dom
	6	6/6	dom
	7	2/37	dom
	8	2/3	dom
			zabudowania folwarczne
Stare Miasto	2	191/1	dom
	3		dom
Tułodział	2	66	
	3	67/1	dom
	4	68/2	dom
	6	42	chata drewniana-otynkowana
	7	45/2	dom
	8	5000	dom
	9	229/2	dom
	12	51/1	dawna szkoła ob. dom
	18	30	dom
	19	230	rzeźnia ob. budynek gosp.
	22		dom
	25	17	dom
	28	116/2	dom
	34	181/5	obora
	40	223	dom
	42	94	obora
			układ wsi

Wierzbica	9	5/11	dom
	16	10/15	czworak
			komin
	18	5/25	dom
Wądzyn	8	80	stodoła
Zamkowy Młyn	3	530/10	młyn
	3	530/10	dom przy młynie

Źródło: Dane z UG Dąbrówno (sierpień 2016 rok).

Środowisko kulturowe na terenie gminy Dąbrówno stanowi świadectwo rozwoju tych ziem i kształtowania się dziedzictwa kulturowego na przestrzeni wieków.

Z materiałów NID, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz zasobów gminnych wynika, że z terenu gminy wpisanych jest 26 decyzji do Rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko-mazurskiego, w tym 70% z miejscowości Dąbrówno. 18 wpisów dotyczy obiektów kubaturowych (budynki mieszkalne, kościoły, mury), 4 zabytkowych terenów zieleni, 3 kapliczek przydrożnych i 1 układu urbanistycznego miejscowości Dąbrówno. Do Rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego wpisanych jest 5 obiektów. Ponadto na terenie gminy znajduje się blisko 410 obiektów o wartościach zabytkowych, w tym 18% zasobów w samym Dąbrównie. Aż 75% obiektów zabytkowych w gminie stanowią budynki mieszkalne, pozostałe to budynki gospodarcze, użyteczności publicznej i przemysłowe. Na podstawie AZP na terenie gminy zlokalizowano 83 stanowiska archeologiczne. Oceniając stan środowiska kulturowego, należałoby je rozpatrywać znacznie szerzej, niż poszczególne elementy - obiekty powszechnie uznane za zabytki (kościół, pałace, cmentarze itd.). Na terenie opracowania uwagę zwraca ogólna fizjonomia krajobrazu, uwarunkowana dziedzictwem kulturowym: układy ruralistyczne, drogi podkreślone alejami, tradycyjne budownictwo, zabytkowe tereny zieleni. Powyższe elementy powiązane są ze sobą i wpisane w krajobraz, podkreślając jego naturalne cechy przyrodnicze i geograficzne.

Stan przetrwania oraz rangę wartości kulturowych charakteryzuje znacząca różnorodność. Przy czym należy przyjąć, że stan zachowania jest niezależny od wartości kulturowych, historycznych. Charakterystyczne jest ogólne zaniedbanie zarówno układów przestrzennych (wsi, zabudowy, zagród) jak i pojedynczych obiektów, budynków. Stosunkowo dobry stan zachowania układów ruralistycznych - układ zabudowy i zagród, znaczny udział tradycyjnej zabudowy, niewielkie przekształcenia charakteryzuje wieś: Elgnowo, Brzeźno Mazurskie, Łogdowo, i w nieco mniejszym stopniu : Fiugajki, Płachawy, Marwałd, Osiekowo, Tułodziad. Znaczne zakłócenie dawnego układu przestrzennego wsi, udział współczesnej zabudowy (bloki mieszkalne, zabudowa gospodarcza i produkcyjna), zmieniającej dawny charakter miejscowości typowe jest dla Leszcza, Dąbrówna, Lewału Wielkiego, Samina, Saminka, Wądzynia, Wierzbicy. Przykład Leszcza i Dąbrówna, dowodzi że mimo złego stanu przetrwania, istotnych niekorzystnych przekształceń, nasycone są one cennymi wartościami kulturowymi i elementami tradycyjnymi. Miejscowości Elgnowo, Gardyny, Leszcz, Łogdowo, Marwałd, Osiekowo wyróżnia udział starodrzewia we wsi. Natomiast miejscowości Bartki, Lewałd Wielki, Łogdowo, Ostrowite, Płachawy, Tułodziad, Wądzyn, Gardyny, Jagodziny charakteryzują szczególne walory krajobrazowe, harmonijność układów z otoczeniem, powiązania widokowe itd.

Lokalizacja miejscowości, szczególnie tych powstałych w XIV-XV wieku, uzasadnienia szukała głównie w topografii terenu - jego naturalnych cechach obronnych, co odczytywać można obecnie jako walor krajobrazowy. Dla wieku XIX natomiast typowe jest świadome kształtowanie krajobrazu (przy wykorzystaniu jego naturalnych walorów przyrodniczych i geograficznych) w obrębie majątków ziemskich; aleje śródpolne i przydrożne, remizy, wnętrza krajobrazowe otwarte i zamknięte, ciągi i osie widokowe, uwzględnianie dominant (architektura, elementy naturalne).

Teren opracowania charakteryzuje znaczna deniwelacja terenu i niewielki udział obszarów zalesionych, istotną rolę nie tylko w skali całego obszaru, ale i pojedynczych wsi odgrywają parki i cmentarze. Pełnią również funkcję terenów aktywnych przyrodniczo.

Parki w większości związane są z majątkami ziemskimi i folwarkami. Stan zachowania i utrzymania jest niedostateczny. Długoletni brak pielęgnacji i ochrony (wycinka, parcelacja itd.), spowodowały że przybrały one wygląd zadrzewionych i zakrzewionych enklaw, z nieczytelnymi i niejednokrotnie bezpowrotnie utraconymi elementami kompozycyjnymi obiektu. Podobnie cmentarze, dobry stan przetrwania i utrzymania charakteryzuje obiekty w Dąbrównie, Gardynach, Marwałdzie, Osiekowie. Znacznie słabszy jest w pozostałych. Dla większości cmentarzy charakterystyczny jest udział starodrzewia, pod tym względem wyróżniają się Dąbrówno, Elgnowo, Osiekowo, Lewałd Wielki.

Obiekty architektury podobnie jak i wyżej wymienione inne elementy dziedzictwa kulturowego, cechuje zaniedbanie, zły stan techniczny, liczne przekształcenia - zmiana pokrycia dachowego, zmiana elewacji, wymiana stolarki, wyburzenia, zmiany brył budynków. Wysokimi walorami historycznymi charakteryzuje się na terenie gminy architektura sakralna: kościoły w Dąbrównie, Leszczu, Marwałdzie, Gardynach, kapliczki w Saminie i Dąbrównie oraz obronna - mury obronne i baszta w Dąbrównie.

Dla sieci drogowej najważniejsze są aleje przydrożne; szczególnie dobrze zachowane na odcinkach: Tułodziad - Dylewo, Tułodziad - Marcinkowo, Marwałd - Dąbrówno, Tułodziad - Marwałd, Łogdowo - Osiekowo, Leszcz - Jankowice.

Dawna trasa kolejowa wraz ze wszystkimi elementami (nasypy, wykopy, wiadukty) powinna zostać przystosowana do funkcji turystycznej (np. trasa rowerowa). Najciekawsze odcinki dawnej trasy, ze względu na możliwość postrzegania walorów krajobrazowych zlokalizowane są m.in. w okolicy Jabłonowa i Wierzbicy.

Obszar gminy Dąbrówno nie posiada pełnego rozpoznania archeologicznego, choć na znacznej części obszaru zostało wykonane Archeologiczne Zdjęcie Polski. Najważniejsze obiekty zlokalizowane są w Dąbrównie, Gardynach, Leszczu, Łogdowie, Ostrowitem.

Stan zachowania i ocenę zasobów dziedzictwa kulturowego ilustruje mapa nr 1 Środowisko kulturowe.

5. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

Audyt krajobrazowy sporządzany jest na podstawie art. 38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez organy samorządu województwa. Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. z 2015 r. poz. 774 z późn. zm.), powinien być uchwalony przez sejmik województwa w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie ww. ustawy tj. do 11 września 2018 roku. W trakcie opracowywania zmiany niniejszego Studium, audyt krajobrazowy nie został sporządzony.

6. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia oraz zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz gospodarki.

Dla zobrazowania zjawisk społeczno-gospodarczych zachodzących na terenie gminy Dąbrówno wykorzystano dane statystyczne GUS za lata 2008-2014/2015. Analiza zmian rozwoju społeczno-gospodarczego gminy ma istotne znaczenie podczas planowania rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego gminy oraz posłuży do uwarunkowań i wyznaczenia kierunków rozwoju gminy. Scharakteryzowania

Ludność

Gminę Dąbrówno w 2015 roku zamieszkiwało 4405 mieszkańców. Na przestrzeni analizowanych siedmiu lat liczba ludności nieznacznie wahała się utrzymując jednak niewielką tendencję wzrostową (stabilizacja liczebności).

Tabela nr 11. Zmiany liczby ludności w latach 2008-2015.

Liczba ludności* /Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	4385	4351	4537	4499	4517	4468	4443	4405
w tym kobiety	2146	2124	2170	2159	2161	2128	2123	2101

Źródło: GUS.

*faktyczne miejsce zamieszkania, stan na 31 XII.

Pod względem liczby ludności gmina Dąbrówno należy do grupy gmin małych (do 5 tys.). Powierzchnia gminy zajmuje 166,0 km², co przy obecnej liczbie mieszkańców daje wskaźnik gęstości zaludnienia na poziomie 27 osób/1 km² (2014 r.) i nie odbiega on zasadniczo od wskaźnika średniego dla gmin wiejskich województwa wynoszącego 28 osób/1 km².

W strukturze sieci osadniczej gminy Dąbrówno pod względem liczby mieszkańców wyróżnia się Dąbrówno (blisko 24% wszystkich mieszkańców gminy) oraz miejscowości: Marwałd, Elgnowo, Lewałd Wielki i Gardyny. Na przestrzeni siedmiu lat największą dynamikę przyrostu liczby mieszkańców zanotowano w miejscowościach: Marwałd (+18), Brzeźno Mazurskie (+13), Dąbrówno (+12), natomiast największy spadek w miejscowościach: Tułodział (-21), Wierzbica (-19), Osiekowo (-18), Elgnowo, Leszcz, Saminek (po -14).

Tabela nr 12. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w latach 2007-2014.

L.p.	Nazwa miejscowości	2007	2009*	2011**	2014*
1	Bartki	41	43	b.d.	36
2	Brzeźno Mazurskie	97	99	103	110
3	Dąbrowa	38	38	b.d.	46
4	Dąbrówno (w tym Zamkowy Młyn)	1029	1034	1014	1041
5	Elgnowo	306	300	294	292
6	Fiugajki	94	96	89	90
7	Gardyny (w tym Gardynki)	173	160	199	167
8	Jabłonowo	116	112	112	114
9	Jagodziny	114	114	109	112
10	Jakubowo	21	25	b.d.	23
11	Kalbornia	37	34	29	28
12	Leszcz	145	133	130	131
13	Lewałd Wielki (w tym Folaży i Zielonka)	220	220	205	226
14	Łogdowo	37	41	38	37
15	Marwałd	296	283	452	314
16	Odmy	49	51	45	46
17	Okrągłe	102	89	90	93
18	Osiekowo	166	160	146	148

19	Ostrowite	100	102	99	101
20	Pląchawy	86	82	117	78
21	Samin (w tym Lasek)	535	533	535	536
22	Saminek	106	105	105	92
23	Stare Miasto	8	8	6	7
24	Tułodział	202	191	190	181
25	Wądryń	117	120	120	107
26	Wierzbica	322	303	296	303
Razem		4557	4476	4523	4459

Źródła: * Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówno na lata 2016-2026; **NSP 2011 GUS.

Ostatnie lata (2008 – 2014/2015) przyniosły stabilizację liczby ludności gminy z lekką tendencją spadkową w latach 20012-2015. Czynnikiem decydującym o rozwoju demograficznym był przyrost naturalny (liczba urodzeń była wyższa od liczby zgonów). W całym badanym okresie notowano ujemne wartości salda migracji stałych tzn. liczba napływających była niższa od liczby emigrujących z gminy. Wartość średnioroczna sald migracji ogółem na 1000 osób w latach 2008-2014 w gminie Dąbrówno, wynosząca - 6,7‰, oznacza odpływ prawie siedmiu osób na 1000 mieszkańców w ciągu roku. Wzrost przyrostu naturalnego przy jednoczesnym zwiększaniu się ujemnego salda migracji spowodował, po początkowym wzroście, niewielki spadek liczby mieszkańców w ostatnich czterech latach.

Tabela nr 13. Zmiany ruchu naturalnego i migracji ludności w latach 2008-2015.

Rok	W liczbach bezwzględnych				Wskaźnik na 1000 ludności				Współczynnik dynamiki demograficznej
	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	
2008	48	47	1	-16	10,8	10,5	0,2	-3,7	1,02
2009	55	42	13	-41	12,3	9,4	2,9	-9,7	1,30
2010	52	58	-6	-32	11,4	12,7	-1,3	-7,0	0,89
2011	59	49	10	-48	13,0	10,8	2,2	-10,6	1,20
2012	52	32	20	-22	11,6	7,1	4,4	-4,9	1,62
2013	43	42	1	-26	9,6	9,3	0,2	-5,9	1,02
2014	54	36	18	-25	12,1	8,0	4,0	-5,6	1,50
2015	41	56	-15		9,3	12,6	-3,4		0,73

Źródło: GUS.

Współczynnik dynamiki demograficznej (stosunek liczby urodzeń żywych, do liczby zgonów w tym samym czasie), w odróżnieniu od przyrostu naturalnego, odzwierciedla wzajemne proporcje między tymi dwoma zjawiskami. W ostatnich latach wartości wskaźnika oscylowały powyżej 1, co oznacza, że liczba ludności wzrasta (liczba urodzeń nie tylko kompensuje liczbę zgonów, lecz także daje nadwyżkę urodzeń), Wartości tylko nieznacznie odbiegają od średniej dla gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

W 2015 roku udział populacji osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wynosił 20%, w wieku produkcyjnym 63%, zaś poprodukcyjnym – 17%. Wartości te zbliżone są do średnich wartości dla gmin wiejskich województwa, odpowiednio: 20%; 65%; 15%.

Analiza struktury wieku ludności zamieszkującej gminę Dąbrówno wykazuje niekorzystny proces „starzenia się” mieszkańców. W minionych latach dynamicznie przyrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 18%), zaś liczba dzieci i młodzieży do lat 17 zmalała w tym samym czasie o 14%. Zachodzący proces w dłuższej perspektywie czasu będzie w skutkach niekorzystny i spowoduje m.in.: wzrost zapotrzebowania na usługi dla ludności w wieku starszym, zmniejszanie się liczby ludności aktywnej zawodowo, w tym zauważalny będą coraz dotkliwszy brak pracowników oraz zmniejszenie się zapotrzebowania na usługi oświaty.

Tabela nr 14 Struktura wieku ludności w latach 2008-2015.

Rok	Liczba ludności w wieku			Wskaźniki obciążenia demograficznego	
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2008	1022	2741	622	60,9	60,0
2009	981	2736	634	64,6	59,0
2010	1002	2909	626	62,5	56,0
2011	988	2854	657	66,5	57,6
2012	972	2864	681	70,1	57,7
2013	924	2849	695	75,2	56,8

2014	903	2812	728	80,6	58,0
2015	886	2784	735	83,0	58,2

Źródło: GUS.

Struktura ludności według wieku daje podstawę do określenia wielu społeczno-ekonomicznych konsekwencji na dziś jak i na przyszłość, jak chociażby określenie zapotrzebowania na miejsca w szkole.

Z analizy struktury wieku grupy przedprodukcyjnej wynika, iż w każdej grupie edukacyjnej nastąpił ubytek liczebności. Analizując szczegółowo zmiany w strukturze edukacyjnych grup wieku na przestrzeni lat zauważono największy spadek tj. o 1/3 w grupie wieku 16 – 19 lat (szkoła średnia); w dalszej kolejności w przedziale gimnazjum (13 – 15 lat) ok. 20% i równie znaczący spadek w przedziale wiekowym szkoły podstawowej i wyższej. Zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży jest efektem przemian w procesach demograficznych spowodowanych depresją urodzeniową lat dziewięćdziesiątych ubiegłego oraz początku obecnego stulecia. Zmiany w populacji wymienionych grup będą powodować szereg negatywnych konsekwencji i rzutować na liczebność oddziałów w szkołach, na liczbę placówek oświatowych oraz zatrudnienie w tych placówkach.

Dla porównania struktury wieku ludności gminy posłużono się wskaźnikiem „starości” charakteryzującym „żywołność” danego obszaru. Relacja między liczbą osób starszych a liczbą dzieci na terenie gminy dynamicznie wzrastała (61/100 w 2008 r., 83/100 w 2015 r.). Dla porównania w tym samym czasie w gminach wiejskich województwa sytuacja kształtowała się na lepszym poziomie odpowiednio 56/100 i 74/100. Stały wzrost tego wskaźnika świadczy o pogorszeniu się relacji międzypokoleniowej.

Wskaźnik obciążenia demograficznego obrazuje strukturę ekonomiczną ludności i wskazuje na potencjalne możliwości utrzymania grup nieprodukcyjnych przez osoby będące w wieku produkcyjnym. Im wyższa wartość wskaźnika, tym jest większe obciążenie osób pracujących. Gmina Dąbrówno w ostatnich latach odnotowała pozytywne obniżanie się wskaźnika. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio 60 osób w wieku nieprodukcyjnym w 2008 r. i 58,2 osób w 2015 r., przy czym jest to w dalszym ciągu powyżej średniej województwa wynoszącej 55.

W ogólnej liczbie 4405 mieszkańców w 2015 r. 52,3 % stanowili mężczyźni. Podstawową miarą pozwalającą badać strukturę ludności według płci jest współczynnik feminizacji, który określa ile kobiet przypada na 100 mężczyzn. Wskaźnik ten na przestrzeni ostatnich lat obniżał swoje wartości z 96 w 2008 r. do 91 w 2015 r. Przy czym średnia w województwie dla gmin wiejskich w 2015 roku wynosiła 98.

Dla przyszłego rozwoju demograficznego gminy najistotniejsza jest struktura płci w grupie wieku 20-34 lat tj. w wieku najczęstszego zawierania małżeństw. W badanym okresie w omawianej grupie wieku utrzymywało się niekorzystne zjawisko deformacji struktury płci (defeminizacji). W 2008 r. na 100 mężczyzn przypadało 85 kobiety, natomiast w roku 2015 już tylko 79 kobiet. Pogłębiająca się dysproporcja płci może destabilizować przyszłą liczebność mieszkańców gminy Dąbrówno i wywierać negatywny wpływ na jej rozwój.

Z powodu braku aktualnych danych, dla zobrazowania poziomu wykształcenia mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej, posłużono się informacjami z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. W badanym okresie ludność gminy charakteryzowała się niskim poziomem wykształcenia niż przeciętnie na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego:

- udział osób z wykształceniem wyższym - 3,8%,
- udział osób z wykształceniem policealnym i średnim - 15,4%,
- udział osób z wykształceniem podstawowym ukończonym oraz podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia - 60,5%, dla porównania wskaźnik na terenie gmin wiejskich województwa wynosił 50%.

Niski poziom wykształcenia jest czynnikiem bardzo niekorzystnym i w perspektywie negatywnie wpłynie na rozwój gospodarczy gminy.

Tabela nr 15 Poziom wykształcenia ludności w 2002 roku.

Poziom wykształcenia	w liczbach bezwzględnych	w %		Województwo (obszary wiejskie) w %
wyższe	134	3,8		3,8
średnie i policealne	547	15,4		19,7
zasadnicze zawodowe	716	20,2		25,7
podstawowe ukończone	1946	54,9	60,5	50,0
podstawowe niepełne	181	5,1		
bez wykształcenia	20	0,5		

Źródło: NSP 2002

Zatrudnienie

Liczba pracujących na terenie gminy w 2015 roku wyniosła 305 osób, w stosunku do 2008 roku odnotowano spadek o 42%. Pogarszającą się sytuację obrazuje także współczynnik pracujących na 1000 ludności, który z wartości 99 w 2008 spadł do 69 w 2015 roku, gdy w tym samym czasie w województwie dla gmin wiejskich, wartość wskaźnika wzrosła do 104.

Tabela nr 16. Zmiany w liczbie pracujących w latach 2008-2015.

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba pracujących*	433	311	379	433	403	346	339	305
Pracujący na 1000 ludności*	99	71	84	96	89	77	76	69

Źródło: GUS.

*bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz bez zatrudnionych zagranicą

Spśród ogółu pracujących w 2014 roku ponad 50% stanowili pracujący zatrudnieni w usługach (działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi), niecałe 30% w przemyśle i budownictwie, w dalszej kolejności w rolnictwie, leśnictwie i łowiectwie oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej - po około 10%.

Zachodzące zmiany w strukturze wieku ludności (obecny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym) wpłyną w kolejnych latach na zmianę struktur w następnych grupach wiekowych tj. spadek w grupie ludności produkcyjnej a co za tym idzie spadek siły roboczej. Obecny wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym będzie w szybkim tempie wzrastał.

Dojazdy do pracy.

Dane dotyczące dojazdów do pracy stanowią jeden z elementów charakterystyki rynku pracy. Zmienny rynek pracy wymaga coraz większej mobilności przestrzennej ludności, która często podejmuje decyzje o pracy poza miejscem zamieszkania. Dojazdy do pracy stanowią szczególny rodzaj ruchu migracyjnego ludności polegający na wahadłowym przemieszczaniu się do i z pracy.

Na podstawie danych GUS z 2011 roku, w gminie Dąbrówno liczba osób wyjeżdżających znacznie przewyższała przyjeżdżających do pracy. Z gminy wyjeżdżało 338 osób, a przyjeżdżało 19 osób. Gmina nie posiada ma siły przyciągania pracujących, wręcz odwrotnie znaczna część osób w wieku produkcyjnym wyjeżdża za pracą poza granicę gminy. Główne kierunki wyjazdu to miasta w regionie: Ostróda (41%), Lubawa (20%) i Olsztyn (10%) - łącznie ponad 70% wyjeżdżających.

Tabela nr 17. Dojazdy do pracy według kierunków (przeływ powyżej 9 osób) w 2011 r.

Kierunek wyjeżdżających	Liczba wyjeżdżających	w %
Ostróda (M)	140	41
Lubawa (M)	67	20
Olsztyn (M)	36	10
Ostróda (W)	22	6
Działdowo (M)	16	5
Warszawa (M)	12	16
Lubawa (W)	12	
Olsztynek (M)	12	
Działdowo (W)	11	
Tychy (M)	10	
łącznie	338	
Kierunek przyjeżdżających	Liczba przyjeżdżających	w %
Grunwald (W)	19	100
łącznie	19	100

Źródło: GUS

Bezrobocie i pomoc społeczna.

Zjawisko wysokiego bezrobocia jest istotnym problemem społecznym nie tylko gminy Dąbrówno, ale całego województwa warmińsko-mazurskiego. Obserwując poziom bezrobocia w gminie w przedziale czasowym 2012-2014 liczba zarejestrowanych bezrobotnych (liczba osób pozostających bez pracy wpisanych do rejestrów powiatowych urzędów pracy) stopniowo się obniża (ponad 100 osób na przestrzeni trzech lat). Z analizy danych dotyczących zarejestrowanych bezrobotnych w ostatnich latach wynikają następujące wnioski:

- w całym badanym okresie w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych przeważały kobiety, z tendencją wzrostową,

- w 2012 roku bezrobotni stanowili 17,5% ludności w wieku produkcyjnym, natomiast w roku 2014 procent ten uległ znacznemu zmniejszeniu i wyniósł 13,8%,
- w strukturze bezrobotnych wg wykształcenia (dane GUS 2013 rok) dominującą grupę stanowią osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i niższe (53%) oraz zasadnicze zawodowe (25%),
- procentowy odsetek bezrobotnych ludzi młodych spada na rzecz wzrostu bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- bezrobotni bez prawa do zasiłku stanowili w 2013 roku ponad 80% ogółu bezrobotnych, co nie odbiega od średniej wojewódzkiej i krajowej,
- alarmującym zjawiskiem jest dynamiczny wzrost długotrwale bezrobotnych (o ponad 15 pkt procentowych w przeciągu trzech lat). Jest to zjawisko niepokojące, ponieważ długie bezrobocie przejawia tendencję do utrwalania się.

Tabela nr 18 Liczba bezrobotnych w latach 2012-2014.

Lata	ogółem	Liczba bezrobotnych i ich % udział w ogólnej liczbie bezrobotnych, w tym:							
		kobiety		bezrobotni do 25 roku		powyżej 50 roku życia		długotrwale bezrobotni	
		Liczba bezwzględna	%	Liczba bezwzględna	%	Liczba bezwzględna	%	Liczba bezwzględna	%
2012	501	266	53,1	114	22,8	98	19,6	247	49,3
2013	467	244	52,2	98	21,0	101	21,6	292	62,5
2014	387	231	59,7	71	18,3	83	21,4	252	65,1

Źródło: Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012-2013 według jednostek administracyjnych - Zestawienia tabelaryczne. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie; Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2013-2014 według jednostek administracyjnych - Zestawienia tabelaryczne Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

Bezrobocie powoduje odpływ ludności z danego terenu, ze względu na małe szanse na zatrudnienie, a także wpływa na wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Taka sytuacja prowadzi do rozwoju zjawiska pauperyzacji, powszechnego ubożenia społeczeństwa.

Na terenie gminy wzrasta liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej (266 – 2009 r.; 287 – 2014 r.). W ostatnich latach głównym powodem przyznawania świadczeń pomocy społecznej było: bezrobocie około 60%, niepełnosprawność około 15% oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych około 13%. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w gminie powoli spada (23% w 2010 roku; 21,8% w 2014 roku). Tendencja spadkowa miała miejsce również na terenie powiatu i województwa. Spadek liczby świadczeń nie oznacza jednak poprawy sytuacji, gdyż zmniejszanie liczby osób ubiegających się o pomoc może wynikać ze zmiany przepisów dotyczących kryteriów dochodowych, które muszą być weryfikowane co trzy lata.

Tabela nr 19 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną wg powodów wsparcia w latach 2011-2014.

Powód przyznania pomocy społecznej	2011		2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%
bezdomyłość	3	1,0	2	0,7	3	0,9	4	1,3
potrzeba ochrony macierzyństwa	8	2,7	7	2,3	5	1,6	5	1,6
bezrobocie	180	61,0	187	62,6	194	60,3	186	59,2
niepełnosprawność	48	16,3	42	14,0	47	14,6	47	15,0
długotrwała choroba	25	8,5	25	8,4	24	7,5	28	8,9
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	30	10,2	29	9,7	42	13,0	42	13,4
alkoholizm	1	0,3	1	0,3	-	-	1	0,3
przemoc w rodzinie	-	-	-	-	-	-	-	-
trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu ZK	-	-	2	0,7	2	0,6	1	0,3
sytuacje kryzysowe	-	-	3	1,0	4	1,2	-	-
zdarzenia losowe	-	-	1	0,3	1	0,3	-	-
razem	295	100	299	100	322	100	314	100

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówno na lata 2016-2026.

Prognozowane przemiany demograficzne.

Podstawowym problemem metodologicznym w oszacowaniu zmian demograficznych jest zbyt mała liczebność populacji gminy. Dane retrospektywne z okresu 2008-2015, które przeanalizowano, wykazywały

zmienność struktur demograficznych - przyrostu naturalnego czy salda migracji pomiędzy kolejnymi latami. Jest to zjawisko typowe dla małych populacji, w których roczne wahania losowe mogą powodować skokowe zmiany w liczebności niektórych roczników.

Prognoza demograficzna bierze pod uwagę złożoność zmian zachodzących w procesach ludnościowych. W przeciągu ostatnich lat na podstawie corocznych różnic ustalono uśrednioną wielkość - około 25 osób – stanowiącą ubytek przyrostu rzeczywistego. Trudnym do oszacowania czynnikiem jest wielkość ruchów migracyjnych, głównie odpływu ludności, które w dużej mierze zdecydują o liczbie mieszkańców. Ogólny współczynnik dzietności w województwie wynoszący 1,2 nie gwarantuje zastępowalności pokoleń. Dojazdy do pracy wskazują, iż ludność w większości przemieszcza się poza teren gminy.

Niekorzystne tendencje dotyczące przemian w zaludnieniu gminy Dąbrówno, takie jak: starzenie się społeczeństwa, utrzymujące się ujemne saldo migracji, spadająca liczba urodzeń, systematyczny wzrost przeciętnego trwania życia, defeminizacja w wieku rozrodczym kobiet (drastyczny spadek), stwarzają pesymistyczny scenariusz prognozy demograficznej gminy. W oparciu o dotychczasowe trendy rozwoju demograficznego w najbliższym okresie prawdopodobnie utrzymać się będzie niewielki wzrost liczby ludności w kierunku jej zmniejszania się w kolejnych latach. Procesy demograficzne w gminie podobnie jak w województwie i kraju świadczą o zarysowującym się kryzysie demograficznym. Jeśli dynamika rozwoju gminy w następnych latach będzie odmienna od obecnych trendów, to założenia prognozy na dalsze lata zdezaktualizują się.

Obsługa ludności

Na terenie gminy zlokalizowane są obiekty i urzędy obsługi ludności o zasięgu ponadlokalnym i lokalnym. Do obiektów o zasięgu ponadlokalnym zalicza się Dom Odzyskanych dla życia "Markot" w Marwałdzie. Ośrodek jest placówką dla ludzi bezdomnych, rodzin po eksmisjach, po pobytach w zakładach karnych, dotkniętych patologią. W placówce tej realizowany jest program readaptacji i resocjalizacji w stosunku do osób bezdomnych, którzy przez pracę i systematyzowany tryb życia po pewnym czasie mogą wrócić do normalnego życia. Ośrodek obsługuje powiat a także obszar województwa.

Do gminnych obiektów i urzędów obsługi ludności o zasięgu lokalnym zaliczają się m.in.: placówki oświatowe, placówki upowszechniania kultury i placówki społeczne, placówki ochrony zdrowia, obiekty sportowe i rekreacyjne, obiekty gospodarki komunalnej oraz cmentarze, placówka pocztowa, kościoły.

Głównymi ośrodkami koncentracji obiektów i urzędów obsługi ludności są: Dąbrówno, Samin, Elgnowo, Gardyny, Marwałd.

Placówki oświatowe.

Na terenie gminy Dąbrówno zlokalizowane są trzy publiczne szkoły podstawowe (w tym grupy przedszkolne tzw. klasa „0”) w Dąbrównie, Marwałdzie i Elgnowie oraz publiczne gimnazjum w Dąbrównie. Gmina nie prowadzi przedszkola, w Dąbrównie działa natomiast prywatny punkt przedszkolny.

Wg stanu na 30 września 2015 roku, w ww. szkołach uczyło się łącznie 508 uczniów, z czego 13% w klasach przedszkolnych (klasy „0”), 48% w szkołach podstawowych i 39% w gimnazjum.

Na podstawie analizy liczby uczniów w placówkach oświatowych w gminie w latach 2010-2014, można zaobserwować dynamikę zmian zarówno w licznie oddziałów, jak i w liczbie uczniów. Na przestrzeni analizowanych 4 lat zwiększył się udział uczniów w oddziałach przedszkolnych (sześciolatki) z 56 na 65. W szkołach podstawowych liczba uczniów utrzymała się na zbliżonym poziomie, zmniejszyła się natomiast liczba oddziałów (z 24 do 21). Natomiast w gimnazjum w analizowanym czasie liczba uczniów zmalała o 6%. Malejącej liczbie uczniów towarzyszy zmniejszanie się liczby oddziałów. Jest to spowodowane dostosowywaniem się do zmniejszającej się liczby uczniów. Jednym z powodów zmniejszania się liczby uczniów są uwarunkowania demograficzne. Analizując szczegółowo zmiany w strukturze edukacyjnych grup wieku na przestrzeni lat zauważono, iż w każdej grupie wiekowej nastąpił ubytek liczebności. Zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży jest efektem przemian w procesach demograficznych spowodowanych depresją urodzeniową lat dziewięćdziesiątych ubiegłego oraz początku obecnego stulecia. Stan bazy lokalowej placówek oświatowych nie jest zadowalający. Szczególnie dotyczy to wyposażenia szkół w nowoczesne materiały dydaktyczne, w tym nowy sprzęt komputerowy i pomoce multimedialne.

Placówki upowszechniania kultury i placówki społeczne

Głównym ośrodkiem skupiającym placówki kultury i społeczne jest Dąbrówno. Tutaj zlokalizowane jest Gminne Centrum Kulturalno-Biblioteczne. Filie biblioteki znajdują się w Elgnowie, Marwałdzie i Saminie, a świetlice w Gardynach, Jagodzinach, Leszczu, Lewaldzie Wielkim, Wądzyniu, Ostrowitem, Saminie, Tułodziadzie, Elgnowie, Marwałdzie i Wierzbicy.

Placówki ochrony zdrowia

Świadczenie usług zdrowotnych na terenie gminy prowadzi Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap” s.c. w Dąbrównie. Zakład świadczy usługi w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, poradni lekarza rodzinnego i pielęgniarki, poradni ginekologiczno-położniczej. W Dąbrównie działa również

gabinet stomatologiczny. Mieszkańcy gminy ze specjalistycznej i stacjonarnej opieki zdrowotnej korzystają w placówkach ochrony zdrowia m.in. w Ostródzie i Działdowie.

Obiekty sportowe i rekreacyjne:

W miejscowości Dąbrówno działa kompleks boisk sportowych (boisko do gry w piłkę nożną z nawierzchnią trawiastą, trybuny, boisko z nawierzchnią z trawy syntetycznej; boisko do siatkówki plażowej) oraz sala gimnastyczna (wspólna dla Publicznej Szkoły Podstawowej i Publicznego Gimnazjum). W Marwałdzie i Elgnowie zlokalizowane są boiska szkolne. We wszystkich miejscowościach gminnych funkcjonują place zabaw. W Dąbrownie zlokalizowane jest kąpielisko nad jeziorem Dąbrowa Wielka, ponadto funkcjonuje kilka kąpielisk nieurządzonych oraz urządzonych w obrębie ośrodków wypoczynkowych i poza nimi.

Obiekty gospodarki komunalnej

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 7 strażnic Ochotniczej Straży Pożarnej w: Dąbrownie, Elgnowie, Gardynach, Jagodzinach, Marwałdzie, Saminie i Tułodziadzie. OSP włączone są do Krajowego Systemu Ratownictwa Medycznego i Drogowego. W miejscowości Dąbrówno zlokalizowany jest czynny cmentarz komunalny rzymsko-katolicko-ewangelicki.

Urządzenia obsługi ludności pozostające w gestii innych jednostek

Cmentarze czynne:

- Dąbrówno - cmentarze rzymsko-katolicki i ewangelicki,
- Gardyny - cmentarz ewangelicko-augsburski,
- Marwałd - cmentarze ewangelicki i rzymsko-katolicki,
- Samin - cmentarz rzymsko-katolicki.

Kościół:

- Dąbrówno - Kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP i św. Jana Nepomucena, Kościół ewangelicko-metodystyczny, synagoga,
- Leszcz - Kościół filialny p.w. Św. Trójcy,
- Lewałd Wielki - Kościół rzymsko-katolicki p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy,
- Elgnowo - Kościół – nabożeństwa odprawiane w świetlicy wiejskiej,
- Marwałd - Kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP,
- Gardyny - Kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Józefa,
- Samin - Kościół rzymsko-katolicki parafialny- p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Inne obiekty oraz jednostki administracyjne w Dąbrownie: Urząd Gminy, Posterunek Policji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Urząd Pocztowy, oddział banku, bankomat, dwie apteki.

Sytuację w zakresie wyposażenia gminy w ww. placówki można uznać za zadawalającą. Zaspokajają lokalne potrzeby mieszkańców. W większości obiekty są w dobrym stanie technicznym.

Mieszkalnictwo⁴

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy w 2014 roku stanowiło 847 budynków mieszkalnych. Liczba mieszkań w 2014 roku wynosiła 1314 o łącznej powierzchni użytkowej 103694 m². W stosunku do roku 2008 nastąpił wzrost liczby budynków mieszkalnych o blisko 5%, mieszkań o niespełna 1%, a powierzchni użytkowej o ponad 8%. Średnia powierzchnia mieszkania wynosi 79 m², a wskaźnik przeciętnej liczby osób na mieszkanie - 3,42 (3,35 w 2008 r.).

Na terenie gminy Dąbrówno z okresu przedwojennego pochodzi około 60 % istniejących zasobów mieszkaniowych. Warunki mieszkaniowe na terenie gminy są zróżnicowane. Wyposażenie w instalacje techniczne z każdym rokiem się poprawia, w 2014 roku 96% mieszkań wyposażonych było w instalacje wodociągowe, 81% w łazienki, a 60% w centralne ogrzewanie.

Na podstawie analizy wydanych w latach 2008-2015 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy stwierdzono, że mieszkania na terenie gminy będą powstawać w zabudowie jednorodzinnej, przeważnie jako nowe budynki wolnostojące na wydzielonych działkach. Nieliczne mieszkania powstaną po adaptacji obiektów niemieszkalnych na cele mieszkaniowe.

Gospodarka⁵

Gmina Dąbrówno ma charakter rolniczy, wynika to z uwarunkowań fizyczno-geograficznych, położenia, historii. W gminie dominują funkcje rolnicze, przeważająca liczba mieszkańców pracuje

⁴ Źródło danych: GUS BDL 2008-2014.

⁵ Źródła danych: informacje z Urzędu Gminy w Dąbrownie, „Strategia rozwoju gminy Dąbrówno na lata 2016-2026” (Uchwała Rady Gminy Dąbrówno Nr XXII/142/16 z dnia 28.06.2016 roku w sprawie przyjęcia programu „Strategia rozwoju gminy Dąbrówno na lata 2016-2026”).

w rolnictwie, w tym większość w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Do największych pracodawców w gminie zaliczają się zakłady wydobywcze w Gardynach i Saminie, ośrodek wypoczynkowy w Kalborni oraz instytucje i jednostki organizacyjne gminy (urząd gminy, szkoły GOPS) i placówki usług publicznych (poczta, bank, zakłady usługowe i handlowe). Większość podmiotów zlokalizowana jest w Dąbrównie.

W 2014 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 226 podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD), z czego 83 % stanowiły podmioty sektora prywatnego, a pozostałe publicznego. W sektorze prywatnym dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80%), niewielki udział odnotowały m.in. spółki handlowe (8%) i spółki z udziałem kapitału zagranicznego (5%). Na przestrzeni ostatnich 6 lat odnotowuje się stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych. W stosunku do 2009 roku liczba podmiotów wzrosła o ponad 10%. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Dąbrówno prowadzi działalność w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 26%, sekcji F (budownictwo) – 18%, sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 11% oraz sekcji A (rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo) – 7%. Blisko 95% pracowników zatrudnionych jest w przedsiębiorstwach zatrudniających do 9 pracowników.

Ograniczenia dla działalności gospodarczej występują na terenie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich - ustalenia planu ochrony Parku (Rozporządzenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 13 z dnia 19.04.2007 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich - DZ.Urz.Woj. Warm-Maz. Nr 59 poz. 963 z dnia 27 kwietnia 2007 roku) zakazują wprowadzania inwestycji przemysłowych niezgodnych z celami Parku, zagrażających wartościom przyrodniczo-krajobrazowo-kulturowym.

Rolnictwo

Powierzchnia gminy Dąbrówno wynosi 16 558 ha⁶. Powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy stanowi 69 % powierzchni gminy, z tego największą pozycję stanowią grunty orne - 77 % wszystkich użytków rolnych. W produkcji roślinnej przeważają zboża, głównie jęczmień i pszenżyto, oraz okopowe, głównie ziemniaki. W produkcji zwierzęcej dominuje chów trzody chlewnej, bydła i drobiu.

Analiza podstawowych czynników środowiska przyrodniczego tj. rzeźby terenu, gleby, agroklimatu i warunków wodnych, pod kątem przydatności do produkcji rolnej wykazała zróżnicowanie obszarowe warunków przyrodniczo-rolniczych na obszarze gminy. Gmina Dąbrówno jest położona w dwóch regionach glebowo-rolniczych. Tereny gminy położone na północ od miejscowości Samin, Jabłonowo, Lewałd Wielki są położone w regionie Wzgórz Dylewskich, natomiast pozostała część gminy w regionie Nidzickim. W północnej części gminy warunki przyrodnicze są niesprzyjające dla rolnictwa. Głównie z powodu niekorzystnych warunków klimatycznych oraz konfiguracji terenu, która jest wysokofalista i wysokopagórkowata. Na terenach uprawnych w znacznym stopniu występuje erozja gleb. Okres wegetacji jest krótki. Utrudnieniem dla gospodarki rolnej są też rygory wynikające z konieczności ochrony środowiska przyrodniczego na terenie Parku. Na pozostałym obszarze gminy rzeźba terenu jest niskofalista i niskopagórkowata, warunki klimatyczne są dobre.

Pod względem przydatności rolniczej przeważają grunty orne kompleksów żytnych od bardzo dobrych do słabych, natomiast użytki zielone stanowią kompleksy średnie i słabe.

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Dąbrówno wynosi 57,8 pkt, poniżej średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego (65,0 pkt).

Turystyka

Gmina Dąbrówno z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe: jeziora, kompleksy leśne, położenie, Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich predysponowana jest do rozwijania funkcji turystycznych w oparciu o wyżej wymienione walory i zasoby. Oferta noclegowa na terenie gminy ma charakter głównie sezonowy, poza pensjonatem w Dąbrównie oferującym całoroczne miejsca noclegowe. Największą liczbę miejsc noclegowych oferuje ośrodek wczasowy w Kalborni nad jeziorem Dąbrowa Wielka oraz pole namiotowe w Dąbrównie również nad jeziorem Dąbrowa Wielka. W ofercie noclegowej na terenie gminy przeważają pokoje gościnne oraz kwatery w gospodarstwach wiejskich i agroturystycznych (Dąbrówno, Wądryń, Ostrowite, Kalbornia, Lewałd Wielki, Jakubowo, Okrągłe).

Do szczególnych atrakcji turystycznych na terenie gminy obok obiektów zabytkowych i walorów przyrodniczych i krajobrazowych, zaliczają się:

- szlak kajakowy rzeki Wel (szlak długości blisko 100 km, jezioro Dąbrowa Wielka – rzeka Drwęca w gminie Nowe Miasto Lubawskie)
- szlak pieszy „Grunwaldzki” (oznakowany, czerwony, PTTK, Pole Bitwy pod Grunwaldem – Bądryń w województwie mazowieckim),
- Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich (pn-zach część gminy, obręb Jagodziny) ze ścieżkami przyrodniczymi, szlakami turystycznymi (gmina Ostróda). Na terenie parku krajobrazowego

⁶ Źródło: „Zbiorcze zestawienie gruntów, budynków i lokali”, stan na 1.01.2016 r.

obowiązują szczególne zasady rozwoju turystyki oraz zagospodarowania i użytkowania terenu ustalone w planie ochrony.

Na terenie gminy planowany jest przebieg korytarza trasy rowerowej o znaczeniu regionalnym (relacji Elbląg – Działdowo – granica z województwem mazowieckim do trasy VeloMazovia), wyznaczony w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Projektowany korytarz jest, obok tras i korytarzy o znaczeniu ponadregionalnym, elementem planowanego systemu tras rowerowych w województwie, który docelowo włączy się w sieć tras międzynarodowych i międzyregionalnych. W odległości ok 10 km od Dąbrówna, na terenie gminy Grunwald zlokalizowana jest atrakcja turystyczna o znaczeniu ponadregionalnym, pomnik historii – Pole Bitwy pod Grunwaldem.

Teren gminy wyróżnia znaczący udział zabudowy rekreacyjnej, szczególnie w obrębie jezior Dąbrowa Mała i Dąbrowa Wielka. Obok zabudowy o charakterze pensjonatowym i budynków letniskowych, przystosowanych do pobytu całorocznego (tzw. „drugie” domy) a wykorzystywanych głównie w sezonie letnim, charakterystyczny jest udział zabudowy letniskowej substandardowej (przyczepy, budki). Dla terenów zagospodarowanych pod zabudowę rekreacyjną wzdłuż linii brzegowej jezior, częste jest ograniczenie dostępu do jezior poprzez grodenie.

Na podstawie danych GUS BDL w gminie Dąbrówno w 2015 roku zarejestrowane były 2 obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania (pensjonat w Dąbrównie i ośrodek wczasowy w Kalborni), o łącznej liczbie miejsc noclegowych 266, w tym 47 miejsc całorocznych (w pensjonacie). W porównaniu do 2008 roku odnotowuje się tendencję spadkową, ubył jeden obiekt noclegowy, i tym samym o 25% zmniejszyła się liczba miejsc noclegowych (wszystkie całoroczne). W 2015 roku zanotowano 4091 turystów korzystających z noclegów i udzielono 11832 noclegów, to w stosunku do 2008 roku spadek odpowiednio o 29% i 30%. Zmniejszyła się również liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym o blisko 90%.

Rozwój turystyki na terenie gminy z wykorzystaniem atrakcji, walorów i zasobów przyrodniczych oraz kulturowych, położenia (dobra dostępność komunikacyjna) traktowany jako potencjał rozwoju gospodarczego gminy. Kluczowe jest podnoszenie standardu bazy noclegowej i infrastruktury turystycznej oraz promocja gminy.

7. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy

Możliwości rozwoju gminy wyznaczane są poprzez potencjały i bariery rozwoju oraz zagrożenia.

Do potencjałów gminy należą:

- położenie gminy w obrębie obszaru turystycznego Poj. Iławskiego i Kanału Elbląskiego – wyróżniającego się w kraju pod względem atrakcyjności turystycznej, przydatności zasobów i walorów przyrodniczych dla turystyki,
- duży potencjał dla rozwoju funkcji turystycznych nieuciążliwych form działalności gospodarczej oraz produkcji rolnej nakierowanej na żywność ekologiczną
- dobra dostępność komunikacyjna,
- znaczne zasoby kruszyw naturalnych,
- wysoki stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną,
- znaczne rezerwy terenowe dla rozwoju funkcji osadniczych oraz przemysłowych.

Bariery rozwoju gminy stanowią:

- przeciętne warunki do rozwoju rolnictwa,
- mała liczba mieszkańców gminy,
- pogarszająca się struktura wieku mieszkańców gminy,
- nierównomierne wyposażenie w infrastrukturę techniczną poszczególnych części gminy,
- niezadowalający stan dróg na terenie gminy,
- niski standard infrastruktury turystycznej,
- mała liczba obiektów turystycznych o wysokim standardzie wpływających na możliwość wydłużenia sezonu turystycznego.

Do zagrożeń rozwoju należą:

- odpływ mieszkańców do większych ośrodków,
- brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych lokalizowaniem działalności na terenie gminy,
- brak środków finansowych na rozwój infrastruktury technicznej,
- niski wskaźnik przedsiębiorczości i mała liczba inwestycji zewnętrznych realizowanych przez podmioty rynkowe,
- niewystarczająca aktywność własna mieszkańców,
- nasilenie negatywnych tendencji demograficznych wynikające z emigracji osób w wieku produkcyjnym, starzenia się społeczeństwa, spadku dzietności,
- brak zasobu gruntów będących własnością gminy, co utrudnia prowadzenie właściwej polityki w zakresie lokalizacji usług publicznych oraz przygotowania oferty inwestycyjnej.

8. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Analizy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz chłonności terenów przeprowadzono w perspektywie najbliższych 30 lat.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

Biorąc pod uwagę czynniki demograficzne, sytuację ekonomiczną mieszkańców, perspektywy rynku pracy, przewidywane zmiany modelu życia, prognozuje się stabilizację liczby mieszkańców gminy w ciągu najbliższych 30 lat na poziomie 4500 osób, ze zmianami plus/minus 100 mieszkańców.

Oznacza to potrzebę powstania mieszkań dla około 150 osób, przy odniesieniu się do obecnej liczby mieszkańców na poziomie ok. 4450 osób. Wyliczenia liczby mieszkań oparto, stosownie do panujących tendencji, na zmniejszonym wskaźniku 3,0 osób na mieszkanie (przy obecnym - 3,4).

Przewiduje się, że ze względu na wyburzenia budynków w złym stanie technicznym oraz inne okoliczności, ubytek ogółu zasobów mieszkaniowych wyniesie około 5% z obecnej liczby 1314 mieszkań, czyli około 66 mieszkań.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę szacuje się wobec powyższego następująco:

- 50 mieszkań w związku z prognozowanym wzrostem liczby mieszkańców,
- 66 mieszkań jako odtworzenie ubytku substancji mieszkaniowej,
- 10 mieszkań jako rezerwę wynikającą z nieprzewidzianych analizami zdarzeń.

Daje to liczbę 126 nowych mieszkań. Przyjmuje się, na podstawie obecnej sytuacji, zwiększenie średniej powierzchni mieszkań do około 87 m². Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań, do wybudowania w założonej perspektywie, powinna więc wynieść 10962 m² (w zaokrągleniu – 10960 m²).

Zapotrzebowanie na nową zabudowę w zakresie usług podstawowych nie występuje.

Funkcje produkcyjne i usługowo-produkcyjne, o niewielkiej skali, lokalizowane są przeważnie na terenach skupionej zabudowy jednostek osadniczych oraz w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Powstają w ramach zajmowania innych terenów na te cele. Zapotrzebowanie na powierzchnie obiektów kubaturowych jest zróżnicowane, a jego skala zależy od wielu, trudnych do prognozowania czynników. Wobec powyższego określanie zapotrzebowania uznaje się za bezzasadne.

Podobnie ocenia się sytuację funkcji turystycznej i szacowanie zapotrzebowania na powierzchnię obiektów kubaturowych uznaje się za bezzasadne.

Chłonność terenów przeznaczonych pod zabudowę.

1. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w jednostkach osadniczych gminy.

Powierzchnia terenów mieszkaniowych niezabudowanych w jednostkach osadniczych została wyliczona jako suma powierzchni niezabudowanych w granicach jednostki osadniczej, pomniejszych o 20% (na komunikację, usługi, tereny produkcyjne, tereny zielone). Dla całej gminy wielkość ta wynosi 22,8 ha.

Chłonność terenów pod zabudowę mieszkaniową w jednostkach osadniczych wyliczono, przyjmując powierzchnię działki budowlanej - 2000 m², co dało liczbę 114 działek. Prognozując powierzchnię użytkową mieszkania na 87 m², wyliczono chłonność terenów w jednostkach osadniczych wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy na 9918 m².

2. Chłonność terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę mieszkaniową.

Chłonność wyżej wymienionych terenów oszacowano zakładając realizację na każdej niezabudowanej działce jednego domu mieszkalnego o powierzchni przyjmowanej do pozostałych wyliczeń (87 m²).

Liczba działek niezabudowanych w planach miejscowych wynosi 306. Wyliczona na tej podstawie chłonność terenów wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy – 26622 m².

Chłonność niezabudowanych terenów mieszkaniowych w jednostkach osadniczych oraz na obszarach objętych planami wyrażona powierzchnią użytkową zabudowy wynosi 36540 m².

Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową (10960m²) i chłonności niezabudowanych terenów mieszkaniowych (36540m²) wskazuje na ponad dwukrotną nadwyżkę terenów przeznaczonych pod zabudowę w stosunku do prognozowanych potrzeb.

Wobec powyższego nie ma potrzeby określania w studium nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową.

W obowiązującym studium wskazane są nowe tereny pod zabudowę. Zakres obecnej zmiany studium nie pozwala na ingerencję w treść „Kierunków...”. W związku z wynikiem przeprowadzonego bilansu terenów, przy kompleksowej zmianie studium powinno się przeanalizować sprawę określonych w Studium nowych terenów pod zabudowę.

Jakkolwiek nie prognozowano zapotrzebowania terenów na funkcje turystyczne, to przeanalizowano tereny przeznaczone w planach miejscowych na te funkcje. Na obszarze gminy jest 507 niezabudowanych działek przeznaczonych na zabudowę rekreacji indywidualnej. Analizując dotychczasowe tempo zabudowy takich działek stwierdza się, że istniejąca rezerwa terenu zaspoko

potrzeby na najbliższe lata. Ponadto niezagospodarowany pozostaje teren (18 ha) nad jeziorem Okrągłe, przeznaczony w planie miejscowym na funkcje turystyczne.

Podobnie, jeśli chodzi o funkcje produkcyjne – w wielu jednostkach osadniczych pozostają niewykorzystane tereny po byłych majątkach ziemskich, które można zagospodarować na cele działalności produkcyjnej i produkcyjno-usługowej. Ponadto od wielu lat niewykorzystane są tereny na południe od Dąbrówna, nad rzeką Wel, przeznaczone w planie miejscowym na cele produkcyjne i produkcyjno-składowe.

Jak wynika z powyższego, w jednostkach osadniczych oraz na terenach objętych planami miejscowymi są znaczne tereny, przeznaczone na różne funkcje, zaspokajające potrzeby gminy w tym zakresie.

9. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

Gmina Dąbrówno zajmuje obszar 16 558 ha (powierzchnia ewidencyjna na podstawie wykazu gruntów sporządzonego w dniu 1.01.2016 r.). Powierzchnię tę tworzą rodzaje gruntów własnościowych zestawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 20. Zestawienie oraz zmiany powierzchni gruntów według grup własnościowych (stan na 01.01.2008r. oraz 01.01.2016 r.).

Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy rejestrowej	Użytki rolne	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Grunty pod wodami	Użytki ekologiczne	Nieużytki	Tereny różne	Powierzchnia ogółem	Powierzchnia i udział procentowy gruntów w ogólnej powierzchni gminy Dąbrówno			
									2008 r.		2016 r.	
									ha		%	
Grunty Skarbu Państwa z wył. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	2502	2023	5	974	38	140	0	5682	8001	48	5682	34
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	10	0	21	0	0	1	0	32	33	0	32	0
Grunty gmin i zw. międzygm. z wył. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	35	15	286	1	0	4	10	351	357	2	351	2
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	1	0	2	0	0	0	0	3	4	0	3	0
Grunty osób fizycznych	7989	745	144	9	0	296	1	9184	7158	43	9184	55
Grunty spółdzielni	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	32	0	4	0	0	1	0	37	38	0	37	0
Grunty powiatów	0	0	103	0	0	0	0	103	103	1	103	1
Grunty województw	0	0	47	0	0	0	0	47	46	0	47	0
Grunty spółek prawa handlowego, partii i stowarzyszeń	937	78	63	0	0	40	0	1118	816	5	1118	7
SUMA:	11507	2861	675	984	38	482	11	16558	16557	100	16558	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Zbiorczego zestawienia gruntów, budynków i lokali.

Dominującą formą własności na terenie gminy Dąbrówno jest własność prywatna (55% powierzchni) oraz własność Skarbu Państwa (34% powierzchni). Blisko 7% areалу zajmują grunty spółek prawa handlowego oraz partii politycznych i stowarzyszeń, przy czym drugie z wymienionych mają marginalne znaczenie. W strukturze własności niewielki jest udział gruntów gmin stanowiący zaledwie 2% obszaru (354 ha).

Grunty osób fizycznych obejmują przede wszystkim grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych; stanowią one 97% terenów tej formy własności oraz 54% całkowitej powierzchni gminy Dąbrówno. Blisko 90% terenów należących do osób fizycznych tworzą użytki rolne. Wśród terenów pozostających własnością gminy przeważają grunty zabudowane i zurbanizowane. Do spółek prawa handlowego należą głównie użytki rolne, a także ponad połowa użytków kopalnych zlokalizowanych w gminie Dąbrówno. Grunty powiatów i województw obejmują przede wszystkim tereny komunikacyjne, a grunty kościołów i związków wyznaniowych głównie użytki rolne.

Największy udział gruntów państwowych stanowią Zasoby Własności Rolnej Skarbu Państwa (głównie tereny dawnych Państwowych Gospodarstw Rolnych) obejmując 47% powierzchni gruntów Skarbu Państwa oraz 16% obszaru gminy Dąbrówno. 36% gruntów państwowych stanowią grunty należące do

Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” (12% obszaru gminy). Na terenach zarządzanych przez Skarb Państwa przeważają grunty leśne oraz użytki rolne.

W stosunku do 2008 roku nastąpiły istotne zmiany w zakresie własności. Największym przemianom uległy grunty Skarbu Państwa – ich powierzchnia zmniejszyła się o blisko 30% - 2320 ha (w tym dwukrotnie spadek areалу Zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa). Znacząco wzrosła powierzchnia gruntów osób fizycznych (o 28% - 2026 ha) oraz spółek prawa handlowego (o 37% - 302 ha). Spośród gruntów osób fizycznych zmiany objęły przede wszystkim grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Zmiany własności gruntów gmin, powiatów, województw oraz kościołów i związków wyznaniowych są nieznaczne.

Uwzględniając formy własności poszczególnych kategorii użytkowania gruntów 70% przestrzeni rolniczej gminy Dąbrówno należy do osób fizycznych, 22% do Zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa. Blisko ¼ gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych pozostaje własnością Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe”, 26% osób fizycznych. Grunty własnościowe gminy obejmują 42% wszystkich gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, przy czym najwięcej terenów gminnych stanowią drogi – 60% ich areálu. Pozostała część terenów komunikacyjnych pozostaje we władaniu powiatu (26%) oraz województwa (12%). Znaczny udział (21%) we własności terenów zabudowanych i zurbanizowanych należy do osób fizycznych – głównie tereny mieszkaniowe, inne tereny zabudowane oraz użytki kopalne. Użytki ekologiczne oraz niemal wszystkie grunty pod wodami na terenie gminy Dąbrówno są własnością Skarbu Państwa.

Struktura użytkowania gruntów. Ponad 90% powierzchni gminy stanowią tereny otwarte: użytki rolne, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, wody powierzchniowe, użytki ekologiczne. Gmina Dąbrówno ma charakter rolniczy i cechuje się niską lesistością.

Tabela nr 21. Struktura użytkowania gruntów w gminie Dąbrówno (stan na 01.01.2008 r. oraz 01.01.2016 r.).

Forma użytkowania gruntów	Powierzchnia gruntów [w ha]		Udział % gruntów w powierzchni gminy Dąbrówno	Udział % gruntu w powierzchni poszczególnych kategorii gruntów w gminie Dąbrówno	Udział % gruntów w ogólnej powierzchni gmin wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego
	2008 r.	2016 r.			
UŻYTKI ROLNE	11921	11507	69,5	100	56,8
grunty orne	9017	8880	53,6	77,2	38,1
sady	8	5	0,0	0,0	0,1
łąki trwałe	549	529	3,2	4,6	7,2
pastwiska trwałe	2127	1902	11,5	16,5	9,6
grunty rolne zabudowane	188	152	0,9	1,3	1,2
grunty pod stawami	5	13	0,1	0,1	0,1
rowy	27	26	0,2	0,2	0,5
GRUNTY LEŚNE ORAZ ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE	2178	2861	17,3	100	32,3
lasy	2145	2444	14,8	85,4	31,3
grunty zadrzewione i zakrzewione	33	417	2,5	14,6	1,0
GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE	545	675	4,1	100	3,0
Tereny osadnicze, w tym:	115	166	1,0	24,6	0,6
tereny mieszkaniowe	48	78	0,5	11,6	0,3
tereny przemysłowe	1	6	0,0	0,9	0,1
inne tereny zabudowane	14	31	0,2	4,6	0,1
zurbanizowane tereny niezabudowane	4	5	0,0	0,7	0,0
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	48	46	0,3	6,8	0,1
Tereny komunikacyjne, w tym:	425	407	2,5	60,3	2,3
drogi	408	397	2,4	58,8	2,1
tereny kolejowe	0	0	0,0	0,0	0,2
inne	17	10	0,1	1,5	0,0
Użytki kopalne	5	102	0,6	15,1	0,0
GRUNTY POD WODAMI	990	984	5,9	100	4,5
płynącymi	982	966	5,8	98,2	4,3
stojącymi	8	18	0,1	1,8	0,2
UŻYTKI EKOLOGICZNE	20	38	0,2	-	0,1
NIEUŻYTKI	494	482	2,9	-	3,1
TERENY RÓŻNE	409	11	0,1	-	0,2
RAZEM:	16557	16558	100,0	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Zbiorczego zestawienia gruntów, budynków i lokali.

Na obszarze gminy Dąbrówno dominują użytki rolne stanowiące prawie 70% jej powierzchni (11507 ha). Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 17% terenów (2861 ha), grunty pod wodami - 6% (984 ha), grunty zabudowane i zurbanizowane - 4% (675ha), nieużytki - 3% (482 ha). Pozostałe tereny odgrywają marginalną rolę w ogólnej powierzchni gminy. Prawie 77% użytków rolnych stanowią grunty orne (8880 ha), zajmując jednocześnie ponad połowę całkowitej powierzchni gminy Dąbrówno. 85% gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych to lasy (2861 ha). Tereny komunikacyjne stanowią 60% wszystkich gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (w tym 98% to drogi), tereny osadnicze – 25%, przy czym dominują tereny mieszkaniowe oraz rekreacyjno-wypoczynkowe. Przewaga powierzchni zajętych przez tereny komunikacyjne jest cechą charakterystyczną gmin wiejskich. W przypadku terenów zainwestowanych znaczną rolę odgrywają grunty rolne zabudowane (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra w sprawie ewidencji gruntów i budynków włączone do kategorii użytków rolnych), których powierzchnia (152ha) jest dwukrotnie większa od powierzchni terenów mieszkaniowych i jest niemal równa powierzchni wszystkich terenów osadniczych gminy. Obejmuje przede wszystkim tereny zabudowy zagrodowej oraz zabudowy związanej z produkcją rolniczą. Istotną rolę odgrywają użytki kopalne stanowiące 15% gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

W latach 2008 – 2016 nastąpiły znaczące zmiany w strukturze użytkowania gruntów. Użytki rolne zmniejszyły swój areal o ponad 400 ha (3%), przy czym największe zmiany objęły grunty orne oraz pastwiska trwałe. O 31% (683 ha) zwiększyła się powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, przy czym kształt przemianom nadało zwiększenie areалу terenów zadrzewionych i zakrzewionych. Grunty zabudowane i zurbanizowane zwiększyły powierzchnię o 25%, w tym największe zmiany pod względem zajmowanego obszaru objęły użytki kopalne, których areal zwiększył się 20-krotnie (z 5 ha do 102 ha). Powierzchnia terenów mieszkaniowych wzrosła o 30 ha (niespełna dwukrotnie), a innych terenów zabudowanych ponad dwukrotnie (o 17 ha). Znacząco zmalała powierzchnia terenów różnych, które zostały włączone do pozostałych kategorii użytków gruntowych.

Porównując poszczególne kategorie użytkowania gruntów gminy Dąbrówno ze średnią dla gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego można wnioskować, że:

- gmina Dąbrówno ma charakter rolniczy; udział użytków rolnych w gminie jest wysoki (69% powierzchni w stosunku do 57% dla gmin wiejskich województwa); grunty orne stanowią ponad połowę powierzchni gminy – w przypadku gmin województwa wartość ta jest niższa i wynosi 38%;
- gmina Dąbrówno cechuje się niską lesistością (15% w stosunku do 31% dla gmin województwa) oraz wyższym udziałem gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w stosunku do średniej dla gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego;
- udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w powierzchni gminy Dąbrówno jest wyższy, zarówno w przypadku terenów osadniczych, jak i terenów komunikacyjnych;
- gmina wyróżnia się 3-krotnie większą powierzchnią terenów rekreacyjno-wypoczynkowych;
- ważną rolę w strukturze użytkowania gruntów gminy Dąbrówno odgrywają użytki kopalne.

Stan prawny oraz struktura użytkowania gruntów gminy Dąbrówno mogą stanowić barierę rozwoju oraz utrudniać efektywne zarządzanie przestrzenią z punktu widzenia spójnego i sprawnego przeprowadzenia zmian ich przeznaczenia ze względu na znaczny udział gruntów rolnych oraz znikomy udział gruntów pozostających własnością gminy.

10. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Uwarunkowania wynikające z **występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych** zostały uwzględnione na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.) i ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.), odpowiednio, w rozdziałach 3 i 4.

11. Uwarunkowania wynikające ze stanu komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

Infrastruktura komunikacyjna

Teren gminy Dąbrówno obsługują drogi zaliczone do kategorii dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych na terenie gminy zaliczają się drogi wojewódzkie: nr 537 (Lubawa – Frygnowo – Pawłowo) w założonej klasie Z i nr 542 (Rychnowo – Działdowo) w założonej klasie G. Obie drogi na całej długości są o nawierzchni bitumicznej w dobrym stanie technicznym, o łącznej długości

21 km. Drogi te pełnią ważną funkcję komunikacyjną, zapewniając połączenie miejscowości gminnych z innymi ośrodkami w województwie oraz odgrywają istotne znaczenie gospodarcze i turystyczne. Drogi wojewódzkie łączą gminę z układem krajowym poprzez drogi nr 7 i 15.

Drogi powiatowe o łącznej długości pełnią funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na terenie gminy, a także wystarczająco wiążą obszar gminy z województwem:

- droga Nr 1220 N: Prątnica - Jagodziny,
- droga Nr 1224 N: Rumienica – Lewańd Wlk. – dr. Nr 1255 N (Dąbrówno),
- droga Nr 1226 N: Napromek - Czerlin - Jagodziny,
- droga Nr 1243 N: Ostróda – Tułodziad,
- droga Nr 1253 N: Rychnowo – Pacółtowo – Zybułtowo – Wierzbowo – Klęczkowo – Komorniki,
- droga Nr 1255 N: Dąbrówno – Tuczki – Płońska – Gródki,
- droga Nr 1256 N: Dębień – Rumian – Groszki – Lewańd Wielki.
- droga Nr 1257 N: dr. Nr 1235 N - Marwałd - Jabłonowo,
- droga Nr 1957 N: dr. woj. Nr 537 - Jagodziny - Lewańd Wlk.,
- droga Nr 1258 N: Elgnowo - dr. Nr 1257 N,
- droga Nr 1259 N: dr. Nr 1257 N - Samin - Leszcz - dr. woj. Nr 542,
- droga Nr 1261 N: Frygnowo – Łodwigowo – dr. Nr 1264 N,
- droga Nr 1263 N: Brzeźno Mazurskie – Grzybiny – Myśleńta – Turza Wielka,
- droga Nr 1264 N: Leszcz – Jankowice – Rączki – Moczysko,
- droga Nr 1265 N: Gardyny – Lipówka – dr. Nr 1542 N,
- droga Nr 1266 N: Samin – Stębark – Łodwigowo,
- droga Nr 1267 N: Wierzbica - Gutowo – Rumian – Rybno,
- droga Nr 1268 N: Lewańd Wielki – dr. Nr 1255 N,

Przez miejscowość Dąbrówno prowadzą ulice w ciągu drogi powiatowej Nr 1255 N: Lidzbarska i Młyn Zamkowy.

W ciągu wybranych dróg powiatowych występują ograniczenia tonażu pojazdów zgodnie z oznakowaniem pionowym, określonym przez zarządcę drogi.

Drogi gminne i wewnętrzne tworzą układ komunikacyjny bezpośrednio obsługujący sieć osadniczą (w tym rozproszoną), ośrodki turystyczne oraz zapewniają dojazd do pól i lasów. Drogi te wymagają poprawy stanu technicznego: budowy nowych nawierzchni na odcinkach szczególnie ważnych dla prawidłowego funkcjonowania gminy i obsługi mieszkańców. Łączna długość dróg gminnych na terenie gminy Dąbrówno wynosi blisko 80 km.

Tabela nr 22. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Dąbrówno.

Nr drogi	Przebieg
154001 N	Jagodziny - Marwałd
154002 N	Jagodziny - Elgnowo
154003 N	Marwałd – Marwałd kol.
154004 N	dr. gm. Nr 154002 N (Elgnowo kol.) - Marwałd
154005 N	dr. pow. Nr 1188 N (Elgnowo) - Odmy
154006 N	dr. gm. Nr 154005 – Zielonka
154007 N	dr. pow. Nr 1224 N – dr. gm. nr 154008 N (Odmy kol.)
154008 N	dr. pow. Nr 1224 N – gr. gm. (Groszki kol.)
154009 N	dr. pow. Nr 1258 N (Stare Miasto) - Dąbrówno
154010 N	dr. gm. Nr 154009 N – Jabłonowo – dr. wojew. nr 542
154011 N	dr. gm. Nr 154009 N – dr. wojew. nr 542 (Dąbrówno)
154012 N	Okraęte kol. - Okraęte
154013 N	Wądrynek – dr. pow. Nr 1255 N
154014 N	dr. pow. nr 1268 N (Okraęte) – dr. gm. Nr 154013 N
154015 N	Wądryn (wieś)
154016 N	Wądryn – gr. gm. (Grzybiny)
154017 N	dr. pow. nr N (Dąbrówno) – Jakubowo – gr. gm. (Grzybiny)
154018 N	gr. gm. (Klonowo) – dr. wojew. Nr 537 (Marwałd)
154019 N	Marwałd (ośrodek szkoleniowy) – dr. pow. Nr 1257 N
154020 N	dr. wojew. Nr 537 - Marwałd
154021 N	Marwałd - Radomki
154022 N	Tułodziad – Tułodziad kol.
154023 N	Tułodziad - Fiugajki
154024 N	dr. wojew. Nr 537 (Tułodziad) – Tułodziad kol.
154025 N	Samin – (Stare Miasto)

154026 N	Samin (wieś)
154027 N	gr. gm. – dr. pow. Nr 1266 N
154028 N	dr. wojew. nr 542 (Samin) - Lasek
154029 N	Ostrowite – dr. pow. Nr 1259 N (Leszcz)
154030 N	Ostrowite – Ostrowite kol.
154031 N	dr. wojew. Nr 542 – (jez. Dąbrowa Wielka)
154032 N	Brzeźno Mazurskie – dr. wojew. nr 542
154033 N	Ostrowite - Łogdowo
154034 N	Łogdowo – gr. gm. (Ulnowo)
154035 N	dr. pow. Nr 1261 N (Łogdowo) – gr. gm.
154036 N	gr. gm. (Turowo) - Gardyny
154037 N	dr. pow. Nr 1264 N (Gardyny) – Gardyny kol.
154038 N	dr. gm. Nr 154002 N – Jagodziny kol.
154039 N	dr. pow. Nr 1957 N (Jagodziny kol.) – Elgnowo kol. – dr. gm. Nr 154002 N
154040 N	Stare Miasto – Lewańd Wielki
154041 N	Lewańd Wielki – Lewańd Wielki kol. – gr. gm.
154042 N	gr. gm. (Groszki) – gr. gm. (Nowa Wieś Ostródzka)
154043 N	Lewańd Wielki kol. – dr. pow. Nr 1268 N
154044 N	Okrągłe – Okrągłe kol.
154045 N	dr. pow. Nr 1224 N – Okrągłe kol.
154046 N	dr. pow. Nr 1224 N – Lewańd Wielki kol.
154047 N	Leszcz kol. – dr. pow. Nr 1264 N
154048 N	Saminek - (łąki)

Źródło: Rejestr nadanych numerów dróg powiatowych, wg: www.bip.wmbpp.olsztyn.pl.

Tabela nr 23. Wykaz dróg gminnych przebiegającymi ulicami miejscowości Dąbrówno.

Nr drogi	Nazwa ulicy w miejscowości Dąbrówno
154049 N	ul. Agrestowa
154050 N	ul. Akacyjowa
154051 N	ul. Cicha
154052 N	ul. Dębowa
154053 N	ul. Floriana
154054 N	ul. Jagiellońska
154055 N	ul. Jagiełły
154056 N	ul. Jaśminowa
154057 N	ul. Jeziorna
154058 N	ul. Jodłowa
154059 N	ul. Kajki Michała
154060 N	ul. Kalinowa
154061 N	ul. Klonowa
154062 N	ul. Kościelna
154063 N	ul. Krótka
154064 N	ul. Księcia Witolda
154065 N	ul. Leśna
154066 N	ul. Lipowa
154067 N	ul. Mazurska
154068 N	ul. Miodowa
154069 N	ul. Modrzewiowa
154070 N	ul. Mrongowiusza
154071 N	ul. Nadbrzeżna
154072 N	ul. Parkowa
154073 N	ul. Poprzeczna
154074 N	ul. Porzeczkowa
154075 N	ul. Powstańców
154076 N	ul. Przemysłowa
154077 N	ul. Rowowa
154078 N	ul. Rybacka
154079 N	ul. Rzemieślnicza
154080 N	ul. Ogrodowa
154081 N	ul. Osiedleńcza

154082 N	ul. Sosnowa
154083 N	ul. Sportowa
154084 N	ul. Świerkowa
154085 N	ul. Wierzbowa
154086 N	ul. Wiśniowa
154087 N	ul. Zamkowa
154088 N	ul. Dworcowa
154089 N	ul. Kościuszki (część)
154090 N	ul. Młyn Zamkowy
154091 N	ul. Parafialna
154092 N	ul. Zawiszy Czarnego
154093 N	ul. Dworcowa

Źródło: Rejestr nadanych numerów dróg gminnych, wg: www.bip.wmbpp.olsztyn.pl.

Poza wyżej wymienionymi ulicami będącymi drogami gminnymi na terenie miejscowości Dąbrówno, pozostałe ulice są drogami wewnętrznymi.

W miejscowości Dąbrówno przy ulicach Grunwaldzkiej i Ostródzkiej zlokalizowane są parkingi samochodowe. Stacja paliw znajduje się w Jabłonowie, przed wjazdem do Dąbrówna (od strony północnej) przy drodze wojewódzkiej nr 542 Rychnowo - Działdowo.

W Studium nie przewiduje się budowy obejścia miejscowości Dąbrówno w ciągu drogi wojewódzkiej nr 542.

Barierą w prawidłowym funkcjonowaniu układu komunikacyjnego gminy jest zły lub średni stan techniczny niektórych dróg powiatowych i gminnych. Brak modernizacji i przebudowy dróg przyczynia się do dalszego pogarszania się ich stanu. Na niszczenie dróg dodatkowo wpływa wzrost natężenia ruchu oraz wzrost obciążenia pojazdami wysokotonażowymi (głównie przewóz drewna i kruszywa z kopalni).

Dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania układu drogowego gminy konieczna jest modernizacja dróg do odpowiednich klas technicznych oraz przebudowa na większości dróg, a także przebudowa nienormatywnych obiektów inżynierskich.

Istniejący układ komunikacyjny (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne) po przeprowadzeniu niezbędnych remontów i modernizacji będzie w sposób prawidłowy obsługiwał gminę i zapewni mieszkańcom dostępność do różnych form aktywności społecznej i gospodarczej.

Przez teren gminy prowadzi projektowany korytarz trasy rowerowej o znaczeniu regionalnym (relacji Elbląg – Działdowo – granica z województwem mazowieckim do trasy VeloMazovia), wyznaczony w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Projektowany korytarz jest elementem, obok tras i korytarzy o znaczeniu ponadregionalnym, planowanego systemu tras rowerowych w województwie, który docelowo włączy się w sieć tras międzynarodowych i międzyregionalnych.

Gospodarka wodna

Sprzyjające warunki hydrogeologiczne stwarzają możliwości zbiorowego zaopatrzenia w wodę jednostek osadniczych gminy Dąbrówno. Na terenie większych miejscowości funkcjonują zbiorowe ujęcia wody (tab. nr 24), a wszystkie miejscowości gminy są zwodociągowane poprzez sieć wodociągową przesyłową i rozdzielczą. Na obszarze gminy sieć wodociągowa ma ogółem długość 96,5 km i 24 miejscowości posiadają sieć wodociągową rozdzielczą (stan na grudzień 2015 r.).

Tabela nr 24. Zbiorowe ujęcia wody w gminie Dąbrówno.

Ujęcie wody	Miejscowości zaopatrywane w wodę z ujęcia zbiorowego
Tułodział	Tułodział, Marwałd, Wierzbica, Stare Miasto, Fiugajki, Bartki, Płachawy
Lewałd Wielki	Lewałd Wielki i kolonia Lewałd Wielki, Okrągłe
Dąbrówno	Dąbrówno, Jabłonowo
Elgnowo	Elgnowo i kolonia Elgnowo, część wsi Jagodziny (50% gospodarstw)
Samin	Samin, Saminek, Ostrowite, Osiekowo, Gardyny, Dąbrowa
Wądryń	Wądryń, Jakubowo, Kalbornia, Leszcz, Brzeźno Mazurskie

Do miejscowości: Odmy, Łogdowo i Jagodziny (w 50%) woda jest dostarczana z sąsiednich gmin.

Ponadto zwodociągowane są zabudowania popegeerowskie w miejscowościach: Bartki, Płachawy, Fiugajki, Kalbornia, Saminek, Ostrowite.

Miejscowość Dąbrówno zaopatrywana jest w wodę z trzech wydajnych studni wierconych w obrębie komunalnego ujęcia wody, zlokalizowanego w pn-wsch części miejscowości.

Ujęcie składa się z trzech studni wierconych o parametrach:

- Nr 3 $Q_{\text{Expl}} = 80 \text{ m}^3/\text{h}$, $H = 55,6\text{m}$,
- Nr 4 $Q_{\text{Expl}} = 22\text{m}^3/\text{h}$, $H = 59,4\text{m}$,
- Nr 5 $Q_{\text{Expl}} = 91\text{m}^3/\text{h}$, $H = 58,0\text{m}$.

Wszystkie powyższe studnie mają strefę bezpośrednią.

Woda z ujęcia przetłaczana jest na SUW, której wydajność wynosi 460 m³/d tj. 19,2 m³/h.

Ujęcie wody pracuje dla potrzeb socjalnych i przemysłowych miejscowości Dąbrówno i Jabłonowo.

Na terenie miejscowości znajduje się sieć wodociągowa magistralna i rozdzielcza zaopatrująca w wodę wszystkich mieszkańców miejscowości. Długość sieci wodociągowej magistralnej wynosi 6,5 km natomiast sieci rozdzielczej 1,5 km. Miejscowość objęta jest siecią wodociągową w 100%. Istniejąca sieć wodociągowa tworzy system pierścieniowo – rozgałęźny co powoduje utrzymanie ciśnienia w sieci i równomierność dostaw wody. Wodociągi uzbrojone są w hydranty p-poż.

Wszystkie miejscowości gminy są zwodociągowane siecią rozdzielczą lub przesyłową w oparciu o wydajne, wiejskie lub gminne ujęcia wody. Wydajność istniejących ujęć wody jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb perspektywicznych. Na terenie gminy istnieją możliwości ujmowania wód użytkowych wgłębnych (brak deficytu wody) – w perspektywie nie będzie to stanowić bariery rozwojowej.

Blisko 100% ludności wsi zaopatruje się w wodę z wodociągów zbiorowych lub wiejskich.

Sieć wodociągowa obsługująca miejscowości gminne jest w dobrym stanie technicznym. Jedynie około 7,8% (7,52 km) całej sieci jest do wymiany/modernizacji z uwagi na zastosowany materiał (azbestocement).

Dla zapewnienia sprawnie funkcjonujących systemów wodociągowych konieczna jest sukcesywna konserwacja SUW przy ujęciach wody oraz sieci przesyłowej i rozdzielczej.

Największym zagrożeniem dla ujęć wód podziemnych jest tendencja realizowania wodociągów na wsi bez jednoczesnego systemowego rozwiązywania gospodarki ściekowej. Szczególnie ostro rysuje się to zagrożenie na terenach pozbawionych izolacji od użytkowych warstw wodonośnych, izolacji nieciągłej bądź w obrębie zlewni pojeziernych. Istniejące, często nieszczelne zbiorniki bezodpływowe stanowią potencjalne źródła trwałych zanieczyszczeń użytkowych warstw wodonośnych. Na tych terenach zaleca się realizację sieci wodociągowej równoległe z rozwiązaniem gospodarki ściekowej, a w przypadku istniejącego wodociągu realizacja kanalizacji jest zadaniem priorytetowym.

Generalnie gospodarka wodna nie stanowi bariery rozwojowej gminy. Budowa i rozbudowa sieci wodociągowej zbiorczej i rozdzielczej uzależniona jest jedynie od możliwości finansowych gminy.

Istniejące w Dąbrównie komunalne ujęcie wody w pełni zaspokaja potrzeby Dąbrówna oraz Jabłonowa. Zasoby wód tego ujęcia wyrażone w kategorii "B" znacznie przekraczają istniejące zapotrzebowanie. W perspektywie uzysk wód wgłębnych nie będzie stanowił bariery rozwojowej miejscowości. W miarę rozwoju przestrzennego Dąbrówna konieczna będzie rozbudowa sieci wodociągowej.

Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy wyznaczono aglomerację Dąbrówno - Uchwała Nr III/43/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Dąbrówno oraz likwidacji dotychczasowej aglomeracji Dąbrówno (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2015 r. poz. 356).

Agglomeracja Dąbrówno o równoważnej liczbie mieszkańców 2716, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Dąbrówno, obejmuje zasięgiem miejscowości z terenu gminy Dąbrówno: Dąbrówno, Tułodziad, Marwałd, Wierzbica, Stare Miasto, Jabłonowo, Kalbornia, Leszcz.

Miejscowości dotychczas skanalizowane to: Dąbrówno, Tułodziad, Marwałd, Jabłonowo, Wierzbica, Stare Miasto, Kalbornia, Leszcz. Długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 42,8 km (stan na grudzień 2015 r.).

Ścieki bytowo-gospodarcze oraz z istniejących zakładów przemysłowych poprzez przepompownie przetłaczane są do istniejącej oczyszczalni ścieków w Dąbrównie. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wel.

Łącznie z kanalizacji korzysta 2658 osób. Stopień skanalizowania terenu gminy wynosi ok. 59%. W pozostałej części gminy gospodarka ściekowa funkcjonuje w oparciu o zbiorniki bezodpływowe.

Miejscowość Dąbrówno skanalizowana jest w 95% siecią kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej. Większość budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej jest włączonych do sieci kanalizacyjnej istniejącej bądź projektowane jest włączenie ich do realizowanej i rozbudowywanej zgodnie z projektem sieci kanalizacji sanitarnej.

Stan techniczny sieci jest dobry. Sieć na terenie miejscowości funkcjonuje prawidłowo dostarczając ścieki do istniejącej oczyszczalni ścieków. Docelowa przepustowość powyższej oczyszczalni znacznie przewyższa aktualny spływ ścieków. System kanalizacji sanitarnej miejscowości istniejący bądź przewidywany do realizacji oraz istniejąca wydajna i wysokosprawna oczyszczalnia ścieków pozwolą w perspektywie na swobodny rozwój miejscowości.

Kanalizacja deszczowa

W Dąbrównie istnieje szczątkowa sieć kanalizacji deszczowej (długość 0,6 km). Z uwagi na położenie miejscowości pomiędzy dwoma jeziorami wskazana będzie realizacja kanalizacji burzowej dla całej miejscowości. Sieć kanalizacji deszczowej na terenie miejscowości Dąbrówno nie zbiera wód opadowych ze

wszystkich utwardzonych powierzchni terenu. Skanalizowane kanalizacją deszczową są ulice w obrębie centrum wsi oraz ulica Kościelna z odprowadzeniem wód opadowych do kanału otwartego. W pozostałej części miejscowości brak jest kanalizacji deszczowej. Wody opadowe z terenów utwardzonych spływają powierzchniowo.

Gaz

Gmina Dąbrówno nie posiada sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu butlowego propan – butan. Liczba dostawców jest wystarczająca. Plany rozwoju gazyfikacji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie przewidują możliwości doprowadzenia gazu do gminy Dąbrówno. Należy dążyć do podłączenia gminy do sieci gazowej.

Elektroenergetyka

Obszar gminy Dąbrówno położony jest w zasięgu działania Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. Zaopatrzenie w energię elektryczną gminy odbywa się poprzez węzłową stację PZ SAMIN 15/15 kV pracującą w relacji linii 15 kV. Stacja ta wyposażona jest w rozdzielnię 15 kV, z której wyprowadzone są linie rozdzielcze 15 kV przebiegające przez teren gminy. Linie te zasilane są z czterech GPZ 110/15 zlokalizowanych poza terenem gminy. Energia elektryczna do odbiorców doprowadzona jest, w większości, poprzez stacje transformatorowe 15/0,4 kV promieniowo podłączone do sieci rozdzielczej 15 kV. Zarówno konfiguracja sieci elektroenergetycznej jak i stan urządzeń zasilających zapewnia znaczną dyspozycyjność i odpowiednie możliwości przesyłowe i zabezpieczenie potrzeb elektroenergetycznych gminy.

Na większości obszaru gminy, ewentualne plany inwestycyjne wymagające zabezpieczenia elektroenergetycznego można realizować po wykonaniu lokalnych dowiązań do istniejącej sieci SN 15 kV i wybudowaniu stacji 15/0,4 kV w zależności od potrzeb.

Przez teren gminy przebiega elektroenergetyczna linia napowietrzna NN o napięciu 220 kV relacji Włocławek Azoty - Olsztyn I posiadająca podstawowe znaczenie dla zasilania w energię elektryczną północno-wschodniego regionu kraju. Planowana jest budowa dwutorowej linii napowietrznej NN o napięciu 400 kV relacji Olsztyn Mątki – Płock, z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV relacji Włocławek Azoty – Olsztyn I na odcinku od okolic Rypina do okolic Rychnowskiej Woli. Długość linii przebiegającej przez teren gminy Dąbrówno wynosi około 11,3 km.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Dąbrówno system gospodarki odpadami stałymi organizuje Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko”, zarządzający Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów komunalnych Rudno Sp. z o.o. w Rudnie koło Ostródy, który kompleksowo rozwiązuje problem odpadów stałych. Zakład wyposażony jest w urządzenia i instalacje do segregacji, odzysku i zbytu surowców wtórnych oraz zagospodarowania pozostałych odpadów.

Odpady wywożone są na składowiska położone poza terenem gminy, na miejscu nie prowadzi się unieszkodliwiania lub odzysku odpadów. Wobec powyższego gmina nadal będzie prowadzić gospodarkę odpadami w oparciu o składowisko położone poza jej obszarem. Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka poszczególnych rodzajów odpadów.

Wielkość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych w 2014 roku wynosiła 690,13 t, z czego 96% z gospodarstw domowych. Na 1 mieszkańca gminy ogółem przypadało prawie 155 kg odpadów. W przeciągu ostatnich 5 lat, udział odpadów zmieszanych z gospodarstw domowych zwiększył się o 45%⁷. Konieczny jest stały monitoring gospodarki odpadami aby uniknąć składowania odpadów na nielegalnych wysypiskach wokół wsi.

W celu eliminacji niebezpiecznych odpadów zawierających azbest, uchwałą Nr XXIV/212/13 z dnia 14 lutego 2013 r. Rada Gminy Dąbrówno przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dąbrówno” na lata 2012- 2032. Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają te wyroby, powinny zostać usunięte z wszystkich obiektów budowlanych z terenu gminy, do końca 2032 roku.

12. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego uwzględniono, zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ustalonych w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w obrębie gminy Dąbrówno zaliczono:;

- z zakresu infrastruktury technicznej - budowa linii WN 400 kV Olsztyn-Mątki-Płock (gminy Olsztynek, Dąbrówno, Gietrzwałd, Grunwald, Jonkowo, Rybno, Grodziczno, Ostróda, Lubawa), wg „Planu

⁷ GUS BDL 2014 r.

- rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię energetyczną na lata 2010-2025. Aktualizacja w zakresie lat 2014 – 2018. Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.”;
- inwestycje z zakresu gospodarki wodnej, ochrony środowiska i krajobrazu
    - ochrona cennych zasobów przyrodniczych na terenie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (wchodzącego w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Pojezierza Iławskiego i Wzgórz Dylewskich) przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, po przez realizację małej infrastruktury w celu skanalizowania ruchu turystycznego, stworzenie warunków do uprawiania turystyki nieinwazyjnej na obszarach podlegających ochronie, wg „Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039”,
    - inwestycje mające wpływ na stan zasobów wodnych oraz cele ochrony wód wynikające z ramowej Dyrektywy Wodnej, wg „Master Plan dla obszaru dorzecza Wisły”.

W Strategii zrównoważonego rozwoju powiatu ostródzkiego na lata 2008-2020 dla obszaru całego powiatu, jak i gminy Dąbrówno zakłada się:

- w zakresie infrastruktury komunikacyjnej: poprawę stanu dróg powiatowych i gminnych oraz ich integrację z systemami komunikacji wojewódzkiej i krajowej; wprowadzenie infrastruktury okołodrogowej: chodników, parkingów, ścieżek rowerowych itp.;
- w zakresie funkcji turystycznej: udostępnianie dla funkcji turystyczno-rekreacyjnych obszarów cennych przyrodniczo z konsekwentnym egzekwowaniem wymogów ochrony środowiska.

Wpływ inwestycji służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych na kierunki rozwoju gminy.

Planowane zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych są spójne z kierunkami rozwoju gminy Dąbrówno. Inwestycje związane z ochroną przyrody i krajobrazu wpłyną pozytywnie na kształtowanie przestrzeni gminy oraz jej atrakcyjność turystyczną, jednocześnie stwarzając dogodne warunki dla uprawiania turystyki i ochrony cennych obszarów gminy przed nadmierną i niekontrolowaną antropopresją.

13. Uwarunkowania wynikające z sytuacji planistycznej w gminie

13.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Dąbrówno aktualnie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zestawione w poniższej tabeli. Na Mapie nr 2 Sytuacja planistyczna, zaznaczono zasięg obszarów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Tabela nr 25. Wykaz uchwał obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Numer*	Nazwa planu	Nr Uchwały Rady Gminy Dąbrówno	Data uchwalenia planu	Publikacja w Dzienniku Urzędowym Woj. Warm. – Maz. [nr/rok/pozycja]
1.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy i wsi Dąbrówno (teren położony na północ od wsi Dąbrówno, pomiędzy drogą wojewódzką nr 542, a nieczynnym torowiskiem)	XXIII/171/2000	21.08.2000	Nr 60 z 2000 poz. 748
2.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy i wsi Dąbrówno (Teren położony w miejscowości Dąbrówno, w sąsiedztwie kościoła, przy ulicy Ostródzkiej)	XXIII/172/2000	21.08.2000	Nr 60 z 2000 poz. 749
3.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy i wsi Dąbrówno – teren położony nad rzeką Wel, na południe od wsi Dąbrówno	XXIX/207/01	26.01.2001	Nr 16 z 2001 poz. 182
4.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy i wsi Dąbrówno (teren położony na południe od wsi Dąbrówno, pomiędzy drogą wojewódzką nr 542, a jeziorem Dąbrowa Wielka)	XXXI/219/01	23.04.2001	Nr 49 z 2001 poz. 791
5.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy i wsi Dąbrówno (teren zabudowy mieszkalno-usługowej– szkoła w Gardynach i najbliższe sąsiedztwo)	XXXIII/232/01	26.05.2001	Nr 56 z 2001 poz. 915
6.	MPZP terenu eksploatacji kruszywa naturalnego w obrębie Gardyny, gm. Dąbrówno	XXXVII/255/01	24.09.2001	Nr 110 z 2001 poz.1543
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy lotniskowej w obrębie Leszcz gm. Dąbrówno	XLIV/305/02	04.09.2002	Nr 134 z 2002 poz.1867
8.	MPZP części wsi Dąbrówno obręb Dąbrówno, (działek nr 30/1, 30/2 oraz części działki nr 29/2)	XIX/147/04	20.12.2004	Nr 11 z 2005 poz. 227
9.	MPZP części wsi Dąbrówno i Jabłonowo gm. Dąbrówno	XIX/146/2004	20.12.2004	Nr 11 z 2005 poz. 226
10.	MPZP terenu działki nr 146/1 w sąsiedztwie wsi Samin, obręb Samin, gm. Dąbrówno	XIX/145/2004	20.12.2004	Nr 11 z 2005 poz. 225

11.	MPZP części terenu zwanego „wzgórze letniskowe” obręb Dąbrówno, gm. Dąbrówno	XXII/169/05	29.04.2005	Nr 67 z 2005 poz. 944
12.	MPZP terenu działek 392/1 i 392/2 we wsi Dąbrówno, gm. Dąbrówno	XXIII/176/05	30.06.2005	Nr 119 z 2005 poz.1486
13.	MPZP we wsi Brzeźno Mazurskie gm. Dąbrówno (działki nr 166/7 i 166/8 obręb Brzeźno Mazurskie)	XXIII/175/05	30.06.2005	Nr 119 z 2005 poz.1485
14.	MPZP części obrębu Leszcz gm. Dąbrówno	XXIII/174/05	30.06.2005	Nr 119 z 2005 poz.1484
15.	MPZP brzegu jeziora Dąbrowa Wielka, obręby: Lewałd Wielki i Stare Miasto, gm. Dąbrówno	XXVII/197/05	30.10.2005	Nr 20 z 2006 poz. 509
16.	MPZP gm. Dąbrówno w obrębie geod. Jabłonowo działki nr 39, 40/1 i 40/4	XV/96/08	15.02.2008	Nr 61 z 2008 poz. 1202
17.	MPZP gminy Dąbrówno w obrębach geodezyjnych Brzeźno Mazurskie i Leszcz	XXXIII/239/06	23.06.2006	Nr 127 z 2006 poz.1999
18.	MPZP terenów rekreacyjnych w obrębie Brzeźno Mazurskie gm. Dąbrówno	XI/70/07	24.09.2007	Nr 168 z 2007 poz.2192
19.	MPZP terenów wydobywania i obróbki kruszywa w obrębie geodezyjnym Gardyny, gm. Dąbrówno	XXXIII/238/06	23.06.2006	Nr 118 z 2006 poz.1904
20.	MPZP działek 70/3 i 70/4 w obrębie geodezyjnym Samin, gmina Dąbrówno	XXV/187/05	9.09.2005	Nr 146 z 2005 poz.1706
21.	MPZP części obrębu Osiekowo, gm. Dąbrówno	XXIV/184/05	29.07.2005	Nr 124 z 2005 poz.1535
22.	MPZP gm. Dąbrówno w obrębie geod. Brzeźno Mazurskie działki nr 176, 177/1, 178/14, 179/1, 178/15 i 180/9	XV/97/08	15.02.2008	Nr 61 z 2008 poz. 1203
23.	MPZP terenów rekreacyjnych w obrębie geodezyjnym 2 – Dąbrówno gm. Dąbrówno	XI/69/07	24.09.2007	Nr 168 z 2007 poz.2191
24.	MPZP części obrębu Brzeźno Mazurskie gm. Dąbrówno (działka nr 170/20)	V/36/11	24.03.2011	Nr 55 z 2011 poz. 902
25.	MPZP terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w obr. geod Stare Miasto gm. Dąbrówno	XV/98/08	15.02.2008	Nr 61 z 2008 poz. 1204
26.	MPZP części obrębu Jabłonowo gm. Dąbrówno	XVII/124/08	24.04.2008	Nr 82 z 2008 poz. 1549
27.	MPZP części obrębu Dąbrówno, gmina Dąbrówno (działki nr 451/19 i 451/20)	XXIV/191/09	27.02.2009	Nr 45 z 2009 poz. 730
28.	MPZP części obrębu Leszcz gm. Dąbrówno	XXII/166/08	28.11.2008	Nr 6 z 2009 poz. 181
29.	MPZP części obrębu Stare Miasto gmina Dąbrówno (działki nr 172, 174/4, 152/4, 152/8 oraz części dz. nr 153/1)	XXXVII/315/10	30.09.2010	Nr 170 z 2010 poz.2203
30.	MPZP terenu działki nr 433/3 obręb geodezyjny Dąbrówno	XXVI/227/13	28.05.2013	z 2013 poz. 2241

* Numeracja MPZP w tabeli zgodna z numerami na Mapie nr 2 Sytuacja planistyczna.

Obowiązujące mpzp dotyczą w większości lokalizowania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z niezbędnymi usługami oraz zabudowy rekreacji indywidualnej. Tereny objęte planami obejmują głównie miejscowości Dąbrówno, Jabłonowo Kalbornia, obszary poza miejscowościami nad jeziorami Dąbrowa Wielka i Dąbrowa Mała.

Ponadto miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzono dla terenów wydobywania kruszywa naturalnych. Zlokalizowane są w sąsiedztwie miejscowości Gardyny, Osiekowo, Kalbornia i Brzeźno Mazurskie.

Analiza obowiązujących planów wskazuje na tendencje w rozwoju i zagospodarowaniu przestrzennym gminy Dąbrówno

Tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową zlokalizowane są głównie w sąsiedztwie miejscowości Dąbrówno. Tereny przeznaczone pod zabudowę rekreacji indywidualnej nad jeziorami Dąbrowa Wielka i Mała w sąsiedztwie miejscowości: Dąbrówno oraz Jabłonowo, Leszcz. O potencjale i zainteresowaniu tych terenów decyduje przede wszystkim atrakcyjne położenie m.in: sąsiedztwo miejscowości Dąbrówno (główny ośrodek osadniczy, usługowy i gospodarczy gminy), jezior, dogodne powiązania komunikacyjne (przy drogach wojewódzkiej i powiatowej).

13.2. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o ustaleniu warunków zabudowy

Na przestrzeni lat 2008 (od II kw.) – 2016 (do II kwartału) w gminie Dąbrówno wydano około 480 decyzji, w tym 45 o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i 437 o ustaleniu warunków zabudowy.

Najwięcej decyzji o ustaleniu warunków zabudowy wydano dla inwestycji w miejscowościach Dąbrówno (122), Jabłonowo (64), Samin (62) – podobnie jak w latach 2004-2008. W pozostałych 18 miejscowościach liczba decyzji o ustaleniu warunków zabudowy wahała się w granicach od 1 do 26. Dla 11 miejscowości (z 32 znajdujących się w gminie) nie wydano żadnej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Przeważająca liczba wydanych decyzji dotyczyła inwestycji (budowa, rozbudowa, remonty, zmiana sposobu użytkowania) w zakresie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług towarzyszących.

Dotyczy to głównie miejscowości Dąbrówno, Jabłonowo, Samin, a także Ostrowite, Elgnowo, Wądryń, Leszcz i Lewałd.

W zakresie funkcji usługowych (handel, gastronomia, administracja) wydano głównie decyzje dla przedsięwzięć w Dąbrównie, Jabłonowie, Leszczu i Saminie.

Decyzje dla inwestycji z zakresu turystyki i rekreacji (indywidualnej i zbiorowej) dotyczą terenów w sąsiedztwie jezior Dąbrowa Wielka i Mała w miejscowościach Dąbrówno, Jabłonowo i Leszcz.

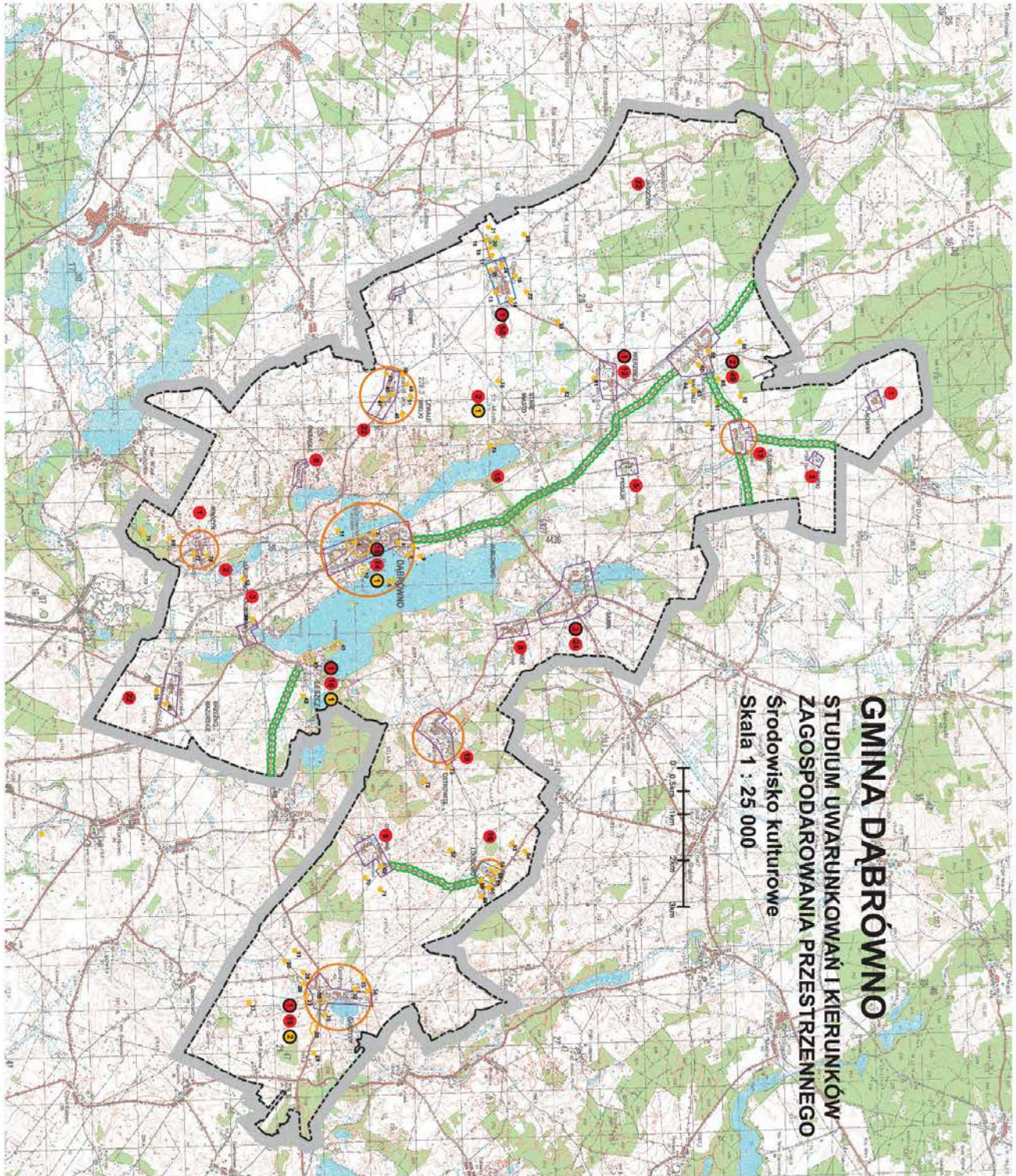
Większą część decyzji dla przedsięwzięć inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych wydano w miejscowościach Samin, Saminek, Odmy, Elgnowo i Gardyny.

Wydane decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego dotyczyły zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury technicznej, w tym m.in. budowy sieci ee i sieci wodno-kanalizacyjnych oraz zagospodarowania terenu (budowa chodników, świetlic, parkingów, plaży, placów zabaw).

Analiza wydanych decyzji oraz porównanie z okresem poprzednim (lata 2004-2008) wskazują na dalszą koncentrację inwestycji w centralnej części gminy. Trend taki będzie się prawdopodobnie utrzymywał. Dla harmonijnego i ekonomicznego wykorzystania przestrzeni, na terenach szczególnego zainteresowania inwestorów, należy rozważyć sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na mapie oznaczono piktogramami rodzaj i liczbę decyzji (decyzje o ustaleniu warunków zabudowy oraz o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego) wydanych w poszczególnych miejscowości z podziałem na rodzaje inwestycji.

- LEGENDA:**
- granice gminy Dąbrówno
  - liczba decyzji o wpisie do rejestru zabytków muzealnych wsi i osiedli - muzealnego
  - liczba obiektów wpisanych do Gminnej ewidencji zabytków
  - liczba decyzji o wpisie do rejestru zabytków archeologicznych wsi i osiedli - muzealnego
  - lokalizacja terenowa archeologicznych i w podziemiu AZP
- MIEJSCOWOŚCI O ZASOBACH I WARTOŚCIACH KULTUROWYCH**
- miejscowości lub całe tereny częściowo zabytkowe (kultura przyrodnicza i historyczna, wyodrębnienie jej w odrębny, odróżnialny obszar zabytkowy (zespół))
  - miejscowości lub tereny częściowo zabytkowe (kultura przyrodnicza i historyczna, wyodrębnienie jej w odrębny, odróżnialny obszar zabytkowy (zespół))
  - miejscowości lub tereny częściowo zabytkowe (kultura przyrodnicza i historyczna, wyodrębnienie jej w odrębny, odróżnialny obszar zabytkowy (zespół))
  - miejscowości powiązane z nabytkami, stałymi zabytkami
  - miejscowości wsi przyrodnicze, w odrębny obszar zabytkowy

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego

1.1. Strategiczne przesłanki kształtowania polityki przestrzennej gminy

Gmina Dąbrówno dysponuje potencjałem umożliwiającym rozwój społeczno-gospodarczy. Potencjał gminy tworzą: walory przyrodnicze i kulturowe będące podstawą dla rozwoju turystyki, dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, dobra dostępność komunikacyjna, znaczne zasoby kruszyw naturalnych, wysoki stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną, znaczne rezerwy terenowe dla rozwoju funkcji osadniczych oraz przemysłowych.

Do barier rozwoju gminy zalicza się: małą liczbę mieszkańców gminy, pogarszającą się strukturę wieku mieszkańców gminy, nierównomierne wyposażenie w infrastrukturę techniczną poszczególnych części gminy, niezadowalający stan dróg na terenie gminy, niski standard infrastruktury turystycznej, małą liczbę obiektów turystycznych o wysokim standardzie wpływających na możliwość wydłużenia sezonu turystycznego.

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy powinien następować w oparciu o wykorzystanie w/w potencjałów. Jednocześnie należy dążyć do usuwania barier rozwoju gminy.

Do działań likwidujących bariery rozwoju gminy należą: poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną, poprawa stanu dróg na terenie gminy, podnoszenie standardu obiektów turystycznych, poprawa wyposażenia miejscowości w usługi publiczne, ograniczenie ujemnego salda migracji poprzez podnoszenie atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy, przygotowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych na terenie gminy.

Do zagrożeń rozwoju, niezależnych od działań władz gminy należą: odpływ mieszkańców do większych ośrodków, brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych lokalizowaniem działalności na terenie gminy, brak środków finansowych na rozwój infrastruktury technicznej, brak zasobu gruntów będących własnością gminy, co utrudnia prowadzenie właściwej polityki w zakresie lokalizacji usług publicznych oraz przygotowania oferty inwestycyjnej.

1.2. Cele i zadania polityki przestrzennej.

Przeprowadzenie analiz w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenów, stanu środowiska, sfery społeczno – gospodarczej pozwala określić podstawowe cele i zadania polityki przestrzennej gminy Dąbrówno.

Podstawowymi celami polityki przestrzennej na terenie gminy Dąbrówno powinny być:

- 1) zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych stanowiących ważny potencjał rozwoju gminy,
- 2) podnoszenie poziomu życia mieszkańców i atrakcyjności zamieszkania,
- 3) stwarzanie możliwości rozwoju różnych funkcji gospodarczych na terenie gminy, także poprzez minimalizowanie konfliktów między nimi.

Dla realizacji przyjętych celów polityki przestrzennej przyjmuje się poniższe kierunki, zasady i działania:

- 1) zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych poprzez:
  - pełne zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną większych miejscowości w gminie,
  - objęcie ochroną prawną cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów i obiektów, w tym alei przydrożnych i śródpolnych,
  - lokalizacja funkcji osadniczych oraz gospodarczych (poza wydobyciem kopalin- lokalizowanym w miejscu ich występowania) wyłącznie w istniejących jednostkach osadniczych oraz ich bezpośrednim sąsiedztwie,
  - wyznaczenie obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych poza terenami objętymi prawnymi formami ochrony przyrody,
  - ograniczenie wydobywania kruszyw i kredy jeziornej,
  - rekultywacja terenów powyrobiskowych.
- 2) Podniesienie poziomu życia mieszkańców i atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy poprzez:
  - poprawę dostępności komunikacyjnej, w tym polepszenie stanu dróg w gminie, realizację tras rowerowych,
  - pełne zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną większych miejscowości w gminie i poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną pozostałych jednostek osadniczych,
  - kontynuację wyposażania jednostek osadniczych w niezbędne usługi publiczne,
  - lokalizację na terenach zabudowy mieszkaniowej wyłącznie usług nieuciążliwych, służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców,
  - wyznaczenie nowych lokalizacji dla inwestycji produkcyjnych generujących miejsca pracy,

- wprowadzanie i wspieranie działalności gospodarczej, nie wpływającej negatywnie na życie i zdrowie mieszkańców
- 3) Stwarzanie warunków dla rozwoju funkcji gospodarczych na terenie gminy, poprzez:
- poprawę dostępności komunikacyjnej wewnątrz gminy,
  - poprawę zaopatrzenia w infrastrukturę techniczną,
  - ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych, warunkujących rozwój turystyki,
  - ograniczanie przeznaczania terenów rolnych na inne cele.

1.3. Kierunki i zasady polityki przestrzennej.

Zawarta w Studium polityka przestrzenna kształtuje elementy struktury zagospodarowania przestrzennego gminy, przedstawiona jest w poniższej tabeli.

Tabela nr 1. Elementy struktury przestrzennej gminy Dąbrówno.

Element struktury przestrzennej	Funkcje	Lokalizacja
Tereny zabudowane wskazane do przekształceń i uzupełnień zabudowy oraz tereny projektowane pod zabudowę	Mieszaniowe i działalności gospodarcze – rolnicze i nierolnicze	- wszystkie jednostki osadnicze gminy, - projektowane nowe tereny pod zabudowę w Jabłonowie, Saminie, Dąbrównie i Wierzbicy.
Tereny zabudowane oraz tereny projektowane pod zabudowę	Produkcyjno – składowe	- istniejące obiekty byłych PGR, - inne istniejące obiekty przemysłowe, - nowe tereny przeznaczone na działalność przemysłową w okolicy Samina
Tereny parków wiejskich i cmentarzy oraz tereny zieleni urządzonej	Usług publicznych	- istniejące parki wiejskie, - istniejące cmentarze, - istniejące tereny zieleni urządzonej.
Tereny zabudowane wskazane do przekształceń i uzupełnień zabudowy oraz tereny projektowane pod zabudowę	Usługi turystyki i rekreacji	- istniejące tereny usług turystyki i rekreacyjne, - nowe tereny wyznaczone planach miejscowych – nad jeziorami Dąbrowa Wielka i Dąbrowa Mała.
Tereny rolne	1) Działalność rodzinnych gospodarstw rolnych; 2) Działalność wielkotowarowych gospodarstw rolnych;	tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy
Tereny rolne	Możliwość lokalizowania elektrowni wiatrowych	tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy, poza terenami objętymi prawnymi formami ochrony przyrody, kompleksami leśnymi, bagnami, terenami występowania gleb pochodzenia organicznego oraz poza terenami zabudowy mieszkaniowej.
Tereny eksploatacji kruszywa	Ochrona złoża i w przypadku możliwości prawnych (w tym dotyczących ochrony środowiska i przyrody) i ekonomicznych wydobywanie kruszywa naturalnego	tereny istniejących kopalni i udokumentowanych złóż kruszywa
Lasy	Produkcja leśna	- istniejące tereny leśne, - tereny rolne i nieużytki przeznaczane na zalesienia

Studium przyjmuje następujące zasady kształtowania struktury przestrzennej w zakresie terenów zabudowanych, wskazanych do przekształceń i uzupełnień zabudowy oraz terenów projektowanych pod zabudowę:

- lokalizowanie zabudowy w obrębie obszarów uzbrojonych bądź przeznaczonych do uzbrojenia,
- porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej na obszarach zabudowanych, przede wszystkim w Dąbrównie i Saminie.
- przeciwdziałanie rozpraszaniu nowej zabudowy poprzez jej koncentrację wokół istniejących miejscowości,

- wzbogacenie struktury funkcjonalno-przestrzennej obszarów zabudowanych poprzez podnoszenie standardów zamieszkania oraz zachowanie walorów kulturowych i przyrodniczych występujących w terenie,
- utrzymanie ładu przestrzennego poprzez ustalenie wymogów dla zabudowy i zagospodarowania terenu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Głównym elementem sieci osadniczej w gminie jest miejscowość Dąbrówno. Jest to miejsce koncentracji osadnictwa, funkcji usługowych i gospodarczych.

Funkcje uzupełniających ośrodków obsługi pełnią: Samin, Elgnowo, Marwałd, Gardyny.

W studium zakłada się kontynuację rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Pozostawia się wyznaczone w zmianie Studium z 2009 r. nowe tereny mieszkaniowo-usługowe w Dąbrównie, Saminie oraz Wierzbicy. Ponadto wskazuje się nowe tereny dla działalności gospodarczych w Saminie.

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej przeznaczone są w studium na kontynuację działalności rolniczej. Z zasady nie przeznaczają się terenów rolnych na inne funkcje.

Możliwe jest jednak przeznaczenie ich, zgodnie z potrzebami właścicieli na:

- cele mieszkaniowo – usługowe i działalności gospodarczych - dotyczy wyłącznie obszarów wyznaczonych na te funkcje w niniejszym Studium gminy i kształtowania zabudowy na zasadach określonych w Studium;
- lokalizację elektrowni wiatrowych,
- zalesianie,
- lokalizację kopalni kruszywa naturalnego – na terenach udokumentowanych i spodziewanych (po ich udokumentowaniu) złóż kruszywa i zgodnie z przepisami odrębnymi.

Bardzo istotne dla środowiska gminy jest zwiększenie w strukturze gminy powierzchni terenów leśnych.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy.

1.1. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

W zagospodarowaniu terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz terenów zabudowanych podlegających przekształceniom i uzupełnieniom zabudowy przyjmuje się następujące wskaźniki dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, pensjonatowej, rekreacji indywidualnej i usług turystycznych:

- 1) wielkość działki budowlanej w zabudowie jednorodzinnej – nie mniej niż 1000 m², dla zabudowy bliźniaczej - nie mniej niż 600 m²,
- 2) wielkość działki budowlanej w zabudowie pensjonatowej – nie mniej niż 1500 m²,
- 3) wielkość działki rekreacji indywidualnej – nie mniej niż 1500 m²,
- 4) wielkość działki obiektu hotelowego – nie mniej niż 2500 m²,
- 5) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej:
  - nie mniej niż 60% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
  - nie mniej niż 50 % dla zabudowy pensjonatowej,
  - nie mniej niż 80% dla zabudowy rekreacji indywidualnej,
  - nie mniej niż 50 % dla zabudowy hotelowej,
- 6) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki budowlanej:
  - nie więcej niż 20% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
  - nie więcej niż 30 % dla zabudowy pensjonatowej,
  - nie więcej niż 10% dla zabudowy rekreacji indywidualnej,
  - nie więcej niż 30 % dla zabudowy hotelowej,
- 7) liczba kondygnacji:
  - dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - nie więcej niż dwie kondygnacje nadziemne, z drugą w poddaszu użytkowym,
  - dla zabudowy pensjonatowej - nie więcej niż dwie kondygnacje nadziemne, z drugą w poddaszu użytkowym,
  - dla zabudowy rekreacji indywidualnej - nie więcej niż dwie kondygnacje nadziemne, z drugą w poddaszu użytkowym,
  - dla zabudowy hotelowej - nie więcej niż trzy kondygnacje nadziemne, z trzecią w poddaszu użytkowym,
- 8) w zabudowie jednorodzinnej, pensjonatowej oraz zabudowie rekreacji indywidualnej dachy należy kształtować jako dwu – lub wielospadowe o nachyleniu połaci dachowych w przedziale 35°- 45°.

1.2. Tereny przeznaczone pod zabudowę.

W niniejszej zmianie studium nie wyznacza się nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę. Z przeprowadzonego bilansu terenów pod zabudowę (*Uwarunkowania, Rozdział 8*) w jednostkach osadniczych i terenów przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych oraz analiz zapotrzebowania na nową zabudowę wynika, że istniejące rezerwy terenowe pod realizację nowej zabudowy przekraczają znacznie prognozowane perspektywiczne potrzeby.

1.3. Tereny wyłączone spod zabudowy

1. Tereny użytków ekologicznych objęte są zakazem zabudowy, na podstawie przepisów o ochronie przyrody.
2. Na podstawie ustawy o ochronie przyrody w obrębie Obszarów Chronionego Krajobrazu obowiązuje zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych z wyjątkami *określonymi w przepisach odrębnych*.
3. Na terenie obszarów specjalnej ochrony Natura 2000 obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów ustawy o ochronie przyrody.
4. Tereny udokumentowanych złóż kopalin objęte terenem górniczym wyłączone są spod zabudowy, za wyjątkiem urządzeń i obiektów bezpośrednio związanych z wydobyciem, zgodnie z przepisami Prawa geologicznego i górniczego.
5. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią objęte są zakazem zabudowy, zgodnie z przepisami Prawa wodnego.
6. Wyłączone spod zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi są strefy oddziaływania elektrowni wiatrowych oraz dróg.
7. Korytarze technologiczne związane z lokalizacją gazociągów, linii elektroenergetycznych.

2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

2.1. Obszary i elementy środowiska objęte prawną ochroną przyrody i wskazane do objęcia prawną ochroną przyrody

a) Obszary Natura 2000

Niewielkie fragmenty gminy Dąbrówno położone są w granicach obszarów Natura 2000. Północnozachodni skraj obszaru gminy znajduje się w granicach obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty: Ostoi Dylewskie Wzgórza (PLH 280043). Ostoja Dylewskie Wzgórza obejmuje najwartościowsze kompleksy Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich z dominacją nie przekształconych lasów liściastych głównie z udziałem buka zwyczajnego w silnie zróżnicowanej rzeźbie terenu. Kompleksy leśne Ostoi są odizolowane od innych większych obszarów leśnych, a ich otoczenie stanowi mozaika krajobrazu rolniczego w zróżnicowanej rzeźbie terenu. Na terenie Ostoi stwierdzono występowanie 11 siedlisk leśnych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej oraz 6 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Nie stwierdzono gatunków bezkręgowców oraz gatunków roślin z Załącznika II. Natomiast fragment terenu w południowozachodniej części gminy (okolice rzeki Wel, na południe od m. Wądryń) znajdują się w granicach obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty: Ostoi Welskiej (PLH280014). Ostoja obejmuje odcinek rzeki Wel i jej doliny, wraz z przyległymi do niej obszarami bagiennymi. Łącznie stwierdzono 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 14 gatunków z Załącznika II. Liczne populacje rzadkich, typowych dla mechowisk gatunków roślin, m.in. *Saxifraga hirculus*, jedyna tak liczna w regionie oraz *Liparis loeselii*. Znajdują się tu stanowiska reliktywne polodowcowe: *Betula humilis*, *Polemonium coeruleum* i *Viola epipsila*. Oczka wodne Ostoi Koszelewskich i stawy rybne przy rzece Wel są istotnym miejscem rozrodu kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Sama rzeka Wel łącząca poszczególne fragmenty obszaru jest ważnym biotopem ichtiofauny oraz ssaków: wydry i bobra.

Warunki i zasady ochrony oraz zakazy określają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.)

b) Obszary chronionego krajobrazu

Znaczącą część obszaru gminy Dąbrówno znajduje się w granicach obszarów chronionego krajobrazu. Są to Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich, Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mieleno.

Dla każdego z w/w obszarów chronionego krajobrazu obowiązują odrębne rozporządzenia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Dylewskich - Rozporządzenie Nr 113 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008r. (Dz.Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 176 z 2008 r.)
- Dąbrówieński Obszar Chronionego Krajobrazu - Rozporządzenie Nr 143 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008r. (Dz.Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 178 z 2008 r.)
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno - Rozporządzenie Nr 106 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008r. (Dz.Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 176 z 2008 r.)

Warunki i zasady ochrony oraz zakazy określają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) oraz ww. rozporządzenia.

Wskazuje się konieczność powiększenia obszarów chronionego krajobrazu o następujące tereny:

- silnie urzeźbiony teren w rejonie rynny jez. Rumian, w pobliżu granicy z Welskim Parkiem Krajobrazowym. Teren ten powinien spełniać także funkcje ochronne w stosunku do obszarów Welskiego Parku Krajobrazowego i jeziora;
- podmokły teren z najbliższym otoczeniem (zgodnie z rysunkiem studium) w rejonie Gardyn, stanowiący teren źródłkowy dopływu Szkotówki.

c) Parki krajobrazowe

Na terenie gminy znajduje się Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich, obejmuje swym zasięgiem północno-zachodnią część gminy (obręb Jagodziny).

Park został utworzony w 1994 roku Rozporządzeniem nr 4 Wojewody Olsztyńskiego z dnia 4.01.1994 r. Obecnie aktualnym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 roku w sprawie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich.

Na terenie Parku obowiązuje Plan ochrony ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 13 z dnia 19 kwietnia 2007 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 59 poz. 963 z dnia 27.04.2007 roku). Celem ochrony w Parku Krajobrazowym Wzgórz Dylewskich jest ochrona części regionu Wzgórz Dylewskich ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w ramach zrównoważonego rozwoju.

W zakresie ochrony krajobrazu (K) w wyżej wymienionym Planie ochrony wyróżniono:

- strefa K-I - całkowita ochrona krajobrazowa. Stanowi krajobraz naturalny, związany z parkami dworskimi, krajobraz rolny krajobrazowych wybitnych walorach krajobrazowych obejmujący takie formy użytkowania, jak tereny objęte przyrodniczą ochroną rezerwatową, lasy i zalesienia, łąki, bagna, doliny rzek, nieużytki. Na terenie gminy Dąbrówno strefa ta obejmuje tereny leśne w obrębie Parku. W strefie tej powinny być realizowane cele przyrodniczo-ekologiczne, dydaktyczne i w ograniczonym stopniu turystyka (przyrodnicza: wędrowna, rowerowa, konna, narciarstwo biegowe, agroturystyka). Istniejąca zabudowa winna być rewaloryzowana zgodnie z regionalnym charakterem. Wskazane jest niedopuszczenie nowej zabudowy.
- strefa K-II - zachowawcza ochrona krajobrazowa – obejmuje między innymi okolice Wygody, Czerlina, Jagodzin, Klonówka, Klonowa - Giętłewa, Marwałdu - Fiugajek. Krajobraz jest naturalno-kulturowy, o wybitnych wartościach krajobrazowych rozwijający się w sposób najbardziej tradycyjny, harmonijny. Są to obszary o czytelnym historycznym układzie wsi chłopskich i majątków z licznymi zalesieniami, grupami i szpalerami śródpolnymi. Celem ochrony w tej strefie jest realizowanie ochrony fizjonomii krajobrazu i walorów kulturowych. Wskazane jest niedopuszczanie do zalesiania osi widokowych, terenów w Jagodzinach w kierunku na Rumienicę.

Ponadto w Planie ochrony wyróżniono 3 rodzaje stref (w wyniku analizy uwzględniającej: walory przyrodnicze, znaczenie dla utrzymania bioróżnorodności, stopień antropogenicznych przekształceń krajobrazu, funkcje ochronne dla innych obszarów). Są to strefy (PI, PII, PIII).

Strefa P I - to tereny, które zostały zdefiniowane jako obszary o wyróżniających je walorach przyrodniczych. Strefa pełni funkcje naukowo-badawcze i dydaktyczne i jest wyłączona z użytkowania gospodarczego.

Strefa P II - to obszary o najwyższych wartościach przyrodniczych, z przewagą biocenoz naturalnych i półnaturalnych, dużą różnorodnością i bogactwem gatunków. Obejmuje na terenie gminy kompleksy leśne leżące na południe od Wygody (PII₂). Strefa pełni funkcje przyrodniczo-ekologiczne i w ograniczonym stopniu-turystyczne (turystyka przyrodnicza: wędrowna, piesza, rowerowa, konna, narciarstwo biegowe). Celem działań ochronnych jest kształtowanie naturalnego krajobrazu leśnego.

Strefa P III - to obszary o wysokich walorach przyrodniczych, głównie dzięki atrakcyjnej rzeźbie terenu. Strefa ta o charakterze krajobrazu rolniczo - leśnego obejmuje pozostałe tereny Parku, poza strefami PI i PII. Pełni ona głównie funkcje ochronne wobec stref PI i PII oraz ochrony fizjonomii krajobrazu i walorów kulturowych. Na terenie gminy obejmuje tereny okolic Jagodzin. Dopuszcza się funkcje turystyki krajoznawczej i narciarstwa zjazdowego. Celem działań ochronnych jest kształtowanie harmonijnego krajobrazu leśnego i rolniczego.

W Planie ochrony określa się korytarze ekologiczne i połączenia Parku z zewnętrznymi obszarami chronionym. Na terenie gminy Dąbrówno obejmują one dolinę Małej Wkry i źródłiska Strugi.

Ponadto wschodnie granice Welskiego Parku Krajobrazowego, znajdującego się na terenie gminy Rybno, sąsiadują z granicami gminy Dąbrówno. Aktualnym aktem prawnym jest Rozporządzenia Nr 34

Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 września 2005 r. w sprawie Welskiego Parku Krajobrazowego. Park obejmuje obszary koncentracji walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i rekreacyjnych, związane z dorzeczem rzeki Wel.

Ustalenia dotyczące ochrony i zakazów właściwe dla parku krajobrazowego określają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) oraz odpowiednio ww. rozporządzenia i plan ochrony (PKDW).

d) Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Dąbrówno nie zostały do tej pory utworzone rezerваты przyrody. Na obszarze Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich projektowany do utworzenia jest rezerwat przyrody: „Uroczysko Wygoda”. Proponuje się objęcie ochroną fragmentu doskonale wykształconego zboczowego lasu lipowo-klonowego z udziałem w drzewostanie jawora, wiązu górskiego, jesionu wyniosłego, klonu zwyczajnego i grabu oraz z bogatym runem.

Zasady ochrony i zakazy właściwe dla rezerwatów przyrody określają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) oraz plany ochrony.

e) Użytki ekologiczne

W gminie Dąbrówno został utworzony jeden użytek ekologiczny o nazwie „Brzeźno Mazurskie”. Aktualnym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 46 Wojewody Warmińsko - Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Brzeźno Mazurskie" (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009r. Nr 105, poz.1679). Powierzchnia użytku wynosi 19,12 ha. Przedmiotem ochrony są łąki i bagna wraz z jeziorem Brzeźno. Stanowi on ostoje wielu rzadkich gatunków ptaków wodno-błotnych.

Ustalenia dotyczące ochrony i zakazów właściwe dla użytków ekologicznych określają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) oraz ww. rozporządzenie.

Ponadto w otulinie PKWD projektuje się utworzenie jeszcze dwóch użytków ekologicznych na podmokłych łąkach i łozowiskach w pobliżu Elgnowa. Celem ich utworzenia jest mała retencja i ostoje zwierzyzny. Tereny te nie powinny być meliorowane i osuszane.

f) Pomniki przyrody

Na terenie gminy Dąbrówno ustanowiono 6 pomników przyrody. Ochroną pomnikową objęte są głazy i drzewa:

- Głaz pomnikowy [nr 309]. Jest to głaz granitowy o obwodzie 6 m i wysokości 70 cm, położony w leśnictwie Napromek (oddział 185), przy drodze leśnej w odległości około 150 m na południe od szosy łączącej Marwałd z Wygodą. W wojewódzkim rejestrze pomników przyrody pod numerem 309 figurują dwa głazy granitowe. Drugiego głazu, o obwodzie 7 m i wysokości 50 cm, nie odnaleziono.
- Jesion wyniosły [nr 400] o obwodzie 368 cm i wysokości 27 m. Rośnie on na północno-zachodnim skraju parku podworskiego we wsi Tułodziad.
- Buk pospolity [nr 495] o obwodzie 350 cm i wysokości 24 m. Występuje w leśnictwie Napromek oddz. 172a.
- Jesion wyniosły [nr 496] o obwodzie 320 cm i wysokości 28 m. Rośnie w leśnictwie Napromek oddz. 186f.
- Głazowisko [nr 966], głazy narzutowe, grupa 150 szt., o obwodzie 490-276 i wysokości 1,18-0,55 m. Zlokalizowane w Leśnictwie Napromek oddz. 179k, miejscowość Napromek (P.K. Wzgórz Dylewskich).
- Głazowisko [nr 967], głazy narzutowe, grupa 1100 szt., o obwodzie 620-230 i wysokości 1,00-0,10 m. Zlokalizowane w Leśnictwie Dylewo oddz. 106, 115, 116 (P.K. Wzgórz Dylewskich).

Ustalenia dotyczące ochrony i zakazów właściwe dla pomników przyrody określają przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.).

g) Inne obszary

• Trwale użytki zielone wykształcone na glebach pochodzenia organicznego

Trwale użytki zielone występujące na terenie gminy, to użytki zielone średnie - IV klasy bonitacyjnej, i słabe - V i VI klasy bonitacyjnej. Gleby trwałych użytków zielonych w większości są pochodzenia organicznego (głównie gleby torfowe i murszowe).

• Gleby chronione

Obszarami podlegającymi prawnej ochronie z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych są gleby III klasy bonitacyjnej występujące na części obszarów wysoczyzny morenowej, głównie w rejonie miejscowości Elgnowo i Piłchawy.

• **Strefy ciszy**

Uchwałą Nr XLI/194/2010 Rady Powiatu w Ostródzie z dnia 26 kwietnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia zakazów używania jednostek pływających o napędzie spalinowym na jeziorach Powiatu Ostródzkiego, na terenie gminy Dąbrówno, strefami ciszy jeziora objęto jeziora: Dąbrowa Wielka, Dąbrowa Mała, Dąbrowa, Gardejki, Brzeźno, Okrągłe. W strefach ciszy obowiązuje zakaz używania jednostek pływających o napędzie spalinowym.

2.1.1. Waloryzacja struktury fizjograficznej obszaru gminy

Tabela nr 2 Zasady użytkowania elementów struktury fizjograficznej

Elementy środowiska, obszary, obiekty	Zasady użytkowania, zakres ochrony
<p><u>Wzgórza Dylewskie</u> Obszar Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (rejon miejscowości Jagodziny). Obszar ten charakteryzuje się wysoką dynamiką rzeźby terenu i stosunkowo małą atrakcyjnością dla rolnictwa. Jest to tzw. węzeł hydrograficzny.</p>	<p>Zalecanymi działaniami jest opóźnianie odpływu wód z obszaru węzłowego, poprzez zalesianie (względnie zadrzewianie) terenów rolnych i budowę (odtworzenie) zbiorników małej retencji, terenów zabagnionych. Obszar ten nie jest odpowiedni do rozwoju przemysłu - w szczególności wodochłonnego, a także nieodpowiedni do rozwoju osadnictwa. Obok funkcji naukowo - poznawczych i dydaktycznych, obszar ten predysponowany jest do rozwoju turystyki krajoznawczej, a także rekreacji - związanej głównie z uprawianiem sportów zimowych.</p>
<p><u>Jeziora Dąbrowskie i otoczenie ich rynien</u> Odnaczają się występowaniem w przewodzie gleb o niskiej urodzajności oraz niską lesistością. Teren dolin rynnowych w centrum gminy (z jeziorami m. in. Wielka i Mała Dąbrowa i miejscowościami: Dąbrówno, Jabłonowo, Samin, Fiugajki, Leszcz, Wierzbica, Tułodziad, Ostrowite) rozcinających obszary wysoczyznowe. Jest to obszar chronionego krajobrazu ochrony wzmożonej, a w części północnej otulina PKWD.</p>	<p>Wrażliwość obszaru, jego ranga przyrodnicza i atrakcyjność dla turystyki są przyczynami, z których powodu nie należy w jego obrębie rozwijać form uciążliwych dla środowiska i otoczenia, głównie uciążliwego przemysłu. Obszar ten jest predysponowany do znacznego zwiększenia lesistości. Ewentualny rozwój przemysłu w miejscowości gminnej powinien mieć charakter jak najmniej uciążliwy, a rozwój przemysłu wodochłonnego powinno się poprzedzić zbilansowaniem ilości ścieków i chłonności odbiornika - rzeki Wel. Konieczny jest wysoki stopień oczyszczania ścieków. W gospodarce ściekowej powinno się unikać stosowania szamb oraz odprowadzenia ścieków do ziemi. Rozwiązań tych nie powinno się stosować w większych jednostkach osadniczych. Nieszkodliwość ich zastosowania w pojedynczych przypadkach winna być udowodniona odpowiednimi badaniami hydrogeologicznymi.</p>
<p>Części terenu położonego w otulinie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich w okolicach Marwałdu.</p>	<p>Zagospodarowanie terenu nie powinno wpływać negatywnie na obszar Parku. Dotyczy to szczególnie jego walorów krajobrazowych.</p>
<p>Południowy skraj terenu – obszar od Kalborni do Brzeźna Mazurskiego. Teren wyróżnia się występowaniem bogatych złóż kruszywa naturalnego (eksploatowanych).</p>	<p>Po wyeksploatowaniu kruszywa rekultywacja terenów powinna być prowadzona głównie w kierunku leśnym.</p>
<p><u>Wysoczyzna morenowa</u> Tereny w zachodniej części gminy (rejon wsi Odmy, Lewad Wielki, Okrągłe, Wądryń), południowej (rejon Brzeźna Mazurskiego), wschodniej (rejon wsi Bartki, Saminek, Łogdowo, Osiekowo). Na terenach tych występują w przewodzie gleby średnio urodzajnych kompleksów żytynego bardzo dobrego i dobrego. Charakteryzują się rzeźbą terenu w przewodzie falistą oraz bardzo niską lesistością.</p>	<p>Warunki przyrodnicze predestynują ten obszar do utrzymania funkcji rolnej jako podstawowej funkcji gospodarczej. Z uwagi na wysoką rangę w sieci ekologicznej i wrażliwość środowiska, powinno się popierać formy gospodarowania mało uciążliwe (przyjazne) dla środowiska. Powinno się ograniczać rozwój wielkoobszarowych monokultur, a sprzyjać mozaikowości krajobrazu w tym zwiększaniu zadrzewień i zalesień oraz małych form retencji wodnej jak zabagnienia, oczka wodne itp. Bardziej intensywne formy gospodarowania można prowadzić na terenie na południe od Gardyn, położonym poza zlewnią pojezierną. Ponadto zagospodarowanie części terenu położonego w otulinie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (obszar od Elgnowa do Klonówka) nie powinno wpływać negatywnie na obszar Parku.</p>

Wrażliwe na antropopresję środowisko wodne ze względu na położenie w zlewni pojeziernej.	Dotyczy to szczególnie jego walorów krajobrazowych.
<u>Pagórki wododziałowe w rejonie Gardyn</u> Jest to pagórkowata wysoczyzna morenowa, głównie moreny czołowej. Wzdłuż niej przebiegają główne działy wodne, między zlewniami Łyny, Wkry i Welu. Znajdują się tu między innymi źródła Marózki.	Wododziałowo – źródliskowy charakter terenu, słabe gleby i dość urozmaicona rzeźba predestynują teren do zalesień. Na tych terenach źródliskowych niepożądane jest prowadzenie melioracji odwodnieniowych

2.1.2. Surowce mineralne

Tabela nr 3. Zasady użytkowania terenów górniczych na obszarze gminy Dąbrówno.

Lp.	Złoża kopalin i tereny górnicze			Zasady użytkowania, zakres ochrony
	Oznaczenie na mapach Uwarunkowań i Kierunków	Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego:	Ustanowione tereny górnicze	
1	1Kn	Osiekowo	-	Na terenie i obszarze górniczym obowiązuje zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych i urządzeń bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalin. Obowiązuje wyznaczenie pasów ochronnych wyrobisk odkrywkowych oraz wykonanie rekultywacji terenu po wyeksploatowaniu złoża. Rekultywacja powinna być prowadzona w kierunku leśnym, rolnym i wodnym.
	2Kn	Fiugajki	-	
	3Kn	Fiugajki I	-	
	4Kn	Kalbornia	-	
	5Kn	Grzybiny-Kalbornia	-	
	6Kn	Kalbornia-Mosznica	-	
	7Kn / 4TG	Gardyny	Gardyny	
	8Kn / 2TG, 3TG	Gardyny II	Gardyny II Pole A, Gardyny II Pole B	
	9Kn / 4TG	Gardyny III	Gardyny III	
	10Kn / 5TG	Tułodziad	Tułodziad	
	11Kn / 6TG	Samin I	Samin I-	
	12Kn / 7TG	Samin I/1	Samin I/1	
	13Kn	Osiekowo I	-	
	14Kn	Osiekowo I/1	-	
	15Kn	Osiekowo I/2	-	
	16Kn	Tułodziad I		
	17Kn	Tułodziad II		
	18Kn / 8TG	Tułodziad III	Tułodziad III	
	19 Kn	Gardyny IV	-	
	20Kn	Gardyny V	-	
	21Kn / 9TG	Wądryń	Wądryń	
2	Oznaczenie na mapach Uwarunkowań i Kierunków	Tereny spodziewanego występowania złóż kruszywa naturalnego		Eksploatacja może nastąpić po udokumentowaniu złoża i uzyskaniu koncesji na wydobywanie zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego.
	22KnP	Tereny w pobliżu wsi Ostrowite		
	23KnP	Tereny w pobliżu udokumentowanego złoża Samin I		
	24KnP	Lewałd Wielki		
	25KnP	Tułodziad (IV)		

3	Oznaczenie na mapach Uwarunkowań i Kierunków	Udokumentowane złoża kredy jeziornej	Na terenie i obszarze górniczym obowiązuje zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych i urządzeń bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalni. Obowiązuje wyznaczenie pasów ochronnych wyrobisk odkrywkowych oraz wykonanie rekultywacji terenu po wyeksploatowaniu złoża. Rekultywacja powinna być prowadzona w kierunku leśnym i wodnym.
	1Kj	Wądryń	
	2Kj	Wądryń II	

Zródło: według portalu Państwowego Instytutu Geologicznego: geoportal.pgi.gov.pl/midas – z uzupełnieniami).

2.1.3. Podstawowe komponenty środowiska przyrodniczego

Tabela nr 4. Zasady użytkowania, zakres ochrony elementów środowiska

Elementy środowiska, obszary, obiekty	Zasady użytkowania, zakres ochrony
Lasy	Użytkowanie lasów według wskazań planów urządzeniowo-leśnych. Wskazane jest znaczące zwiększenie lesistości, szczególnie dotyczy to okolic jezior Dąbrowskich, obszarów położonych na północ od jezior Dąbrowskich w rejonie dolin Małej Wkry, Wielkiej Wkry i Saminki, rejonu miejscowości Ostrowite, obszary zalegania dużych złóż kruszywa naturalnego, obszarów wododziałowych w rejonie Gardyn.
Gleby gruntów rolnych	Zmiana użytkowania gleb klasy III w uzasadnionych przypadkach. Na terenach na których gleby narażone są na erozję, dla przeciwdziałania procesom erozyjnym wskazane jest zalesianie (szczególnie tych o spadkach powyżej 18-20°). Na terenach trudnodostępnych wskazane jest także zalesianie.
Rolnicze nieużytki bagienne i zadrzewienia na siedliskach bagiennych i podmokłych	Nakaz utrzymania istniejącego użytkowania. Zakaz zabudowy.
Jeziora i rzeki	Nakaz odprowadzenia oczyszczonych ścieków zgodnie z obowiązującymi przepisami. Minimalizowanie dopływu substancji biogenych i organicznych z pól. Tworzenie wzdłuż brzegów wód (szczególnie brzegów jezior) stref ochronnych z trwałej zieleni, a także budowę buforowych zbiorników wodnych na dopływach jezior.

Celem ochrony krajobrazu kulturowego jest przeciwdziałanie przeobrażeniom struktury i sposobom zagospodarowania, które mogą stanowić zagrożenie dla zasobów i walorów, składających się na tożsamość kulturową gminy Dąbrówno.

Działania w obrębie krajobrazu kulturowego służyć mają jego ochronie i kształtowaniu.

Zasadą polityki przestrzennej w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego jest integracja działań na rzecz ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego z działaniami na rzecz ochrony i kształtowania wartości środowiska przyrodniczego.

Główne kierunki ochrony krajobrazu kulturowego stanowią:

- tworzenie warunków zintegrowanej ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego,
- kształtowanie nowych wartości kulturowych i przyrodniczych gminy Dąbrówno,
- wykorzystanie istniejącego dziedzictwa w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej i promocji turystycznej gminy, wzmacniającej jej szanse rozwojowe.

Przedmiotem działań realizujących kierunki ochrony są:

- układy ruralistyczne,
- zespoły i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie przepisów odrębnych (wpisane do rejestru zabytków),

- zespoły i obiekty reprezentujące wysokie walory kulturowe, w tym wpisane do wojewódzkiej gminnej,
- układ drogowy z alejami przydrożnymi.

Realizacja kierunków wymaga respektowania zasad wynikających z istniejących przepisów prawa powszechnego oraz wynikających z przyjętego prawa lokalnego.

W zakres działań na rzecz ochrony krajobrazu kulturowego wchodzi:

- porządkowanie przebiegu napowietrznych linii energetycznych i likwidowania ich kolizji z zabudową,
- prowadzenie wszelkiego nowo realizowanego uzbrojenia w formie sieci podziemnych sytuowanych w liniach rozgraniczających dróg i ulic,
- unikanie trasowania przesyłowych linii infrastruktury technicznej i dróg przez tereny przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej, tereny wypoczynku i rekreacji, tereny, na których znajdują się obiekty przeznaczone na stały pobyt ludzi,
- nadawanie kubaturowym i innym naziemnym urządzeniom infrastruktury technicznej form architektonicznych nie stanowiących dysonansu w krajobrazie wiejskim,
- ustalanie tras uzbrojenia podziemnego z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska, a w szczególności ochrony drzew,
- ochrona alei przydrożnych.

Na terenie gminy nie ma uzdrowisk ani obszaru ochrony uzdrowiskowej.

3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Środowisko kulturowe na terenie gminy Dąbrówno stanowi świadectwo rozwoju tych ziem i kształtowania się dziedzictwa kulturowego na przestrzeni wieków. Z materiałów NID, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz zasobów gminnych wynika, że z terenu gminy wpisanych jest 26 decyzji do Rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego, w tym 70% z miejscowości Dąbrówno. 18 wpisów dotyczy obiektów kubaturowych (budynki mieszkalne, kościoły, mury), 4 zabytkowych terenów zieleni, 3 kapliczek przydrożnych i 1 układu urbanistycznego miejscowości Dąbrówno. Do Rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego wpisanych jest 5 obiektów. Ponadto na terenie gminy znajduje się blisko 410 obiektów o wartościach zabytkowych, w tym 18% zasobów w samym Dąbrównie. Aż 75% obiektów zabytkowych w gminie stanowią budynki mieszkalne, pozostałe to budynki gospodarcze, użyteczności publicznej i przemysłowe. Na podstawie AZP na terenie gminy zlokalizowano 83 stanowiska archeologiczne. Uzupełnieniem tego stanu są naturalne cechy przyrodnicze i geograficzne, fizjonomia krajobrazu, które stanowią tło dla ww. obiektów; układy ruralistyczne, drogi podkreślone alejami, tradycyjne budownictwo, zabytkowe tereny zieleni.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej określają:

- współpraca ze służbami konserwatorskimi,
- ustalenia stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Wykaz obiektów zabytkowych na terenie gminy Dąbrówno wpisanych do Rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego, Rejestr zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego, obiekty Gminnej ewidencji zabytków oraz wykaz stanowisk archeologicznych zamieszczono w Uwarunkowaniach, w Rozdziale 4. (Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej) – tabele nr 6,7,8,9,10.

Obiekty te podlegają ochronie konserwatorskiej zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Przepisy ww. ustawy określają zasady zagospodarowania zabytków, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań przy zabytkach.

Strefy ochrony konserwatorskiej

Na terenie gminy Dąbrówno znajdują się miejscowości charakteryzujące się dobrze i licznie zachowaną, wartościową historyczną zabudową, parkami i cmentarzami, czytelnymi układami ruralistycznymi oraz powiązaniem z otaczającym krajobrazem.

Miejscowości te powinny być objęte ochroną konserwatorską w postaci ustalenia stref ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Strefy ochrony konserwatorskiej odnoszące się do zabytków nieruchomych zlokalizowanych na terenie gminy Dąbrówno innych niż archeologiczne należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W treści miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów i obiektów chronionych należy ustalać przedmiot ochrony, cel ochrony oraz listę przepisów obowiązujących w strefie.

Ochroną w trybie ustalenia stref ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego powinny zostać objęte następujące miejscowości znajdujące się na terenie gminy Dąbrówno: Dąbrówno, Elgnowo, Łogdowo, Lewał Wielki, Gardyny, Ostrowite, Jagodziny, Tułodziad, Bartki, Piłchawy.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków należy zawrzeć w warstwie informacyjnej miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Strefy ochrony archeologicznej należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla obiektów i stanowisk archeologicznych.

4. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

4.1. Komunikacja

W Studium określa się zasady rozwoju systemów komunikacji drogowej i rowerowej. Na terenie gminy nie funkcjonuje komunikacja kolejowa.

Komunikacja drogowa

Układ komunikacji drogowej w gminie Dąbrówno tworzą drogi publiczne – wojewódzkie, powiatowe i gminne. W studium przyjęto następującą klasyfikację funkcjonalną układu drogowego:

- a) Układ nadrzędny, tworzą drogi wojewódzkie: nr 537 Lubawa - Frygnowo – Pawłowo o założonej klasie Z (zbiorcza) i nr 542 Rychnowo – Działdowo o założonej klasie G (główna). Dla tych dróg należy zabezpieczyć zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 124). minimalne linie rozgraniczające szerokości odpowiednio: 20,0 i 25,0 m. Szerokość w liniach rozgraniczających może być zwiększona lub zmniejszona, jeżeli wynika to z rozpoznania na etapie koncepcji programowo-przestrzennej w chwili ewentualnego przystąpienia do kompleksowej modernizacji w/w dróg.
- b) Układ podstawowy tworzą drogi powiatowe:
  - droga Nr 1257 N odc. Marwałd – Jabłonowo,
  - droga Nr 1259 N odc. Samin - Leszcz - dr. nr 542,
  - droga Nr 1267 N odc. Wierzbica – Elgnowo,
  - droga Nr 1957 N odc. Elgnowo - Lewałd Wlk.,
  - droga Nr 1224 N odc. Dąbrówno - Lewałd Wlk.,
  - droga Nr 1264 N odc. Leszcz – Jankowice,
  - droga Nr 1261 N odc. Łodwigowo - Osiekowo - dr. Nr 1264 N,
  - droga Nr 1264 N odc. Rączki - Gardyny – Jankowice,
  - droga Nr 1243 N odc. Dylewo –Tułodzian.

Drogi układu podstawowego: Nr 1243 N: Ostróda –Tułodzian na odcinku Dylewo –Tułodzian oraz Nr 1257 N: dr Nr 1235 N – Marwałd – Jabłonowo na odcinku Marwałd – Jabłonowo, należy projektować (zgodnie z ww. Rozporządzeniem) w klasie Z (zbiorcza), dla której należy zabezpieczyć linie rozgraniczające szerokości 20,0 m. Dla pozostałych dróg powiatowych na terenie gminy Dąbrówno posiadających klasę L (lokalna) należy zabezpieczyć linie rozgraniczające szerokości min. 15,0m.

- c) Układ uzupełniający tworzą pozostałe drogi powiatowe i gminne. Drogi układu uzupełniającego należy projektować (zgodnie z ww. Rozporządzenie) w klasie L (lokalna) i D (dojazdowa), dla których należy zabezpieczyć odpowiednio linie rozgraniczające szerokości 10,0 - 15,0 m.

W Studium nie zakłada się zmian funkcjonalnych w istniejącym układzie komunikacyjnym. Dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania układu drogowego gminy konieczna jest modernizacja dróg do założonych klas technicznych oraz przebudowa większości dróg. W przypadku modernizacji i przebudowy dróg należy uwzględnić utwardzone ciągi piesze, wzdłuż odcinków tych dróg przebiegających przez miejscowości.

Niezbędne działania w zakresie rozwoju systemów komunikacji drogowej i rowerowej:

- a) nadrzędny układ komunikacyjny:
  - droga nr 542 – modernizacja do parametrów klasy G (minimum 25,0 m w liniach rozgraniczających), przebudowa,
  - droga nr 537 – modernizacja do parametrów klasy Z (minimum 20,0 m w liniach rozgraniczających), przebudowa,
- b) podstawowy układ komunikacyjny:
  - drogi powiatowe podstawowego układu komunikacyjnego projektowane w klasie Z – modernizacja do założonej klasy technicznej oraz przebudowa,
  - drogi powiatowe podstawowego układu komunikacyjnego projektowane w klasie L – modernizacja do założonej klasy technicznej oraz przebudowa,
- c) uzupełniający układ komunikacyjny:
  - pozostałe drogi powiatowe i drogi gminne – modernizacja do parametrów przyjętych klas technicznych oraz przebudowa, w pierwszej kolejności odcinków szczególnie ważnych, w tym odcinki dróg:
    - dr pow. Nr 1258 N Elgnowo - Stare Miasto - Krajewo Wlk.,

- dr pow. Nr 1259 N odc. Samin – Fiugajki,
- dr pow. Nr 1957 N odc. Jagodziny – Elgnowo,
- dr gm. Nr 1540136 N we wsi Gardyny,
- dr gm. Nr 154025 N we wsi Samin,
- dr gm. Nr 154009 N do dr nr 154010 N.

Możliwość dojazdu do działki nr 88/1 z drogi powiatowej Nr 1264 N Leszcz – Jankowice – Rączki – Moczysko.

Przez teren gminy prowadzi projektowany korytarz trasy rowerowej o znaczeniu regionalnym (relacji Elbląg – Działdowo – granica z województwem mazowieckim do trasy VeloMazovia), wyznaczony w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Projektowany korytarz jest, obok tras i korytarzy o znaczeniu ponadregionalnym, elementem planowanego systemu tras rowerowych w województwie, który docelowo włączy się w sieć tras międzynarodowych. Trasy rowerowe i ścieżki rowerowe o znaczeniu lokalnym należy prowadzić w sąsiedztwie dróg kołowych, drogami wewnętrznymi i leśnymi - dla obsługi mieszkańców gminy i turystów. Trasy te powinny być powiązane z ww. korytarzem trasy rowerowej o znaczeniu regionalnym oraz łączyć główne miejscowości gminy.

4.2. Gospodarka wodno-ściekowa

4.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę odbywa się głównie z wodociągów zbiorowych. 24 miejscowości w gminie posiadają sieć wodociągową, w tym 3 miejscowości - Odmy, Łogdowo i część Jagodzin – zaopatrywane są w wodę z terenu sąsiednich gmin. Na terenie wsi oraz byłych PGR-ów istnieją zbiorowe ujęcia wody oraz sieć rozdzielcza i przesyłowa.

Tabela nr 5. Niezbędne działania dla poszczególnych systemów wodociągowych

Ujęcie wody	Miejscowości obsługiwane przez wodociąg	Niezbędne działania
Tułodział	Tułodział, Marwałd, Wierzbica, Stare Miasto, Fiugajki, Bartki, Płachawy	- sukcesywna modernizacja i wymiana sieci – na odcinkach Stare Miasto – Fiugajki i Płachawy – Bartki
Lewałd Wielki	Lewałd Wielki, kolonia Lewałd Wielki, Okrągłe	- sukcesywna modernizacja i wymiana sieci w Lewałdzie Wielkim
Dąbrówno	Dąbrówno, Jabłonowo	- rozbudowa sieci w Jabłonowie - modernizacja stacji wodociągowej i studni
Elgnowo	Elgnowo, kolonia Elgnowo, część Jagodzin	- sukcesywna modernizacja i wymiana sieci w Elgnowie
Samin	Samin, Saminek, Ostrowite, Osiekowo, Gardyny, Dąbrowa	- sukcesywna modernizacja i wymiana sieci w Saminie

Studium zakłada dalszą rozbudowę sieci wodociągowej w obrębie istniejących miejscowości w miarę ich rozwoju. Przewiduje się rozbudowę sieci w Dąbrównie, Jabłonowie, Saminie, Lewałdzie Wielkim i Starym Mieście. Nie przewiduje się budowy nowych zbiorowych ujęć wody.

Zachowuje się zasadę zaopatrzenia w wodę miejscowości Odmy, Łogdowo i część Jagodzin z terenu sąsiednich gmin. Zakłada się sukcesywną rozbudowę wodociągów dla terenów miejscowości do poziomu zaopatrzenia, jak pozostałe miejscowości w gminie.

Dla zapewnienia sprawnie funkcjonujących systemów wodociągowych konieczna jest sukcesywna konserwacja SUW przy ujęciach wody oraz sieci przesyłowej i rozdzielczej.

4.2.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Z uwagi na położenie gminy, budowę geologiczną terenu, walory przyrodnicze i krajobrazowe należy dążyć do maksymalnego skanalizowania gminy z wykorzystaniem istniejących systemów kanalizacyjnych oraz istniejącej oczyszczalni ścieków w Dąbrównie. Na terenie gminy należy dążyć do objęcia siecią kanalizacji sanitarnej wszystkich obiektów położonych na terenach o izolacji nieciągłej, w zlewni pojeziernej oraz w bezpośredniej strefie ochrony jezior. Na tych terenach należy realizować kanalizację sanitarną w pierwszym etapie w miejscowościach już zwodociągowanych poprzez realizację kanalizacji sanitarnej bądź przesyłem do istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej wsi Dąbrówno lub bezpośrednio do oczyszczalni ścieków w Dąbrównie.

Na terenach o stwierdzonej izolacji nieciągłej zaleca się realizację kanalizacji sanitarnej zbiorczej z wykluczeniem rozwiązań opartych o zbiorniki bezodpływowe. Na terenach pozostałych, znacznie mniej wrażliwych na antropopresję, o izolacji ciągłej, dopuszcza się inne zgodne z prawem rozwiązania gospodarki ściekowej.

Gmina Dąbrówno skanalizowana jest w 59%. Ścieki odbierane są głównie z miejscowości Dąbrówno, która skanalizowana jest w 95%. Pozostałe miejscowości, objęte w części gminnym systemem kanalizacji, to: Tułodziad, Marwałd, Jabłonowo, Wierzbica i Stare Miasto.

Odbiór i oczyszczanie ścieków następuje w oczyszczalni ścieków w Dąbrównie. Obiekt został zmodernizowany, posiada przepustowość 600 m³/d. Oczyszczalnia zaspokaja obecne i perspektywiczne potrzeby gminy w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków.

Na rysunku Studium pokazano ideogramy istniejącej i projektowanej sieci kanalizacyjnej.

Ze względu na potrzebę podnoszenia poziomu życia mieszkańców, planowany na terenie gminy rozwój turystyki, ochronę środowiska przyrodniczego – konieczna jest rozbudowa gminnej sieci kanalizacyjnej i objęcie nią docelowo wszystkich większych miejscowości.

Aglomeracja Dąbrówno obejmuje zasięgiem miejscowości z terenu gminy Dąbrówno: Dąbrówno, Tułodziad, Marwałd, Wierzbica, Stare Miasto, Jabłonowo, Kalbornia, Leszcz. Powyższe miejscowości są skanalizowane.

W ramach ustanowionej aglomeracji Dąbrówno przewiduje się:

- sukcesywną rozbudowę istniejącej sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Dąbrówno, Tułodziad, Marwałd, Jabłonowo, Wierzbica i Stare Miasto, Kalbornia, Leszcz

Na obszarze gminy poza aglomeracją przewiduje się następujące działania:

- skanalizowanie miejscowości Osiekowo, Gardyny z odprowadzeniem ścieków do systemu kanalizacji sanitarnej w Leszczu

- skanalizowanie miejscowości Samin, Saminek, Fiugajki z odprowadzeniem ścieków do systemu kanalizacji sanitarnej w Jabłonowie

- obecne i przewidywane zainwestowanie projektowanych w MPZP terenów po stronie zachodniej jez. Dąbrowa Mała, generuje konieczność objęcia ww. terenów siecią kanalizacji sanitarnej zbiorczej.

- docelowo, w przypadku wystąpienia czynników sprzyjających rozwojowi, miejscowości Lewałd Wielki i Elgnowo powinny zostać skanalizowane z włączeniem do systemu aglomeracyjnego.

W studium zakłada się rozszerzenie obszaru Aglomeracji Dąbrówno o miejscowości Samin i Saminek.

Z uwagi na brak ekonomicznego uzasadnienia w miejscowościach o niewielkiej liczbie ludności (Płachawy, Bartki, Jagodziny, Odmy, Okragłe, Wądryń, Brzeźno Mazurskie, Dąbrowa, Łogdowo) oraz w zabudowie rozproszonej i kolonijnej nie przewiduje się budowy systemów kanalizacji zbiorczej, a gospodarka ściekowa powinna być oparta o rozwiązania indywidualne (zbiorniki bezodpływowe, oczyszczalnie przydomowe). Studium zakłada, że gromadzone w zbiornikach ścieki będą wywożone na punkt zlewny oczyszczalni ścieków w Dąbrównie. Realizacje przydomowych oczyszczalni ścieków uwarunkowane muszą być wynikami szczegółowych badań hydrogeologicznych.

4.3. Kanalizacja deszczowa

Na terenie gminy sieć kanalizacji deszczowej istnieje jedynie w miejscowości Dąbrówno. Sieć ta nie zbiera wód opadowych ze wszystkich utwardzonych powierzchni terenu. W perspektywie należy dążyć do objęcia siecią kanalizacji deszczowej, zaopatrzoną w separatory piasku i szlamu, wszystkich większych powierzchni utwardzonych w szczególności obszaru Dąbrówna.

4.4. Gospodarka ciepła

Gospodarka ciepła na terenie gminy oparta jest przeważnie o kotłownie lokalne i paleniska indywidualne opalane paliwem stałym, stanowiące źródło stałego zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Należy dążyć do sukcesywnego przechodzenia na technologie niskoemisyjne.

Wskazane byłoby podłączenie gminy do sieci gazowej. Działania w tym kierunku należy prowadzić wspólnie z sąsiadującymi gminami, zainteresowanymi podłączeniem do sieci gazowej.

4.5. Energetyka

Zarówno konfiguracja sieci elektroenergetycznej jak i stan urządzeń zasilających zapewnia znaczną dyspozycyjność i odpowiednie możliwości przesyłowe i zabezpieczenie potrzeb elektroenergetycznych gminy. Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną nie stanowi bariery w inwestowaniu. W studium nie przewiduje się zmian w obecnym zaopatrzeniu gminy w energię elektryczną.

Na większości obszaru gminy ewentualne plany inwestycyjne wymagające zabezpieczenia elektroenergetycznego można realizować po wykonaniu lokalnych dowiązań do istniejącej sieci SN 15 kV i wybudowaniu stacji transformatorowych 15/0,4 kV w zależności od potrzeb.

W Studium uwzględnia się przebieg planowanej dwutorowej linii elektroenergetycznej napowietrznej NN o napięciu 400 kV po trasie istniejącej linii NN 220 kV relacji Włocławek Azoty – Olsztyn I. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę zarówno istniejącej, jak i nowopowstałej linii elektroenergetycznej.

Dla linii elektroenergetycznych musi być zapewniony dostęp w celu wykonywania prac eksploatacyjnych. W zagospodarowaniu terenu gminy, dla nowoprojektowanej linii 400 kV należy uwzględnić pas technologiczny o szerokości 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach). W pasie technologicznym nie mogą być lokalizowane budynki i inne przeznaczone na stały pobyt ludzi.

4.6. Gazownictwo

Obecnie na terenie gminy brak jest gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia. Plany inwestycyjne firm gazowych nie przewidują gazyfikacji gminy. Dopuszcza się jednak możliwość gazyfikacji przewodowej w przypadku realizacji inwestycji o znaczącym zapotrzebowaniu na gaz ziemny.

4.7. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami na terenie gminy, oparta na wywożeniu odpadów do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Rudnie (gm. Ostróda), jest prawidłowa. Na terenie gminy należy rozwijać system segregacji surowców wtórnych.

5. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

- 1) W zakresie usług publicznych:
  - budowa boisk sportowych, szczególnie w większych miejscowościach gminy (Wierzbica, Elgnowo, Samin, Marwałd) oraz w pozostałych, zależnie od potrzeb,
  - budowa przedszkola w Dąbrównie lub przystosowanie istniejącego obiektu,
  - urządzenie nowego cmentarza komunalnego w Dąbrównie,
  - urządzenie kąpielisk wiejskich w Dąbrównie, Kalborni, Leszczu, Starym Mieście i Gardynach,
  - urządzenie targowiska w Dąbrównie,
  - inne usługi publiczne, niewymienione wyżej, można realizować w miarę aspiracji i potrzeb zgłaszanych przez społeczność lokalną,
- 2) W zakresie komunikacji:
  - przebudowy i remonty dróg gminnych (poprawa nawierzchni bitumicznych, utwardzanie nawierzchni odcinków dróg nieutwardzonych) w miarę potrzeb,
  - realizacja tras rowerowych na terenie gminy,
- 3) W zakresie infrastruktury technicznej:
  - rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach wskazanych w Studium,
  - modernizacja lub przebudowa sieci wodociągowej w miejscowościach wskazanych w Studium,
  - budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach wskazanych w Studium,
  - skanalizowanie terenów przeznaczonych pod zainwestowanie wokół jezior Dąbrowa Wielka i Dąbrowa Mała,
  - sukcesywne modernizacje i przebudowy istniejących sieci kanalizacji sanitarnej w pozostałych miejscowościach,
  - budowa sieci kanalizacji deszczowej w miejscowości Dąbrówno,
- 4) Opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego uwzględniono, zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ustalonych w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa.

Do inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w obrębie gminy Dąbrówno zaliczono;

- z zakresu infrastruktury technicznej - budowa linii WN 400 kV Olsztyn-Mątki-Płock (gminy Olsztynek, Dąbrówno, Gietrzwałd, Grunwald, Jonkowo, Rybno, Grodziczno, Ostróda, Lubawa), wg „Planu rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię energetyczną na lata 2010-2025. Aktualizacja w zakresie lat 2014 – 2018. Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.”,
- inwestycje z zakresu gospodarki wodnej, ochrony środowiska i krajobrazu
  - ochrona cennych zasobów przyrodniczych na terenie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich (wchodzącego w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Pojezierza Iławskiego i Wzgórz Dylewskich) przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, poprzez realizację małej infrastruktury w celu skanalizowania ruchu turystycznego, stworzenie warunków do uprawiania turystyki nieinwazyjnej na obszarach podlegających ochronie, wg „Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039”,
  - inwestycje mające wpływ na stan zasobów wodnych oraz cele ochrony wód wynikające z ramowej Dyrektywy Wodnej, wg „Master Plan dla obszaru dorzecza Wisły” .

Na terenie gminy nie występują zadania rządowe stanowiące realizację ponadlokalnych celów publicznych, znajdujących się w rejestrze programów rządowych, o których mowa w przepisach art. 48 i 49 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

7. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

Na terenie gminy Dąbrówno nie występują obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.

8. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Ze względu na ochronę ładu przestrzennego oraz jakości życia mieszkańców gminy wskazuje się następujące obszary do objęcia miejscowymi planami:

- tereny planowanej realizacji nowej zabudowy, szczególnie tereny o dużej liczbie wydawanych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy (tereny w północnej części Dąbrówna oraz tereny w Jabłonowie i Saminie),
- tereny przeznaczane na lokalizację farm wiatrowych,
- tereny przeznaczane na eksploatację kopalni.

9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej określono w punktach 3.1 Uwarunkowań i 2.1.3 Kierunków niniejszego Studium. Zasady użytkowania i zakres ochrony terenów leśnych określono w punkcie 2.1.3.

10. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

10.1. Tereny zagrożone powodzią

Zagrożenia występowania powodzi na obszarze gminy związane jest z przepływającą przez gminę rzeką Wel i jej dopływ – Wielką Wkrę. Zgodnie z opracowaniem Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej Oddział Morski w Gdyni pt. „Wyznaczanie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych (etap II) - rzeka Wel” jako podstawę określenia granic stref zagrożenia powodziowego uznaje się granice strefy tzw. A1 i A10, określające zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią odpowiadającym wysokiemu powodziowemu przepływowi, którego prawdopodobieństwo przewyższenia wynosi 1% i 10%.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wykonywania robót i czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, zwiększyć zagrożenie powodziowe lub spowodować zagrożenie dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi, z dopuszczeniem możliwości zwolnienia z tych zakazów zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo wodne.

Ze względu na predyspozycję do występowania podtopień lokalizacji obiektów budowlanych należy unikać także w innych dolinach rzecznych oraz w obniżeniach terenu.

10.2. Osuwiska

Na terenach o skonfigurowanej rzeźbie (głównie rejon Wzgórz Dylewskich oraz Starego Miasta i Okrągłego) gleby narażone są na erozję. Dla przeciwdziałania procesom erozyjnym wskazane jest zalesianie terenów (szczególnie tych o spadkach powyżej 18-20°). Osłabia także te procesy stosowanie użytków zielonych i upraw wieloletnich.

Według *Katalogu Osuwisk Instytutu Geologicznego Zakładu Geologii Inżynierskiej (W-wa 1971 r.) i Przeglądowej mapy osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie warmińsko-mazurskim* na terenie gminy Dąbrówno obszary o predyspozycjach do powstawania osuwisk występują głównie na zboczach dolin rynnowych. W szczególności tereny zagrożone osuwiskami dotyczą zboczy rynny Małej Wkry, jez. Mała Dąbrowa i rzeki Wel oraz zboczy nad jez. Okrągłym.

11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na obszarze gminy nie udokumentowano geologicznie kopalni, których eksploatacja byłaby opłacalna sposobem podziemnym. Wobec tego nie występują też filary ochronne złóż takich kopalni.

Na obszarze gminy występują tylko złoża kopalni pospolitych, które eksploatuje się sposobem odkrywkowym. Obiekty wymagające wyznaczenia filarów ochronnych w złożach tych kopalni, to głównie ciągi infrastrukturalne (takie jak drogi czy linie elektroenergetyczne), zabudowania i tereny leśne. Te obiekty i obszary są – zgodnie z obowiązującym prawodawstwem – wyznaczane szczegółowo w trybie procedury na udzielanie koncesji na wydobycie poszczególnych złóż kopalni.

Wydobycie tych kopalni na obszarze gminy jest możliwe o ile nie stworzy kolizji z innym zagospodarowaniem danych terenów i pozostanie w zgodzie z przepisami prawa.

12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 2120).

W granicach administracyjnych gminy Dąbrówno nie występują pomniki zagłady i ich strefy ochronne.

13. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane

Dąbrówno należy do gmin w których powierzchnia ziemi nie została w sposób istotny zdegradowana. Tereny wymagające rekultywacji związane są z terenami eksploatacji kopalni. Na obszarze gminy dotyczy to kopalni piasku ze żwirem. Tereny przekształcone odkrywkową eksploatacją kopalni – zgodnie z obowiązującymi uwarunkowaniami prawnymi – muszą zostać zrehabilitowane najpóźniej w ciągu 5 lat od zakończenia wydobycia kopaliny.

14. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na terenie gminy Dąbrówno nie ma, wyznaczonych zgodnie z obowiązującymi przepisami, terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

15. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym

Na terenie gminy Dąbrówno nie wyznacza się obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym.

16. Obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kV, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

Na terenie całej gminy dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kV pod warunkiem wyznaczenia stref ochronnych i określenia ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu zgodnie z przepisami odrębnymi. W związku z powyższym nie wyznacza się odrębnych obszarów rozmieszczenia takich urządzeń.

17. Obszary na których mogą być lokalizowane obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Na terenie gminy Dąbrówno nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².